

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15 Νοεμβρίου 1909

ΕΤΟΣ Ι' ΤΕΥΧΟΣ 219

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

KIM. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ, Θεόδωρος Ράλλης 1851 - 1909.
M. ΜΑΛΑΚΑΣΗ, Φύλλα στὸν ἄνεμο, ποιήματα.
N. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ, Ἡ Ἐπιστήμη ἐχρῶνκόπησε;
ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ, Πεζὰ ποιήματα, μετάφρ. N. Π.
M. ΦΙΛΗΝΤΑ, Ἑτιμολογικά.
K. ΜΠΕΛΛΑΙΓΚ, Εἰσόδια μουσικῶν — Μένδελσον, μετάφρ. X. Θ. Δ.
Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, Στόμα με στόμα, διήγημα.
ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, συνέχεια.
ΜΑΡΚ. ΤΟΥΛΙΝ, Κεφάλαια ἀπὸ τὴν Αὐτοβιογραφίαν μου, μετάφρ. Αὔ. Θ.
Θ. ΜΠΑΛΑΝΚΑΡ, Τὰ νέα βιβλία: Οἱ Μαυρογέναι, ἀπόσπασμα.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.
Τὰ βιβλία, ὑπὸ Σπ. Δε Βιάζη.
Ἀρχαιολογικά.

Πολιτικὴ Σελίς, ὑπὸ Ἀγορίππα.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ. — Ἡ ἐπικριτικὴ,
Ὁ Ἀάντης, ὁ Βολταίρος καὶ οἱ Γάλλοι. — Ὁ κ. Jules Bois
εἰς τὰς Ἀθήνας. — Εἰς τὸν θάνατον μιᾶς ἐκλεκτῆς. —
Δύο τομίδια σίχων. — Ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς πνευματικῆς
ἰδιοκτησίας. — Ἡ ἐπέτειος τοῦ Ἀρκαδίου. — Ἀλληλεπίδρασις Γκαίτε καὶ Σίλλερ.
— Ὁ χημικὸς καὶ φιλόσοφος Ὀπτβαλδ. — Ὁράματα Σολωμοῦ καὶ Γκαίτε. —
Ὀργισότιχα. — Τὰ καθημερινὰ νέα. — Προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ. — Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Δείπνον καλογέρον, ὑπὸ Θ. Ράλλη, ἐκτὸς τοῦ κειμένου χρωματιστή. — Θεόδωρος
Ράλλης. — Εἰκόνες ὑπὸ Θ. Ράλλη: Τὰ Ἅγια Λείψανα, — Πρωϊνὴ προσευχή, —
Χριστιανικὴ Ἑστίας, — Κακαὶ εἰδήσεις. — Τὸ Τζαμί τῶν Ἀθηναίων, ὑπὸ Α. Ζαχου
καὶ ὑπὸ N. Φερεκζίδη, 2 εἰκόνες. — Μαντῶ Μαυρογένους, ἀπὸ λιθογραφίαν τοῦ
1823. — Νικόλαος Μαυρογένης, ὡς ἡγεμὸν τῆς Βλαχίας. — Jules Bois. — Γελοιο-
γραφίαι τοῦ Δεκαπενθημέρου.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστὸν Τεύχος Δραχ. 1

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.
ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.
ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.
διὰ τοὺς διδασκάλους | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.
καὶ τοὺς σπουδαστάς |
Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ἘΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΝΗΡΟΝΤΑΙ
ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἑκάστου μηνός.
Ἐκαστὸν ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.
Τὸ τιμῆμα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπεζικῆς ἀνταγωγῆς πρὸς τὸν
κ. Κίμωνα Μιχαλίδην, διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» Ἀθῆνας.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1909

4 Δραχμαὶ ἑκαστον γραμματίον
ισχύον
διὰ τὰς 4 κληρώσεις

ΚΕΡΔΗ 900.000 ΔΡΑΧΜΑΙ

1 Δραχμὴ ἑκαστον γραμματίον
ισχύον
διὰ μίαν ἐκ τῶν 4 κληρώσεων

4	Κέρδη μεγάλα	ἐξ	100.000	ἐκ	400.000	Δραχμῶν
4	"	ἐξ	25.000	ἐκ	100.000	"
4	"	ἐκ	10.000	ἐκ	40.000	"
12	"	ἐκ	5.000	ἐκ	60.000	"
20	"	ἐκ	1.000	ἐκ	20.000	"
1644	"	ἐξ	100	ἐκ	164.400	"
1812	"	ἐκ	50	ἐκ	115.600	"
4000	ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξίας Δραχμῶν				900.000	Δραχμῶν

Ἡ τετάρτη κλήρωση γενήσεται τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 (13 Ἰανουαρίου) 1910.

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχμὰς τέσσαρας ἑκαστον ἰσχύον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς δραχμὴν μίαν ἑκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἀθήνας.

Ὁ Διευθὼν Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΦΑΝΕΛΛΕΣ ΣΩΒΡΑΚΑ
ΚΑΛΤΣΕΣ ΚΟΥΒΕΡΤΕΣ
ΜΑΛΛΙΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ
ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ
Εἰς τὸ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ
ΠΡΩΗΝ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ
76—ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—76

“ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΦΟΙΒΟΣ”, ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ:

ΕΞΕΛΟΘΗΣΑΝ:

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ὁραῖος τόμος, θαυμασίως εἰκονογραφημένος ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου κ. Π. Ρούμπου, περιέχων τὰριστοτελέγηματα τῆς δημοτικῆς μας ποιήσεως.

Κάθε ἀντίτυπον τιμᾶται δρ. 3.

τοσ ἀντίτυπα ἐπὶ χειροποιήτου χαρτοῦ δρ. 5 καθέν. Κάθε αἰτησίς, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ταχ. ἐπιταγὴν, στέλλεται:

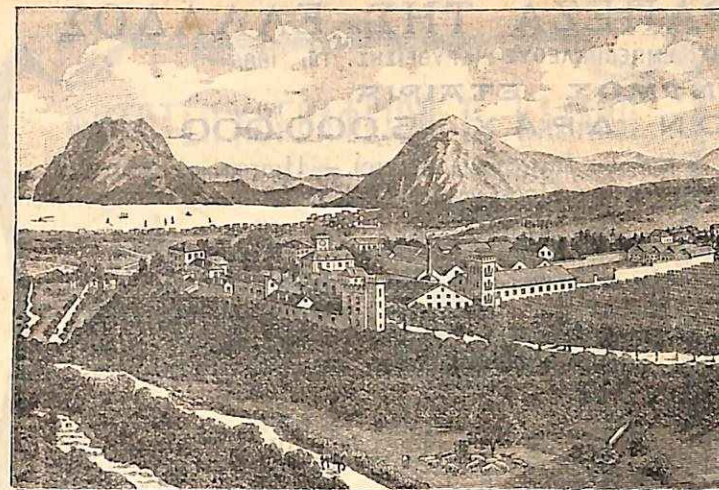
Πρὸς τὴν “Εκδοτικὴν Ἐταιρίαν ὁ Φοῖβος”,
1, ὁδὸς Κλεισθένους, Ἀθήνας.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν “Παναθηναίων” κάθε ἀντίτυπον φράγκα 2.50, ἀποστέλλομενα μαζὶ μὲ τὴν παραγγελίαν.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 18, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 200
Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 18, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ Δρ.—Φρ. 25
Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἑκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Οὕτω μὲ τὸν 18ον τόμον θὰ ἔχη ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὧν, ἦτοι Δρ.—Φρ. 225
Οἱ τόμοι 3^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων δλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατὰ δόσεις ἀγοραστὴν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

Παύλον Νιρβάνα:	Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»	πρὸς Δρ.—Φρ.	0.50 ἀντὶ 1
	Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
	Ἀρχιτεκτονικὸν Μάρθας, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
	Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια		0.50 ἀντὶ 1
Κίμωνος Μιχαηλίδου:	Σάν Ζωή καὶ Σάν Παραμύθι, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
Σπύρου Μελά:	Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
Ὁσκαρ Οδάϊδ:	Σαλώμη, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
Μ. Μαλακᾶση:	Πεπρωμένα, ποιήματα		2 ἀντὶ 3
Ἀ. Θέρου:	Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονογραφημένα		3
Ι. Πολέμη:	Κειμήλια, ποιήματα		1.50 ἀντὶ 3
	Ἐξωτικά		1 ἀντὶ 2
Γ. Στρατήγη:	Τραγούδια τοῦ Σπυτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 3
Ν. Ἐπισκοποπούλου:	Ῥοήμες ψυχές, δράμα.—Ἐκδόσις «Παναθηναίων»		1 ἀντὶ 2
Λεύκωμα τῶν «Παναθηναίων»			1 ἀντὶ 2

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰκοποικτικῆς Ἐταιρίας

“Η ΑΧΑΪΑ”

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Νέως 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορίων καὶ ἱαματικῶν

Μανροδάφνη, Μάλβασία, Ἀχαιοὺς

ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἶνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887

«Des Princes» τοῦ 1890

«Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

«Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

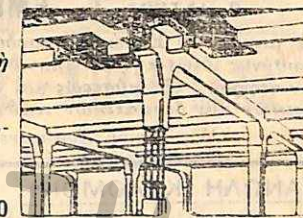
ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν ἀφλέκτων οἰκιῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓΚΟΣΜΙῳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

—Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.—

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΒΑΡΕΚΙΝΑ
ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιῶν—Χημικῶν

Διὰ τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βαρεκίνης ἐπιτυγχάνεται ὁ τέλειος καθαρισμός, λεύκανσις καὶ ἀπολύμανσις τῶν ἀσπορογόνων χωρὶς ταῦτα νὰ ὑπόκεινται καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην βλάβην, καθότι ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπ’ αὐτῶν γίνεται χημικῶς καὶ οὐχὶ διὰ τεχνικῶν μέσων (τριψίματος, κοπανίσματος κλπ.) ἐπομένως περιορίζεται εἰς τὸ νὰ καθαρίσῃ, λευκαίῃ καὶ ἀπολυμαίῃ τὰ ἀσπορογόνα, διατηροῦσα τὴν στερεότητα αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπίσημα πιστοποιητικὰ διαφόρων χημικῶν βεβαιοῦσι. Προκύπτει δὲ καὶ οἰκονομία κόπου, χρόνου καὶ χρήματος, κατὰ τὰς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παλαιὸν σύστημα τῆς μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακείον Ἀνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Ἀριστοτέλους καὶ Ἡπείρου.—Ἀρ. τηλ. 382

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ πλατείᾳ Συντάγματος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Ἀγίου Γεωργίου 4.

Ἀκριβὲς ἐμπροσθεν τοῦ Συλλόγου Πανασσῶν.

Ὁρᾷ ἐπισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Έκδοσις επιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολαί. — Εισπράξεις. — Δάνεια επί ενεχύρω Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων καί τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευνηρίον. — Ταμιευτήριον 4 %. — Μηνιαία καταθέσεις άνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίον. — Αγοραπωλησία χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολαί.

Τμήμα Έμπορίον. — Προμήθειαι έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπείαι οίκων. — Πληροφορίαι έμπορικά. — Δέρματα κατειργασμένα βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον εν Έλλάδι του Γαλλικού «Phenix» ασφαλείας κατά του πυρός καί της ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά έν έτος.
4 %	» μετά τρεις μήνας.	5 %	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά δύο έτη καί πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % ολιγώτερον.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ ΕΝ ΑΜΙΣΩ.

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Όδός 'Ακαδημίας — 71

Ο ΙΑΤΡΟΣ Γ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

επί μακρόν έν Εύρώπῃ σπουδάσας καί έν Παρισίοις διευθύνας ιδιωτικήν κλινικήν δέχεται διά τὰ νοσήματα τών νεφρών, τής κύστεως καί έν γένει τούς εκ μεταδοτικών καί δερματικών παθήσεων πάσχοντας.

Όδός 'Αγίου Κωνσταντίνου αριθ. 18.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΙΨΙΑΣ)

α') Ποίησις Μαλακάση:

Στήν άνέμη καρφομένα . . . Δρ. 1.—

Τραγουδάκι . . . 1.—

Στή νήσο πέρα ο πύργος τής 'Αθώρητης . . . 1.—

β') Ποίησις 'Αλεξ. Πάλλη:

Μολιβιάτισσα . . . Δρ. 1.—

Μισοριώτισσα . . . 1.—

Ρουμελιώτισσα . . . 1.50

'Αφροδίτη . . . 1.50

Χάιντε Χούρδε . . . 1.—

Μικρούλα . . . 1.50

Όλα μαζί ένας τόμος δρ. 5

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Η "ΝΕΑ ΑΦΘΟΝΙΑ,"

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. Γ. ΣΚΡΕΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 139 (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

Γάλα άγνόν άγελαδινόν καί πρόβειον ή όκᾶ λεπτά 80.— Βού-
τυρον τής ώρας.— Αύγά φρέσκα εκ του κτηνοτροφείου του
Καταστήματος.— Δουκουμάδες έντακτοι καί άφράτοι.— Μέλι
Υμηττου γνήσιον καί άγνόν.

ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ
ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιού Α' τάξεως τής ανωτάτης Φαρμακευτικής
Σχολής τών Παρισίων

'Ακριβεστάτη έκτέλεσις όλων τών συνταγών
υπό προσωπικού άπαρτιζομένου υπό επι-
στημόνων φαρμακοποιών.— Γαλλικαί καί
'Αγγλικαί ειδικότητες (Spécialités).—
Πρόσφατα μεταλλικά ύδατα.— Απολυμάνσεις
καί άποστειρώσεις διά τελειοτάτων συσκευών
καί κλιβάνων.— Τεχνητός όρρος.

"Όλα τὰ είδη τών χημικών αναλύσεων.—
'Αναλύσεις υδάτων μετά μικροβιολογικής
έρεύνης.— Μικροβιολογικόν εργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

"Όλα τὰ φαρμακευτικά είδη εις τιμάς άκαταγωνίστους

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21' — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον αριθ. 137

"Όλα τὰ είδη τών έδωδίων νωπότατα
άπό τὰ καλλίτερα έργοστάσια καί ως εκ
τής μεγάλης καταναλώσεως άνακαινιζόμενα
καθ' έκάστην.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΩ

ΔΙΑ ΜΕΛΙ ΚΑΙ ΕΛΗΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HUSTON. — ΕΔΡΑ : ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ : ΔΡΑΧ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ : ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικόν Έργοστάσιον έν Νέω Φαλήρω. Σταθμοί: Έν 'Αθήναις, Πειραιεί, Νέω Φαλήρω
καί Κηφισσία.— 'Ηλεκτρική κίνησις του άπ' 'Αθηνών εις Πειραιά Σιδηροδρόμου καί τών
Τροχιδορόμων 'Αθηνών, Πειραιώς καί Περιχώρων.— Προνόμιον φωτισμού δι' ήλεκτρισμού καί
αερίου τών πόλεων Πειραιώς, Πατρών, Σύρου, Καλαμών, 'Αργοστολίου καί Χαλκίδος.— 'Ηλε-
κτρικός Τροχιδοδρόμος Πατρών.

Η 'Εταιρία αναλαμβάνει εγκαταστάσεις φωτισμού καί κινητηρίου δυνάμεως καί έν γένει πᾶσαν
έργασίαν σχετιζομένην με τόν ήλεκτρισμόν υπό πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς.— Προμηθεύει παντός
είδους υλικά ήλεκτρισμού καί ιδία όργανα καί μηχανάς THOMSON HUSTON τών οποίων είναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖ'Α

'Αθήναι.— Όδός 'Ερμού

Πλούτος γραφικής ύλης.— Έν-
τυπα καί έπισκεπτήρια καλλι-
τεχνικά.— Έργοστάσιον φακέλ-
λων τέλειον.— Χάρτης τυπογρα-
φικός λευκός καί έξωφύλλων
παντός είδους καί ποιότητος.

Εύθηνία, ταχύτης, ακρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΔΕΛΟΥ

Παράρτημα έν 'Αθήναις

Όδός Χαλκοκονδύλη 34α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρός 80 λεπτά ή όκᾶ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ!

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΕΑΤΟΚΗΡΟΠΟΙΕΙΟΝ
Ο "ΦΟΙΒΟΣ",

ΕΤΑΙΡΙΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1893

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 500.000

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

Βραβευθέντα διὰ χρυσῶν βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ
Ἐκθέσει τῶν Παρισίων, τῇ Διεθνείᾳ Ἐκθέσει
τῆς Κρήτης καὶ τῇ Διεθνείᾳ Ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων.

Στεατοκῆρια (Σπερμασέτα) ἀρίστης καὶ
πρώτης ποιότητος, χρωματιστὰ καὶ ἐκκλησιῶν,
κατασκευαζόμενα διὰ νεωτάτης χημικῆς μεθόδου,
δίδουσιν ἄπλετον φῶς, τήκονται ἄνευ σταγόνων
καὶ σβύνουσιν ἄνευ ὁσμῆς. **Στεανίνη, Παραφ-
φίνη, Κηριζίνη, Γλυκερίνη καὶ Ἐλαιὴν.**

Γραφεῖον Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σοφοκλέους ἀρ. 2.

ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1892

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 3.000.000

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρίτις ἀκαπνος πολέμου καὶ κυνηγίου. Πυ-
ρίτις μαύρη καὶ Δυναμίτις ὅλων τῶν εἰδῶν.
Φυσίγγια ἀκάπνου καὶ μαύρης πυρίτιδος παντὸς
ὅπλου. Κάλυκες Μάνλιχερ, Γκράβ και περιστροφῶν.
Θεϊκὸν ὀξύ, Νιτρικὸν ὀξύ, Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ,
Θεϊκὸς χαλκός, Θεϊκὸς σίδηρος, Ἀντιπερονοσπο-
ρίνη, Στουπέτσι, Μολυβδοσωλῆνες, Σκάγια.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν Τεϊῶν, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιβλεψὶν ἀνωτέρων
ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκά-
στου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

HOBBES, HART & CO LD

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

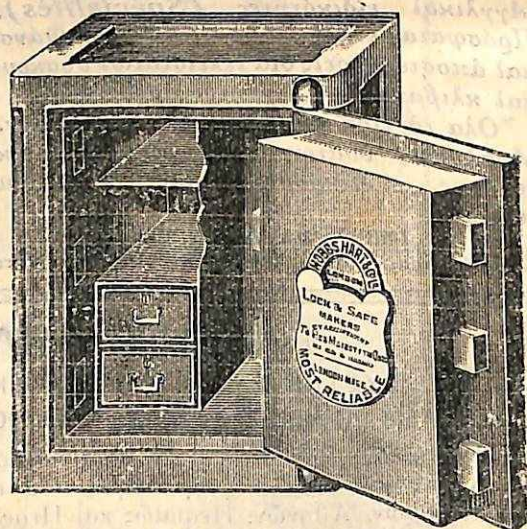
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

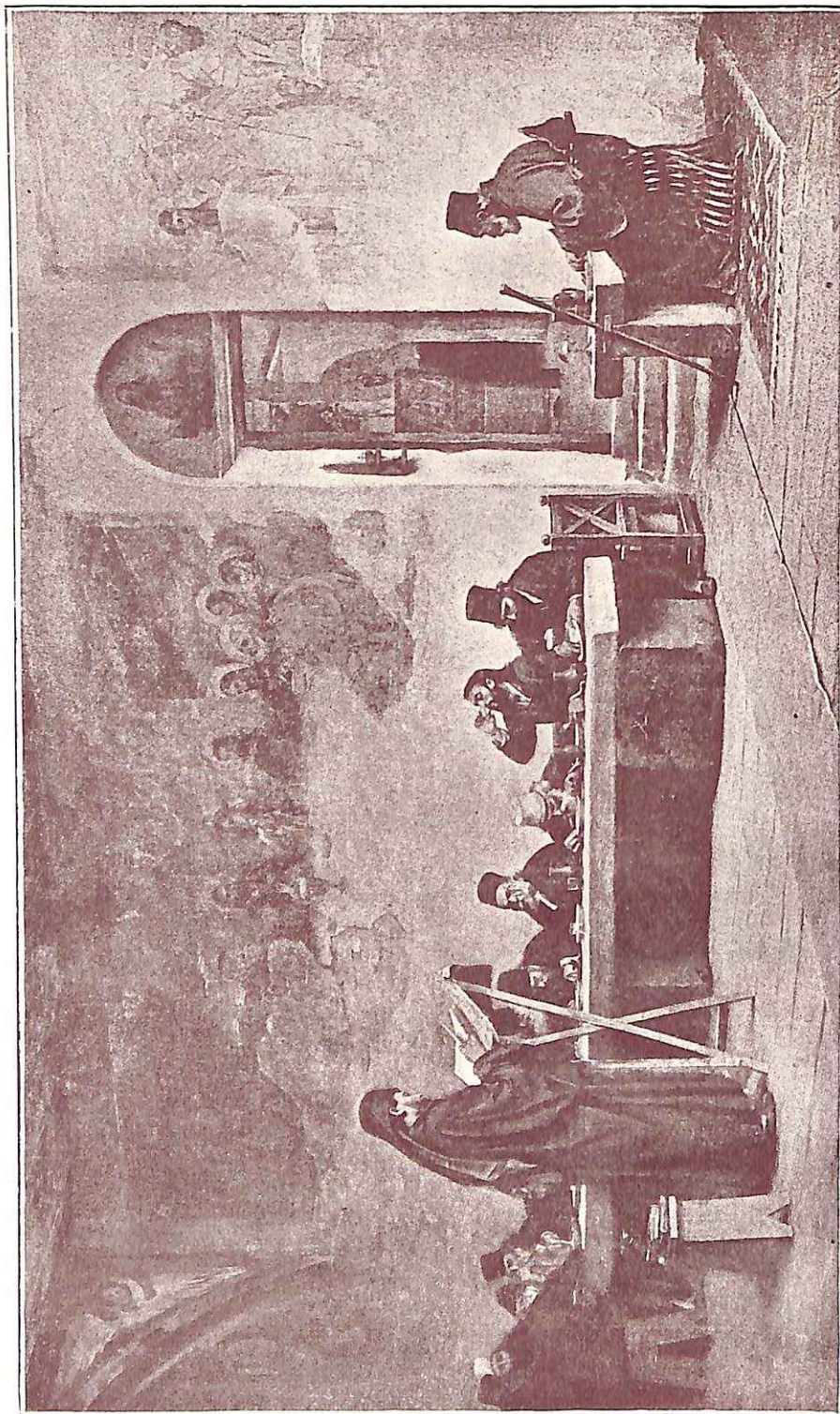
ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Aalington Street, Islington, N.

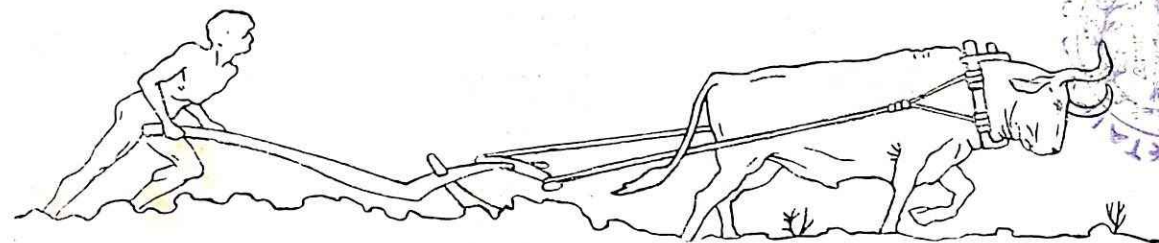
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θ. ΠΑΛΛΗΣ

ΔΕΙΠΝΟΝ ΚΑΛΟΓΕΡΟΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ι' 15 NO-
ΕΜΒΡΙΟΥ 1909

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ—ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΛΛΗΣ 1851—1909

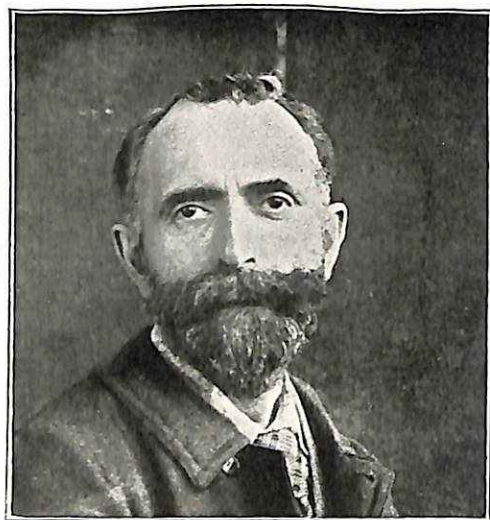
Ανοιξε δλάνοικτα τὰ μάτια ὁ Ράλλης ἐμπρὸς τοὺς γράφον καὶ ἔμορφον κόσμον ὅπου τοῦ ἀπεκάλυψε ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ. Εἰς μίαν τῆς σελίδας εἶδε τόσα ὄνεια: αὐτὰ πὺν τὴν συνδέουν μὲ τὴν παράδοσιν σεμνά, ἁγιασμένα μὲ αἰώνων ἁγνὴν πίστιν, καὶ πὺν ἄπλωναν ἀκόμα, καὶ ἴσως ν' ἁπλώνουν καὶ τώρα, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἀτίμητη λαμπάδα των. Ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, πὺν ὅσο τὸν πνίγει ὀλοένα ἡ γνῶσις, τόσο πειὸ ποθεινὴ γίνεται ἡ ἔμορφιά του, ἐπῆρε ὁ ζωγράφος διαφορὰς ὄψεις: καθημερινὰ σκιὰς, στιγμὰς πὺν βγαίνουν μέσ' ἀπὸ πηγὴν αἰσθήματος θερμοῦ.

Εὐτυχημένος ὁ καλλιτέχνης πὺν ὥραματίσθη τέτοια ἀποκάλυψιν. Τὸ χέρι του εἶναι τώρα τὸ χέρι ἀνθρώπου πὺν ἀτενίζει ἓνα ἰδανικόν. Καὶ εὐρεὶ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν χάριν τῆς ἀπείρητης πραγματικῆς ζωῆς ζωγραφισμένην εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ Δείπνου Καλογέρον (1885), εἰς τὰς κινήσεις των, εἰς τὴν στάσιν των, πὺν ὅλα χαρακτηρίζουν τόσο καλὰ τὸ ἑλληνικὸν μοναστήρι. Καὶ νὰ, τὸ γεροντικὸν αὐτὸ κεφάλι, τὸ σκιμμένο ἐπάνω στὸ πιάτο. Ἐχει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ χωρικοῦ, ὁ ὁποῖος ἐργάσθηκε ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ χωράφι καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ πάσῃ νέας δυνάμεις διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἐχὼ ἰδεὶ τέτοιους καλογέρον. Ἡ ζωγραφία εἶναι χαρακτηριστικὴ. Ἀληθινὴ καὶ ἡ πλαγινὴ, γεροντικὴ ἐπίσης εἰκὼν, δεξιὰ, πὺν ἔχει τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο, σκυθρωπὸ. Καὶ ἀριστερά, ἡ ἄλλη, τοῦ νέου μοναχοῦ, ἓνα πρόσωπο ἰσχνό, εὐγενικό, σκιασμένο ἀπὸ ἓνα φῶς, ἀνάμνησις τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, ὅπου ἡ πίστις εἰς τὸν Διδάσκαλον ἐξωγράφει ἐπάνω στὰ πρόσωπά των τὴν θειότητα Ἐκείνου. Ἡ γραμμὴ τῆς ζωῆς κυματίζει παντοῦ μέσα στὸ ἔργον, ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν καλογέρον, σοφὰ τοποθετημένων καὶ ἀνεπιτήδευτα.

Ἦτο περίπου τριαντατεσσάρων ἐτῶν ὁ Ράλλης ὅταν ἐξέθεσε τὸ Δείπνον Καλογέρον. Εἶναι τὸ εὐκρινέστερον ἐργασμένο ἔργον του. Ἀνεπηρέαστον ἀπὸ τὴν ἐπιτηδευμένην κομψότητα πὺν ἔδωκε εἰς ἄλλας εἰκόνας του. Προσὸν πὺν τὸ τοποθετεῖ ὑψηλότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔργον τοῦ Ράλλης καὶ τὸ δείχνει ἀληθινώτερον. Ἡ ἐντύπωσις τῆς εἰκόνας εἶναι ἡ ἁγνὴ ἐντύπωσις πὺν ἔκαμε εἰς τὰ μάτια τοῦ ζωγράφου ἡ ἑλληνικὴ μοναστηριακὴ ζωὴ.

Ἀνεχώρησε ἀπὸ τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ ὁ Γύζης. Ἀλλ' ἐπῆρε διαφορετικὸν δρόμον. Ἐκεῖνος ὀλοένα ἀνεβαίνει καὶ πλησιάζει τὰ μεγάλα ἰδανικά τῆς Τέχνης.

Λίγοι στίχοι ἀρκοῦν σιγὰ ν' ἀναδείξουν τὸν ποιητὴν. Ξεύρει καλὰ ὁ Ράλλης νὰ ξεχωρίσῃ τί ἡμπορεῖ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ἀπὸ τὸ πλούσιον ὕλικόν πὺν κρύβει ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ ἡ παράδοσις. Δὲν διαφεύγει τὸ μάτι τοῦ ζωγράφου ἡ ἀδόλη λατρεία τῆς χωρικῆς πρὸς τὸν Ἅγιον τοῦ τόπου. Καὶ τὸ συναίσθημα αὐτό, βαθεῖα ριζωμένο, προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀποδώσῃ εἰς τὰ Ἅγια Δείπνα καὶ ζωγραφίζει τὸ θέμα του μὲ τέχνην συνθέσεως, μὲ πλούτον σεμνὸν περιβάλλοντος, μὲ τόνων θερμότητα. Ποιητὴς εἰς τὸ χρῶμα καὶ εἰς τὴν εἴρεσιν τοῦ θέματος ὅμως τὴν ποιήσιν τῆς ἀφελούς πίστεως, τοῦ ἁγνοῦ αἰσθήματος, τὴν θολώνει μὲ κάποια ἐκζητήσιν. Τεχνίτης εἰς τὴν σύνθεσιν: καὶ εἰς τὸ Δείπνον Καλογέρον καὶ ἔδω, εἰς τὰ Ἅγια Δείπνα καττάξετε τὰς δύο γυναῖκας, πλάι-πλάι, εἰς στάσεις διαφορετικὰς, τὴν μίαν σκυμμένην νὰ προσκυνήσῃ, τὴν ἄλλην πὺν κάμνει τὸν σταυρόν της. Τὰ χρῶματα ἀδελφωμένα μὲ ἀντιθέσεις ἀπαλὰς, μὲ ρυθμὸν ζωῆς εὐγενικῆς. Καὶ τί ἔμορφα διακόσμου, πόσα πράγματα τρυγῶν, γραφικῶς ὁρατά, σφιχτοδεμένα μὲ τὴν σκέψιν τοῦ καλλιτέχνη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

Ἄν ἡ τέχνη του δὲν ἀναδίδῃ ἀστραπὰς, χύνει ὅμως γλυκὺ καὶ ἡρεμὸν φῶς. Εἰς τὸ Παρίσι, ὁποῦ ἐργάσθηκε τὸν περισσότερον καιρὸν, εἶναι γνωστὸς ὡς ζωγράφος θεμάτων ἀνατολικῶν. Ἀγαπητὸς εἰς τοὺς συναδέλφους του, εὐπροσήγορος, εὐγενικός. Τιμᾶται ἀπὸ ὅλους. Διὰ τὴν ἑλλάδα παράγων σπουδαῖος. Ὑπόδειγμα ἐργασίας ἡ ὁποία ἡμπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν πλατὺν δρόμον τῆς τέχνης.

Ἐκεῖ πού ἔφθασε, κατέχει ζηλευτὴν θέσιν εἰς τὴν ἀναγεννηθεῖσαν μας πατρίδα τοῦ ὠραίου. Προσδίδει εἰς τὰ ἔργα του ρυθμὸν, ἀλλὰ ρυθμὸν ἑξωτερικὸν μόνον. Λεῖπει ἡ βαθεὶά ζωῆς. Αἱ εἰκόνες του ἐργασμέναι τελείως καὶ αἱ παραμικρότεραι ἀκόμα. Βλέπεις ὅτι ἐργάσθηκε τὸ χέρι τεχνίτου πρὸς τὸ ὀδηγεῖ ἡ σκέψις, ἡ γνῶσις, ὁποῦ τοῦ ἔλειπε ὅμως ἡ συγκίνησις. Ἡ συγκίνησις ἐνυπάρχει, πῶς νὰ εἰπῶ; κατ' ἐπιράνειαν. Ἐχει τὸ ἔργον του ὅλα τὰ στοιχεῖα διὰ νὰ συγκινήσῃ. Νομίζεις μάλιστα, βλέπων μίαν του εἰκόνα, ὅτι σὲ διαθέτει πρὸς κάτι βαθύ, ὅπως εἰς τὰ Ἅγια Λείψανα, εἰς τὴν Πρωϊνὴν Προσευχήν. Ἄλλ' ἀπομένει, στὸ τέλος, ὁ τεχνίτης μόνον. Κάποιο μυστήριον, πρὸς προσδίδει εἰς τοὺς θερμοὺς τόνους του, ἀπομένει μερικὸν μόνον προσὸν τοῦ ἔργου. Ἡ ἀλήθεια ἡ πραγματική, ἡ μελέτη ἡ λεπτομερὴς καὶ ἡ προσεκτική, ἡ σοφὴ ἀκόμη σύνθεσις, δὲν ἡμποροῦν νὰ δώσουν ἐκεῖνο πού ζητοῦμεν ἀπὸ τὴν τέχνην. Δὲν ἔζησε τὴν ζωὴν τῶν ἔργων του ὁ Ράλλης. Ἐλεψε ὁ κλονισμὸς ὁ βαθύς, ἐκεῖνος πού εἰσδύει μέσα εἰς τὸ εἶναι τοῦ Γύζη, καὶ εἰς τοῦ Λύτρα ἀκόμη. Εἶδε μόνον μὲ τὸ μάτι τοῦ ζωγράφου, ἐμελέτησε μὲ τὴν γνῶσιν τοῦ φιλοσόφου, ἐργάσθηκε μὲ τὴν γνῶσιν τοῦ τεχνίτου μὲ ἔμπνευσιν ἂν θέλετε. Οἱ τύποι του ἀληθινοί, ὅπως εἰς τὸ

Δεῖπνον Καλογέρων, εἰς τὰς Κακὰς Εἰδήσεις καὶ ἄλλου, ἂν καὶ ὅχι πάντοτε (ὁ Φυλακισμένος). Στὰ σώματά του, συχνὰ θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μιλήσῃ ἡ γραμμὴ — εἰς τὰ Ἅγια Λείψανα, εἰς τὴν Πρωϊνὴν Προσευχήν — ἂν ἦτον ἐμπνευμένῃ ἀπὸ κάτι βαθύτερον.

Ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος ὁ ἑλληνικὸς, πού ἔχει κέντρον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ἀποτελεῖ τὸ πλεῖστον ἔργον τοῦ Ράλλης καὶ τὸ ποιητικώτερον. Εἰς τὸν Ράλλην θὰ ἦτο δύσκολον νὰ μιλήσουν βαθύτερα ἀπ' ὅτι ὠμίλησαν τὰ θέματα αὐτὰ ὅλα. Δεῖπνον Καλογέρων, Χριστιανὴ Ἑστίας, Ἅγια Λείψανα, Ἡ Κανδήλα, Πρωϊνὴ Προσευχή καὶ ἄλλα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα του ἔργα Κακαὶ Εἰδήσεις, ἀπήχησις τοῦ ἁμοιου 97, ἐνέχει ἀρκετὸν πόνον. Εἶναι ὁ πόνος τοῦ πατριώτου, πού αἰσθάνθηκε μὲ τὸν ἀτυχὸν πόλεμον. Καὶ τὰ σκυμμένα κορμιά, καὶ τὰ ἄτονα μέλη, καὶ τὰ πονεμένα πρόσωπα δείχνουν κάτι πού ἐδόνησε τὸν καλλιτέχνην.

Ἐνα ξένον αἶσθημα ἦλθε κατόπιν νὰ θαμπώσῃ τὸ κρύσταλλον τῆς τέχνης του καὶ ν' ἀφαιρέσῃ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα πού ἠθέλησε νὰ τῆς δώσῃ. Παραγνωρίζει τὸ τάλαντόν του. Ζητεῖ ἄλλας ἐμπνεύσεις, ἄλλα θέματα. Ζῇ διαρκῶς εἰς τὰ ξένα καὶ λησμονεῖ σιγὰ-σιγὰ τὴν ἐμορφιὰ τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Εἶναι στενὴ ἡ ψυχὴ του. Ἡ ἀγάπη του δὲν ἔχει βαθεῖς ρίζες. Τὸν παρασύρουν τὰ ζωηρὰ χρώματα τῶν ἀσημαντῶν τεχνιτῶν λουλουδιῶν, πού βλέπει γύρω του. Καὶ σβύνεται μέσα του τὸ διαβατάριχο χρυσόνειρον τῆς πατρίδος.

Ἀπὸ τότε ὁ Ράλλης δὲν εἶναι πειὰ ὁ ζωγράφος τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς. Ποῦ καὶ ποῦ τὸ ἔργον του δίδει ἀκόμη κάτι σὰν ἡγῶ μακρυνὴν τοῦ παλαιοῦ τραγουδιοῦ. Εἶναι ἄτονον, παραγνωρισμένον.

Ὁ Ράλλης ἠκολούθησε τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας τοῦ διδασκάλου του Ζερῶμ. Αἱ νέαι προσπάθειαι τῆς τέχνης τὸν ἀφίνουν ἀδιάφορον. Ἴσως αὐτὸ νὰ μᾶς δείχνῃ, ὅχι τόσον τὸν πιστὸν θιασώτην τῆς παλαιᾶς σχολῆς, ἀλλὰ τὸν τεχνίτην πού αἱ νέαι ἰδέαι καὶ αἱ νέαι τάσεις τοῦ εἶναι κουραστικά. Βαδίζει στὸ μονοπάτι πού πῆρε ἀρχικῶς, διότι τὸ βρίσκει πειὸ σύμφωνον μὲ τὸ ἑγὼ του. Ὅμως γνωρίζει πού βαδίζει. Καὶ αὐτὸ διὰ τὸν καλλιτέχνην ἐν γένει εἶναι πολὺ.

Ἀλήθεια, τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια τὸν εἶχα κρίνει αὐστηρά. Δὲν ἔμαθα, φαίνεται, ἀκόμα νὰ βλέπω τὴν ζωὴν, ἐπομένως καὶ τὴν τέχνην ὅπως εἶναι. Τὴν θέλομεν σύμφωνα μὲ τὰς βλέψεις τὰς ἰδικὰς μας, σὰν νὰ ἀποτελοῦν αὐταὶ κάθε νόμον καὶ κάθε κανόνα. Σὰν νὰ ἡμπορῇ νὰ ὑποταχθῇ εἰς ἄλλην σκέψιν, ἔξω ἀπὸ τὴν σκέψιν

τὴν ἰδικὴν τῆς, ἔξω ἀπὸ τὸ ἑγὼ τῆς, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται εἰς κάθε τῆς βῆμα, εἰς κάθε ἐκδήλωσιν μικρὰν ἢ μεγάλην· γι' αὐτό, ἓνα μόνον δικαίωμα ἔχει ἐκεῖνος πού γράφει κριτικὴν: νὰ εἰπῇ τί αἰσθάνθηκε ὁ καλλιτέχνης, πῶς ἐργάσθηκε καὶ τί δρόμον ἔτρεξε εἰς τὸν στίβον τῆς Τέχνης· ν' ἀνάψῃ τὸν λύχνον του τοῦ κριτικοῦ

εἰς τὸ φῶς πού βγαίνει ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ καλλιτέχνου.

Εὐλογημένον φῶς. Πάντα ἀξίζει μιὰ ματιὰ συμπαθητικὴ. Τί ὄνειρον κρύβει πολλὰς φορὲς ἡ λάμψις τοῦ διάπτοντος ὅταν φωτίζει βιαστικὰ τὸ στερέωμα. Καὶ πόσα μάτια λαχταρίζουν στὸν δρόμον του.

KIMON MIXAHAIDHS

ΤΑ ΑΓΙΑ ΛΕΙΨΑΝΑ

Θ. ΠΑΛΛΗΣ

ΦΥΛΛΑ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

Αφιερωμένα στον ποιητή
Αργύρη Έφταλιώτη

1

Από τὸν κῆπο πέρασες καὶ μέσ' στὰ ρόδα στάθηκες,
Απόλλωνας καὶ Σάτυρος ἀντάμα, καὶ κατόπι
Προτοῦ καλά, καλὰ δειχτοῦν οἱ ἀμάντευτοί σου οἱ τρόποι,
Πῆρες τὸν ἥσυχιο τῶν δεινῶν τῶν μακρινῶν κ' ἐχάθηκες.

2

Στάλα τὴ στάλα τὸ αἷμα μου στάζουν τὰ νύχια σου, ἀετέ,
Καὶ τὰ μεγάλα σου φτερὰ βαμμένα εἶν' ἀπὸ μένα,
Κι ἂν σπάρῃς τὰ σπλάχνα μου, δὲν ὑποτάχτηκα ποτέ,
Κι' ὡς τέλος μου ἐπολέμησα τῆς μοίρας τὰ γραμμένα.

3

Ἔτσι ἄς περνοῦν οἱ μέρες μου, ἔτσι ἄς πεθάνω,
Δίχως χαρὰ ἢ ζωὴ μου νὰ γνωρίσῃ,
Στὸν τραγικὸ μου ὠραιόκοσμον ἀπάνω,
Σὰν τριαντάφυλλο ἢ καρδὶά μου ἄς ξεφυλλίσῃ.

4

Ἄς πέσουν ὅλα τὰ ὄνειρα μέσα στὸ μνήμα,
Μέσα στὸ μνήμα κάθε πόθος, κάθε ἐλπίδα,
Νεκράνθια ἀπάνω στ' ἄλυτο, βαρὺ μου κρῖμα,
Στὸ πού μου γέλασε ἡ θεὰ καὶ δὲν τὴν εἶδα...

5

Σφυρὶ χτυπάει στάμονι, ἀναμεσὸ τους
Ἐσὺ σπιθοβολᾷς, ἐσὺ σπαράζεις,
Μέσ' στοὺς καὺμοὺς τοὺς ὕστερους καὶ πρώτους,
Βαστᾷς, καρδιά μου, ἀκόμα καὶ δὲ σπάζεις.

6

Στὸ βράχο κάθησε καὶ πῖε τὴν πίκρα τοῦ κυμιάτου,
Δάκρυ μου, πέσε στὸν ἀφρὸ θάλασσας μαύρης.
Τὶ δὲν ταιριάζει σου, ψυχὴ, ἄλλο ἐδὼ κάτου,
Τὶ μάταιον εἶνε νὰ ζητᾷς τὸ πού δὲ θαῦρης.

7

Χωρὶς δοξάρι ἓνα παλιὸ βιολὶ χτυπάει
Κάτω στὴ ρίζα ἑνὸς δειντοῦ, λησιμονημένο,
Νύχτα βαθειά, κι' ὁ ἀνεμος περναίει
Ἀπάνω ἀπὸ τὸ μνήμα μου ταραχνασμένο.

Παρίσι, Ὀκτώβριος.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΧΡΕΩΚΟΠΗΣΕ;

Δυστυχῶς τὰ «Παναθήναια» δὲν εἶναι ἐπιθεωρήσεις καθαρῶς φιλοσοφικῆς καὶ δὲν εἶναι ἐπομένως δυνατόν νὰ μοῦ δοθῶσιν ὅσαι στήλαι μοῦ ἦσαν ἀπαραίτητοι διὰ μίαν λεπτομερῶς ἀναλυτικὴν ἀπολογίαν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀρέτα ἀντιταχθέντα (Παναθ. 15 Ὀκτ. σ. 25-26).

Οὕτω μόνον θὰ παρείχeto εὐκαιρία νὰ ἐξετασθῶσι ζητήματά τινα θιγόμενα ἐν τῇ κριτικῇ του, σπουδαιότατα, καὶ τὰ ὅποια βεβαίως ἦτο ἀδύνατον ἐν ἐκτάσει ν' ἀναλυθῶσιν εἰς ἐναίσιμον διατριβήν:

α') Διὰ τὸ Νίτσε, ὅστις ἀναμφισπῶς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἦτο μέγας ποιητής, δύναται ἐν τούτοις καὶ ν' ἀποτελέσῃ θέμα φιλοσοφικῆς μελέτης, ὡς εἰς ἐκ τῶν κορυφαίων προδρομῶν τοῦ «Πραγματισμοῦ» (Παραδόσεις 1908, René Berthelot, εἰς Σορβόννην: «Nietzsche et le Pragmatisme»).

β') Διὰ τὸ ὡς ἐκ τῆς νεωτέρας ἀναποσπάστου συσχετίσεως τοῦ Φιλοσοφικοῦ Δικαίου μετὰ τῆς Κοινωνιολογίας, ὁ Νίτσε βαθύτατα ἐνδιαφέρει τὴν Φιλοσοφίαν τοῦ Δικαίου, ἥτις οὐχὶ ἀφηρημένως πλέον καὶ a priori ἐρευνᾷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ Δικαίου, ἀλλὰ ἐν στενότητι συσχετίζει μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκφάνσεων τοῦ κοινωνικοῦ βίου: (Giuseppe Carle, Nuova Antologia, Marzo 1901).

γ') Διὰ τὴν ἐποχὴν μας θεωρῶ ἐποχὴν ὅλως ἀρνητικὴν καὶ μεταβατικὴν, μετὰ νευρικότητος συναισθανομένην τὴν ἀνάγκην ἑνὸς δόγματος, ἐφ' οὗ νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἐποχὴ παρακμῆς; ἀκμῆς; Ὡδίνες τοκετοῦ ἢ ἀγωνία ἐτοιμοθανάτου; Ἀδύνατον ν' ἀποφανθῇ τις ἐκ τῶν προτέρων. Κατὰ τὸν Νίτσε, ἐποχὴ τοκετοῦ, ἐγκυμονοῦσα τὸν Ὑπεράνθρωπον.

δ') Τέλος πολὺ θὰ ἐπεθύμουν νὰ διευκρινίσω ἀναλυτικώτερον, τί ἐνόουν ὅταν, ἀναμνησκόμενος τῆς περιφήμου ἐκφράσεως τοῦ Brunetiere, ὁμιλοῦν περὶ τῆς *chrewokopias* τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀναταράξαν, πρὸ ἐλαχίστων ἔτι ἐτῶν, τοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης, οὐδαμῶς εἰσέτι συνεξητήθη παρ' ἡμῖν. Καὶ ὅμως εἶναι σπουδαιότατον: Πῶς ὑπεδέχθησαν, μετὰ τὰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὴν Ἐπιστήμην, τί ἐλπίδας ἐστήριξαν ἐπ' αὐτῆς, τί ὀρίζοντας ἐξήτησαν παρ' αὐτῆς νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ, τί ὑποσχέσεις μᾶς ἔδωκε — καὶ τί ἐπραγματοποίησεν.

Οἱ πλείστοι τῶν ἐπιστημονικῶν θυσιαζοῦσι τὴν ζωὴν καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς ὁλόκληρον εἰς τὴν Ἐπιστήμην, οὐδέποτε ἀναμετρήσαντες ἀκριβῶς ὅποια ἡ ἀξία τοῦ νέου τούτου εἰδώλου

πιστεύουσι τυφλῶς εἰς αὐτὴν ὡς εἰς σύμβολον πίστεως, μετὰ τοῦ αὐτοῦ στενοκεφάλου φανατισμοῦ μεθ' οὗ καὶ οἱ θρησκόληπτοι, τοὺς ὁποίους τοσοῦτον εἰρωνεύονται καὶ περιφρονοῦσιν. Οἱ πλείστοι τῶν ἐπιστημονικῶν τελείως ἀγνοοῦντες ἢ μὴ ἐννοοῦντες τὰς κριτικὰς φιλοσοφικὰς ἀναλύσεις τῆς τελευταίας δεκαετίας, οὐδαμῶς ἐξετάζουσι μήτε τί ἀπώτερον καὶ εὐρύτερον παρὰ τῆς Ἐπιστήμης ζητοῦσι, μήτε τί αὕτη εἶναι ἱκανὴ νὰ δώσῃ.

Ἡ κριτικὴ αὕτη ἐξέτασις τῆς ἀξίας τῆς Ἐπιστήμης, ἥτις πρέπει νὰ προτάσσεται πάσης ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει εὐρύτατον κύκλον ἀνθρώπων: ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πραγματευθῶ τὸ ζήτημα τοῦτο δι' ὀλίγων.

Πρῶτος ὁ Κάντ περιώρισε τὰς φιλοδοξίας καὶ διέγραψε τὰ ὅρια τοῦ ἀνθρωπίνου Λογικοῦ καὶ καθώρισε τῇ Ἐπιστήμῃ τὸ ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς. Ἀντὶ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τινων γενικῶν ἀξιομάτων δημιουργηθέντων ὑπὸ τοῦ ἰδίου πνεύματος καὶ νὰ οἰκοδομηθῇ ἐπ' αὐτῶν σύστημα μεταφυσικόν, δίδων ἰδίαν καὶ οὗτος ἀπάντησιν εἰς τὰ μεγάλα προβλήματα, ἅτινα προαιωνίως ἀπασχολοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ὁ Κάντ τοῦναντίον προέβη μέγιστον βῆμα, διακηρύξας ὅτι ἀνάγκη, πρὸ πάσης διατυπώσεως μεταφυσικῆς θεωρίας, νὰ ἴδωμεν πρῶτον μέχρι τίνος σημείου κατανόσεως δύναται νὰ φθάσῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Καὶ ἐπῆλθε τότε ἡ μεγάλη ἀνακάλυψις τοῦ Κάντ, διὰ τῆς ὁποίας ὑψώθη ἀνυπέρβλητον πλέον τείχος διὰ τὰς μεταφυσικὰς πτήσεις τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, — ἡ ἀνακάλυψις ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου δὲν εἶναι ἀντικειμενικαί, ἐκτὸς ἡμῶν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ ὑποκειμενικαί, στοιχεῖα ἀπαραίτητα τῆς γνώσεως. Μόνον ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ δυνάμεθα ν' ἀντιληφθῶμεν τι, ἄρα μόνον φαινόμενα ἀντιλαμβανόμεθα, οὐδέποτε δὲ τὰ «ὄντως ὄντα».

Προικεκλησμένοι ἐντὸς τοῦ κόσμου τῶν φαινομένων, ἀδυνατοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τὴν πραγματικότητα. Καὶ ὁ Σπινόζας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον φαινόμενα ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ὁ Κάντ λαμβάνει τὸ φαινόμενον ὑπὸ εὐρύτεραν ἔννοιαν: ὅχι διότι ὑπάρχει πραγματικότης ὑπάρχουσι τὰ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντα φαινόμενα, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰμεθα πεπλασμένοι οὕτως ὥστε τὰ πράγματα νὰ μᾶς εἶναι ἀντιληπτά μόνον ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ. Ὑπάρχουσι τώρα ὅπισθεν τῶν φαινομένων τούτων τὰ ὄντως ὄντα; Οὐδέποτε θὰ δινηθῶμεν νὰ μάθωμεν. «Αἱ γνώσεις μας, λέγει ὁ Κάντ, εἶναι μία χώρα ἣν δυνάμεθα ν' ἀντι-

ληφθῶμεν ὅτι εἶναι νῆσος. Περιβαλλόμεθα ὑπὸ τοῦ Ὁκεανοῦ τοῦ ἀγνώστου. Ὡς ἐξέλθωμεν τῆς ἐμπειρίας, σκότος βαθύ. Ἡ Κριτική τοῦ ἀδόλου λογισμοῦ, δὲν φωτίζει τὸ πέριξ ἡμῶν ἀγνώστον, ἀλλ' ἐξηγεῖ τὸν λόγον δι' ὃν ἀδυνατοῦμεν νὰ ἴδωμεν».

Μιάς μόνον ἄρα πραγματικότητος τὴν ὑπαρξιν δυνάμεθα ἀκραδάντως νὰ βεβαιώσωμεν: τὴν ὑπαρξιν τῶν φαινομένων. Οὕτως αἰνίγματα ἅτινα ἀπλησγόλησαν ἐπὶ χιλιάδας ἔτη τὴν ἀνθρωπότητα, ἐξαφανίζονται τώρα διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης τοῦ Κάντ: Ὁ κόσμος π. χ. ἐδημιουργήθη ἐν χρόνῳ; Ἀφοῦ ὁ Χρόνος προῖδον τοῦ πνεύματός μας, τότε τοιαύτη ἐρώτησις δὲν δύναται νὰ προβληθῇ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ Κάντ ἀπομακρύνει, ἀποδεικνύων ματαιὰν, πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν περὶ τοῦ πέρα τῶν αἰσθησέων μας κόσμου—περὶ Θεοῦ, ψυχῆς, ὄντως ὄντων κλπ.

Μεταφυσική ἄρα, ὅπως ἐνόουν ταύτην οἱ πρὸ τὸν Κάντ θεολογοῦντες καὶ φιλοσοφοῦντες, ἀδύνατον πλέον νὰ ὑπάρξῃ. Ὑπάρχει ὅμως ἡ Ἐπιστήμη ἥτις περὶ φαινομένων μόνον ἀποστολὴν ἔχει ἐν πλήρει ἀρμοδιότητι ν' ἀσχοληθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα δεύτερος ὑπεισέρχεται περιορισμός: ἡ Ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ ἦ ἀληθὴς εἰμὴ δι' ὅσα ὄντα ἔχουσι τοὺς νόμους τοῦ ἡμετέρου πνεύματος. Ὡστε ἡ Ἐπιστήμη οὐχὶ περὶ πάντων τῶν φαινομένων ἀλλὰ περὶ ὧρισμένων μόνον δικαιούται μετὰ κύρους ν' ἀποφανθῇ. Εἰς τὴν ἐρώτησιν π. χ.: ὑπάρχει ἀρμονία ἢ ὄχι εἰς τὸ σύμπαν; ἡ Ἐπιστήμη, συμφώνως πρὸς τὸν διττὸν τοῦτον περιορισμόν, ὡς ἔξῃς μόνον δύναται ν' ἀπαντήσῃ: α) Ἀντικειμενικῶς, ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἂν ὑπάρχῃ ἀρμονία εἰς τὸ σύμπαν ἢ ὄχι, ἀδύνατον ν' ἀποφανθῇ. β) Ἡ ἀρμονία αὕτη ὑπάρχει εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καὶ μόνον εἰς αὐτό. Ἀλλὰ διάνοιαι διαφορετικαί, κατώτεραι ἢ ἀνώτεραι, τελείως διαφορετικῶς δυνατόν ν' ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀλληλουχίαν τῶν φαινομένων.

Ὡστε κατὰ τὸν Κάντ τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ τοιούτους μόνον γιγαντιαίους περιορισμοὺς δύναται ν' ἀνεύρῃ ἡ Ἐπιστήμη. Οὐδεμία ποτὲ ἐλπίς νὰ λύσωμεν τὰ μεγάλα, ἐναγώνια προβλήματα περὶ Θεοῦ, ψυχῆς, μελλούσης ζωῆς κλπ. Ἐκδιωκόμενοι πανταχόθεν, κατιδόντες ὕστερα ἀπὸ τοσούτους αἰῶνας ὅτι ἀσκόπως τόσαι διάνοιαι κατεδεδόνησαν ὅλην αὐτῶν τὴν ἔντασιν καὶ τὴν ζοὴν εἰς ζητήματα ἀνθρωπίνως ἀδύνατα νὰ λυθῶσι, συνωιδούμεθα εἰς ὠρισμένην τάξιν φαινομένων, ἐν αὐτοῖς ζητοῦντες τοῦλάχιστον ν' ἀνεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ὡς ἰδανικὸν ἀσφαλοῦς ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθείας ἐθεώρει ὁ Κάντ τὰ μαθηματικά.

«Ποία ἡ ἀποστολή μας ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης;» ἐρωτᾷ ὁ μέγιστος τῶν συγχρόνων μαθηματικῶν

H. Poincaré. «Ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ μόνη ἀνταξία τῆς διανοίας μας ἀποστολή». Δυνάμεθα σκοπὸν τῆς ζωῆς μας νὰ θέσωμεν τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς δυστυχίας; ἀλλὰ τὸ ἰδανικὸν τοῦτο, καθὼς ἀνεπίτευκτον, εἶναι ματαιοπονία ἄσκοπος: ἡ δυστυχία αἰωνίως θὰ ὑφίσταται καθ' ὃν χρόνον ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας θὰ ὠθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος πρὸς τὴν πρόοδον. Οὐδεμία δὲ σχέσις προόδου καὶ εὐτυχίας: ἡ πρόοδος εἶναι τι πραγματικόν, ἡ ὀπισθοδρομία ἢ ἡ στασιμότης φυσιολογικῶς πάντῃ ἀδύνατοι. Ἡ εὐτυχία τοῦναντίον εἶναι ἡ αἰωνία χίμαιρα τῆς ἀνθρωπότητος. Οἷαδὴποτε κατάστασις πρὸς ἣν ὡς πρὸς εὐτυχίαν ἀποβλέπομεν, ἀπογοιτεύει εὐθὺς ὡς τὴν κατακτήσωμεν, αἰωνίως ζητοῦμεν ἄλλο τι, δὲν γνωρίζομεν ποῖον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦ διαφορετικὸν τοῦ ἐκάστοτε ὑπάρχοντος. Ὡστε οὐχὶ ἡ εὐτυχία ἥτις οὐδέποτε κατορθοῦται, ἀλλὰ ἡ εὐρεσις τῆς ἀληθείας πρέπει, κατὰ τὸν Poincaré, νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας.

Ἀλλὰ μήπως δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν τὴν ἀλήθειαν ποτέ; Ἡ μήπως καὶ αὕτη εἶναι χίμαιρα καί, ὡς τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων φέρεται τυφλῶς πρὸς τὴν εὐτυχίαν, μήπως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἐκλεκτοί, οἱ σοφοί, τυφλῶς καὶ ἀσκόπως φέρονται πρὸς τὴν ἀλήθειαν; Μήπως καὶ εἰς τὰ εἰδικὰ ἀκόμη φαινόμενα εἰς ἃ ὁ Κάντ περιώρισε τὸ δυνατόν τῆς εὐρέσεως τῆς ἀληθείας, εἰς τὰ μαθηματικά π. χ., δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν, τὴν μίαν, τὴν ἀδιάσειστον;

Ὅτι ὁ Κάντ ἤρχισε πρὸ ἐνὸς αἰῶνος, ὁ Poincaré τὸ συνεπλήρωσε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Μέχρι τοῦδε καὶ ὁ πλέον ἀδιάλλακτος καὶ λυσσώδης σκεπτικιστής, καὶ ὁ ἀρνούμενος ἔτι τὰ πορίσματα τῶν ἐμπειρικῶν μεθόδων καὶ οὐδεμίαν πίστιν ἀποδίδων εἰς τὴν Ἐπιστήμην, πρὸ τῶν μαθηματικῶν ἠναγκάζετο μετὰ σεβασμοῦ νὰ σταματᾷ καὶ νὰ υποκύπτῃ, ἀναγνωρίζων ὅτι ἐπὶ τέλους εἶναι δεδομένον εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ εὕρισκῃ μίαν ἀδιάσειστον ἀλήθειαν, τὴν μαθηματικὴν.

Καὶ ἰδοὺ τώρα ὁ μέγιστος τῶν συγχρόνων μαθηματικῶν, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐμβαδύνων εἰς τὰ μυστήρια αὐτῶν, διακηρύσσει μετὰ τοσαύτης τραγικῆς ἡρεμίας ὅτι σχετικὴ καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν μαθηματικῶν, τὰ ἀξιώματα τοῦ «παλαιοῦ καλοῦ καιροῦ» τὰ μεταβάλλει εἰς μετριόφρονας ὁρισμοὺς ἐξίσου ἀληθεῖς μὲ τοὺς ἀντιθέτους, κεκτημένους δὲ μόνον τὸ πλεονέκτημα τῆς εὐκολίας: εἶναι «plus commodes».

Ἡ Εὐκλείδης π. χ. γεωμετρία εἶναι ἀληθής; Ἡ ἐρώτησις αὕτη θὰ ἐφαίνετο ἐπιπολαία εἰς τὸν Poincaré. Ἦτο ὡς ἐὰν τὸν ἠρωτᾶτε: τὸ μετρικὸν σύστημα τῶν ἀρχαίων ἦτο ἀκριβές; Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν (ὡς ἐπραξαν ἡδη ὁ Ρήμαν καὶ ἡ κυρία Λομπατσέφκη) γεωμετρίας

ΠΡΩΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Β. ΠΑΛΛΗ

τελείως διαφορετικῶς τῆς ἡδὴ ὑπαρχούσης, τῆς εὐκλείδειου. Ὅλαι αὗται αἱ γεωμετρίαι, ἐξίσου ἀληθεῖς—ἀλλ' ἡ εὐκλείδης ἔχει ἐφ' ὅλων τὸ πλεονέκτημα τῆς εὐκολίας, εἶναι plus commode. Ἀλλὰ περιέχει περισσοτέραν τῶν λοιπῶν δόσιν ἀληθείας; Ἀνταποκρίνεται ἡ εὐκλείδης γεωμετρία πρὸς πραγματικότητά τινα οἰανδὴποτε; Αἱ ἐρωτήσεις αὗται εἶναι κεναὶ πάσης ἐννοίας.

Ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον, ἢ ὁ ἥλιος περὶ τὴν γῆν; Ἐξίσου ἀληθῆς δύναται νὰ ᾧσιν ἀμφότερα. Ἀλλὰ διὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εὐκολώτερον εἶναι νὰ φαντασθῶμεν καὶ νὰ παραδεχθῶμεν τὸ πρῶτον.

Σημειωτέον ὅμως καλῶς ὅτι ὁ Poincaré οὐδαμῶς λέγει ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι παίγνια τῆς ἀτομικῆς ιδιοτροπίας: εἶναι ἐνδιάθετος, ἀναλλοίωτος ἀνάγκη τοῦ ἐγκεφαλικοῦ μας μηχανισμοῦ. Αἱ σχέσεις τῶν φαινομένων αἰωνίως οὕτω θὰ παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἡμετέρου λογικοῦ.

Μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζομεν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς οὐδέποτε θὰ κατορθώσῃ νὰ ὑπερβῇ τὰ διαγεγραμμένα αὐτῷ ὅρια καὶ νὰ ἴδῃ τί ὑπάρχει πέρα τῶν αἰσθησέων. Ἐγνωρίζομεν προσέτι ὅτι καὶ αἱ αἰσθήσεις αὗται ἐφ' ὧν βασιζέται ἅπασα ἡμῶν ἡ ἐμπειρία, μᾶς ἀπατᾷ καὶ παραμιμερ-

φωμένον μεταβιβάζουσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μας τὸν ἑξωτερικὸν κόσμον. Ἄλλ' ἐστιρίζομεν ἐπὶ τέλους τὴν τελευταίαν μας ἐλπίδα εἰς τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας — ἐκεῖ, ἐλέγαμεν, οὐδεμία ἀμφιβολία, οὐδεὶς σκεπτικισμὸς χωρεῖ. Καὶ ἡ ἐλπίς αὕτη ἰδοὺ ἐκλείπει.

Ἀναλογισθῶμεν τώρα τὴν αἰσιόδοξον ρῆσιν τοῦ Poinecaré: «Ποία ἡ ἀποστολή μας ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης; — Ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ μόνη ἀνταξία τῆς διανοίας μας ἀποστολή». Τραγικώτερον τραγῳδίαν οὐδέποτε ἔπαιξεν ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ: Νὰ γνωρίζῃς ὅτι ἂν ἀξίῃ νὰ ζῇς, ἀξίῃ ἐὰν προορισμὸν τῆς ζωῆς σου θέσῃς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. Καὶ νὰ γνωρίζῃς συγχρόνως ὅτι ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι φύσει ἀπολύτως ἀπρόσιτος.

Πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀντιφατικὴ αὕτη, ἡ δισυπόστατος φαινομενικῶς ἀντίληψις τοῦ Poinecaré; Πῶς, ἐνῶ γνωρίζει ὑπὲρ πάντα ἄλλον τὴν ἀνικανότητα καὶ τὴν σχετικότητα τῆς Ἐπιστήμης, δεικνύει συγχρόνως τοσαύτην αἰσιοδοξίαν καὶ διακηρύσσει ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὅτι σκοπὸς τῆς ζωῆς μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὕρεσις τῆς ἀληθείας, ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀνέφικτος;

Μέχρι τῆς σήμερον, οὐδεὶς νομίζω κατώρθωσεν ἱκανοποιητικὴν νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν φαινομενικὴν ταύτην ἀντινομίαν τοῦ μεγάλου μαθηματικοῦ. Ἄλλοι ἀποδίδουσι ταύτην εἰς σκεπτικισμόν, ἄλλοι εἰς ταχυδακτυλουργικὰ παίγνια εἰς ἃ ἀρέσκειται ἡ διάνοιά του. Μοῦ φαίνεται βαθύτερον πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἐξήγησιν: ἐὰν ἐμβαδύνωμεν στοχαστικώτερον, ἡ ἀντινομία μοῦ φαίνεται αὕτη παντελῶς ἐκλείπει. Πῶς;

Ἡ ἄρσις τῆς τοιαύτης ἀντιφάσεως στενότατα συσχετίζεται μὲ τὸ ζήτημα ὑπὲρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐθέσαμεν. Ἡ Ἐπιστήμη ἐχρεώκοπησε; Καὶ ἐπομένως οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς δικαιούνται νὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ ἀπογοητεύσεως καὶ ὁδύνης καὶ νὰ διακηρύττωσι μωρίαν πᾶσαν πρὸς αὐτὴν πίστιν καὶ πεποίθησιν;

Ἐὰν ἐχρεώκοπησεν ἡ οὐ ἡ Ἐπιστήμη, τοῦτο ἑξαορτάται ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων ἃς ἀνεθήκαμεν αὐτῇ. Εἰς δύο τάξεις δύνανται νὰ διαφεθῶσιν οἱ ἄνθρωποι ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις ἃς ἀνέθηκαν τῇ Ἐπιστήμῃ.

α') Οἱ πλεῖστοι ἀπεκδέχονται παρὰ τῆς Ἐπιστήμης εὐδαιμονιστικὸν καὶ ἠθικὸν προορισμὸν. Ἡ εὕρεσις τῆς ἀληθείας πρέπει, κατ' αὐτοὺς, νὰ ἐπιδιώκεται διότι οὕτως ἡ ἀνθρωπότης θὰ καταστῇ ἠθικωτέρα καὶ εὐτυχέστερα. Ἡ Ἐπιστήμη εἶναι μέσον καὶ ἡ Εὐτυχία — ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτῆς ἑκφάνσιν — σκοπός. Διὰ τοὺς ἄνθρώπους τούτους ἀναμφισβητήτως ἡ Ἐπι-

στήμη ἐχρεώκοπησε. Ταντάλειος ἡ προσπάθειά μας καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ ἀπογοήτευσίς. Οἱ καρποὶ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως ἀπομακρύνονται ἀπροσπλάστοι, εὐθὺς ὡς ὑψώσωμεν τὰς χεῖρας διὰ νὰ τοὺς δρέψωμεν.

Ὑπὸ τὴν ἠθικοθησκευτικὴν ταύτην ἔποψιν κρίνων τὸν προορισμὸν καὶ τὰς δυνάμεις τῆς Ἐπιστήμης ὁ Brunetiere ἐκήρυξεν αὐτὴν πρὸ εἴκοσι περίπου ἐτῶν χρεωκοπήσασαν, ἀντιπροσωπεύων ἐν τῇ γραφικῇ ταύτῃ του διατυπώσει τὴν ἀμετρον πληθὺν τῶν ἀνθρώπων τῶν στηριζόντων ὑπεριμέτρως τὰς ἐλπίδας τῶν περὶ ἐσωτερικῆς βελτιώσεως τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν Ἐπιστήμην καὶ ἀποδιδόντων αὐτῇ διὰ μοιρομεροῦς ἐκδηλώσεως τῆς ἐνδιαθέτου βουλήσεώς των ὑποχρεώσεις ἃς ἡ Ἐπιστήμη ἡδυνάτει νὰ ἐκπληρώσῃ.

β') Ὑπάρχει καὶ δευτέρα τάξις ἀνθρώπων, ὀλιγαριθμοτάτη, ἣτις προορισμὸν τῆς Ἐπιστήμης θέτει οὐχὶ ὠφελμιστικούς καὶ ἠθικούς σκοπούς, οὔτε καὶ τὴν εὕρεσιν τῆς ἀπολύτου, ἀντικειμενικῆς ἀληθείας, διότι καλῶς γνωρίζει ὅτι τοιαύτη ἀλήθεια ἡ δὲν ὑπάρχει ἢ καὶ ἂν ὑπάρχῃ εἶναι τελείως ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς οὐ μόνον νὰ τὴν εὕρωμεν ἀλλὰ καὶ ἀποκαλυφθεῖσαν τυγχόν νὰ τὴν ἀντιληφθῶμεν. Δι' αὐτοὺς, ἡ Ἐπιστήμη εἶναι τὸ θανυμάσιον ὄργανον τῆς ἡμετέρας διανοίας, δι' οὗ ἀετῶς πρὸς αὐτῆς ἐπεκτείνεται καὶ μετατοπίζεται, ἐρρύτερον καὶ φωτεινότερον, τὸ Θέαμα τῆς ζωῆς. Δι' αὐτοὺς ἄρα ἡ Ἐπιστήμη οὐδαμῶς ἐχρεώκοπησεν. Οὐδαμῶς εἶναι πηγὴ ἀπογοητεύσεων καὶ ἄρνησις ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεών της. Τοῦναντίον δύναται νὰ ᾖ πηγὴ ἀκένωτος εὐγνωμοσύνης καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Πολύτιμον εἶναι τηλεσκόπιον καὶ μικροσκοπίον ἀποκαλύπτον εἰς ἡμᾶς τὴν τραγικὴν, ἀεὶ ρέουσιν ἐναλλαγὴν τῶν φαινομένων καὶ καθιστῶν, αὐτὸ καὶ μόνον, τὴν ζωὴν μας ὑποφερτὴν καὶ ἀστείρευτος, οἶονεὶ θεϊκῶς, ἡδονικὴν.

Ἀλλὰ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ὀλίγισταί διάνοιαι μέχρι σήμερον κατώρθωσαν νὰ φθάσωσι καὶ φθάσασαι νὰ κρατηθῶσιν ἐπ' αὐτῆς γαλήναι καὶ δλύμπαι. Ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ ἔχωμεν θάρρος καὶ νὰ ἐκπέμψωμεν αἰσιοδόξους κραυγὰς, ἀπαιτεῖται τιτάνιος ἡρωϊσμὸς ἢ ἀσκητικὴ ἐγκαρτέρησις καὶ ὑποταγὴ διὰ ν' ἀντιλαμβανώμεθα οὕτω τὴν Ἐπιστήμην. Ἀπαιτεῖται ὑπεράνθρωπος ἀντοχή διὰ νὰ δυνηθῶμεν, παρ' ὅλους τοὺς περιορισμοὺς τῶν φιλοδοξιών μας καὶ τὸ ἀνεκπληρώσιμον τῶν πόθων μας, χαρμολύπῃ καὶ διονυσιακῶς ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν οὕτως ἀπογυμνωθεῖσαν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς πορφύρας ὑπαρξίν. Ἀπαιτεῖται συνολικὴ καὶ ἐκ βάθρων μεταβολὴ τῆς ἀνατροφῆς μας, οὕτως ὥστε ἡ ἠθικὴ ἀντίκρουσις τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμοῦ μας, ἡ ἐγκαινισθεῖσα, κατὰ τὸν Νίτσε,

ὑπὸ τοῦ Σωκράτους καὶ συνεχισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς αἰσθητικῆς ἀντικρύσεως τῆς ζωῆς.

Λίαν ἀσαφῶς καὶ ὑποσυνειδήτως διείδε τὴν σωτηρίαν ταύτην ὁ Νίτσε. Εἰς τοὺς φιλοσόφους τῆς σήμερον κατὰ ἐκλάμψεις ἀσυστηματοποιήτους φωτίζεται ἡ ὑψίστη αὐτὴ κορυφή, ἐφ' ἣς καὶ μόνης δύνатаι καταφεύγων ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ νὰ εὕρῃ οὐ μόνον γαλήναιαν ὀλυμπιότητα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐσωτερικὸν καὶ βαθυνούστατον ἐνθουσιασμὸν πρὸς ἐργασίαν φωτεινὴν καὶ δρασὶν πειθαρχημένην¹.

Ὁ Renan, ὕστερα ἀπὸ τοὺς προώρους καὶ νεανικούς ἐνθουσιασμούς του, κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διὰ τὴν Ἐπιστήμην, πρὸς ἣν ὡς πρὸς Θρησκείαν τοῦ μέλλοντος ἀπέβλεπε, κατεῖδε τὴν ἀνικανότητά της καὶ ὑπέροχος σκεπτικιστὴς, γαλήνιος κατώρθωσε κατὰ τὰ τέλη τοῦ βίου του ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης ταύτης πνευματικῆς κορυφῆς νὰ θεᾶται τὸν κόσμον.

Ὁ Marcellin Berthelot, τοῦναντίον, ὅταν κατεῖδε τὴν σχετικότητα τῆς Ἐπιστήμης, εἰς ἣν εἶχεν ἀφιερῶσαι τὴν ζωὴν του ὀλόκληρον, δὲν ἡδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ του πρὸς τὸν ἐνδοξὸν καὶ ἐπιστήθιον φίλον του Renan, τραγικώτατα ἀποκαλύπτουσιν εἰς ἡμᾶς σήμερον τὴν πικροτάτην ἀπογοήτευσιν τὴν κυριεύσασαν τὴν ψυχὴν του.

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω, σαφέστατα δικαιολογεῖται τώρα ὁ κατ' ἐπιπολαίαν ἀντίληψιν ἀντιφάσκων πρὸς τὰς πεποιθήσεις του ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Poinecaré πρὸς τὴν Ἐπιστή-

¹ Ἀντιᾶναι, διότι τὰ στενά ὄρια τῆς παρουσίας δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ἐπεκταθῶ ὅσον ἐπεδίμουν περὶ τῆς ὀλυμπίας ταύτης ἀντικρύσεως τῆς ζωῆς, ἣτις βαθύτατα μὲ κατέχει. Ἐλπίζω, βραδύτερον, εἰς τὸ βιβλίον «Ὁ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος» νὰ διατυπώσω εὐρύτερα τὰς σκέψεις μου.

μην. Κατώρθωσε καὶ οὗτος μετὰ τοῦ Renan ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ὑψίστην διανοητικὴν κορυφὴν εἰς ἣν μέχρι τοῦδε ἀνῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀφ' ἣς βλέπει δύο τινά:

α') Τίποτε ἐξ ὧν οὐσιωδέστατα μᾶς ἐνδιαφέρουσι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσωμεν ποτέ. Ὅλα διαδοχὴ φαινόμενων, ἅτινα ταξιθετεῖ καὶ ἐναρμονίζει ἡ ἰδιάζουσα κατασκευὴ τοῦ ἐγκεφάλου μας. «Ἡ ζωὴ, ὡς αὐτὸς ὁ Poinecaré λέγει, βραχὺ ἐπεισόδιον μεταξὺ δύο αἰωνιοτήτων θανάτου, καὶ εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἡ σκέψις αὐτὴ δὲν διήρκεσεν οὔτε θὰ διαρκέσῃ περισσότερον στιγμῆς. Ἡ σκέψις ἀστραπὴ εἶναι μεταξὺ δύο ἀτερομόνων νυκτῶν».

β') Ἐστω! (Τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην λέξιν ἐλαχιστοὶ μέχρι σήμερον κατώρθωσαν νὰ προσφέρωσι χωρὶς νὰ γίνωσι θρύμματα). Ἐστω. «Ὁφείλομεν, προσθέτει ὁ ἴδιος Poinecaré, νὰ ὑποφέρωμεν, ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν, ὀφείλομεν νὰ πληρώσωμεν τὰ εἰσιτήριά μας εἰς τὸ θέαμα τῆς ζωῆς».

Καὶ τὸ νομιζόμενον ἔτι μειονέκτημα τοῦ ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν ποτέ, καθίσταται οὕτω πολυτιμότερον πλεονέκτημα, διότι οὕτω τὸ θέαμα γίνεται ἐναγωνίως καὶ πολυποικίλως ἐνδιαφέρον καὶ ἄνευ διακοπῆς καὶ τέλους.

Διὰ τοὺς οὕτως ἡρωϊκῶς ἀποδεχομένους ὅλην τὴν φρικτὴν τραγικότητα τῆς ἐρημέρου, τυχαίας, φωσφορίζουσας ὑπάρξεώς μας, ἡ Ἐπιστήμη δὲν ἐχρεώκοπησεν, οὐδαμῶς εὐθυνομένη διὰ τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἠθικολόγοι αὐθαιρέτως τῇ ἐπέβαλον.

Ἐκκληροῖ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν προορισμὸν της: φαικὸς μαγικὸς καὶ ὑπέροχος, ἀποκαλύπτει μας ὅλον διαγέστερον τὴν ἀετῶς ἐκτιλισσομένην κινηματογραφικὴν ἀλληλουχίαν τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς.

N. KAZANTZAKIS

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Εἶταν νύχτα καὶ μόνος εἶταν Ἐκεῖνος.
Καὶ εἶδεν Ἐκεῖνος ἀπόμακρα τὰ τεῖχη
μῆας πολιτείας στρογγυλῆς καὶ βάδιζε κατὰ
τὴν πολιτεία.

Καὶ ἅμα ζύγωσε, ἄκουσε μέσα στὴν πολιτεία
τὸν ποδοβολητὸ ἀπὸ τὰ πόδια τῆς χαρᾶς, καὶ
τὸ γέλιο ἀπὸ τὸ στόμα τῆς εὐφροσύνης καὶ
τὸν βαρὺν ἀπὸ πλῆθος κιθάρες. Κ' ἔκρουσεν
Ἐκεῖνος τὴν πύλην κ' ἕνας ἀπ' τοὺς θυρωροὺς
Τοῦ ἀνοιξε.

Καὶ εἶδεν Ἐκεῖνος ἕνα σπίτι ποὺ εἶταν ἀπὸ
μάρμαρο καὶ μαρμαρίνους στύλους εἶχεν ἔμπρὸς.
Στολισμένοι μ' ἀνθοστέφανα εἶταν οἱ στῦλοι,
καὶ μέσα κ' ἔξω ἔκαιγαν κέδρινοι δαυλοὶ. Καὶ
μπήκεν Ἐκεῖνος στὸ σπίτι.

Καὶ σὰν πέρασε μέσ' ἀπὸ τὴν αἴθουσα τὴν
χαλκηδονικὴ καὶ τὴν αἴθουσα τὴν ἰάσπινη,
κ' ἔφτασε στὴ μακριὰ τὴν αἴθουσα τῆς εὐχίας,
εἶδεν Ἐκεῖνος πλαγιαστὸ σὲ θαλασσοπόρφυρο
κλινάρι ἕναν ὅπου ἡ κόρη του εἶταν μὲ ρόδα
κόκκινα στεφανωμένη καὶ τὰ χεῖλη του εἶταν
κόκκινα ἀπὸ κρασί.

Καὶ πῆγεν Ἐκεῖνος πίσω του καὶ τὸν ἄγγιξε
στὸν ὦμο καὶ τοῦ εἶπε, «Γιατί ζῆς μὲ τέτοιον
τρόπο;»

Καὶ ὁ νέος ἔστρεψε καὶ τὸν ἐγνώρισε, κ' ἔδω-
κεν ἀπόκριση καὶ εἶπε, «Μὰ ἐγὼ εἴμουν λεπρὸς
μιά φορὰ, καὶ σὺ μὲ γιάτρευες. Πῶς ἄλλοιῶς
ἔπρεπε νὰ ζῶ;»

Καὶ πέρασεν Ἐκεῖνος ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ
πῆγε ξανά στὸ δρόμο.

Καὶ σὲ λίγο εἶδεν Ἐκεῖνος μιὰ ποὺ τὸ πρό-
σωπο καὶ τὸ φῶμα τῆς εἶταν ζωγραφισμένα
καὶ τὰ πόδια τῆς εἶταν ὑποδεμένα μὲ μαργα-
τάρια. Κ' ἐξοπίσω τῆς ἐρχόταν, μ' ἀργὸ βῆμα
σὰν κυνηγός, ἕνας νέος ποὺ φοροῦσε δίχρωμο
χιτῶνα. Εἶταν ἡ μορφή τῆς γυναίκας σὰν τὴν
ὥραία μορφήν εἰδώλου, καὶ τοῦ νέου τὰ μάτια
ἔφεγγαν ἀπὸ λαγνεία.

Καὶ πῆρεν Ἐκεῖνος γοργὰ τὸ κατόπι καὶ
ἄγγιξε τὸ χέρι τοῦ νέου καὶ τοῦ εἶπε, «Γιατί
κυττάζεις ἐκείνη τὴν γυναῖκα καὶ μὲ τέτοιον τρόπο;»

Καὶ ὁ νέος ἔστρεψε καὶ τὸν ἐγνώρισε καὶ
εἶπε, «Μὰ ἐγὼ εἴμουν τυφλὸς μιὰ φορὰ, καὶ
σὺ μὲ γιάτρευες. Τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ κυττάζω;»

Κ' ἔδραμεν ἔμπρὸς Ἐκεῖνος καὶ ἄγγιξε τῆς
γυναίκας τὸ φῶμα τὸ ζωγραφισμένο καὶ τῆς
εἶπε, «Δὲν εἶν' ἄλλος δρόμος ὅπου νὰ βαδίζης,
ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἀμαρτίας;»

Κ' ἡ γυναῖκα ἔστρεψε καὶ τὸν ἐγνώρισε, καὶ
γέλασε καὶ εἶπε, «Μὰ ἐσὺ μοῦ τὰ συχώρεσες
τὰ κρίματά μου, καὶ ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι δρό-
μος τερπνός».

Κ' ἔξω ἀπὸ τὴν πολιτεία πέρασεν Ἐκεῖνος.
Καὶ σὰν πέρασεν Ἐκεῖνος ἔξω ἀπὸ τὴν πολι-
τεία, εἶδε καθισμένο στῆς δημοσιᾶς τὸ πλάι ἕνα
νέο ποὺ θρηνηοῦσε.

Καὶ πῆγεν Ἐκεῖνος σιμὰ του καὶ ἄγγιξε τοὺς
μακρυοὺς τῆς κόμης του πλοκάμους καὶ τοῦ εἶπε,
«Γιατί νὰ θρηνηῖς;»

Καὶ ὁ νέος ἀνακύταξε καὶ τὸν ἐγνώρισε
κ' ἔδωκεν ἀπόκριση, «Μὰ ἐγὼ εἴμουν νεκρὸς
μιά φορὰ καὶ σὺ μ' ἀνάστησες ἀπὸ τοὺς νεκρούς.
Τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ κάνω παρὰ νὰ θρηνηῶ;»

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

«Ὅταν ὁ Νάρκισσος πέθανε, ἡ λίμνη τῆς χαρᾶς
του ἄλλαξε ἀπὸ κροντήρι μὲ γλυκὰ νερά σὲ
κροντήρι μ' ἄριμνὰ δάκρυα, κ' οἱ Ὁρειάδες
κλαίγοντας ἦρθαν μέσ' ἀπ' τὸ λόγγο νὰ τραγου-
δήσουν τῆς λίμνης καὶ νὰ τῆς δώσουν παρη-
γοριά.

Καὶ σὰν εἶδαν πὼς ἡ λίμνη εἶχε ἀλλάξει ἀπὸ
κροντήρι μὲ γλυκὰ νερά σὲ κροντήρι μ' ἄριμνὰ
δάκρυα, ἔλυσαν τὶς πράσινες πλεξοῦδες τῶν
μαλλιών τους καὶ φώναξαν τῆς λίμνης καὶ εἶπαν,
«Διόλου παράξενο νὰ θρηνηῖς ἔτσι τὸ Νάρκισσο,
— τόσον ὥραϊος εἶταν!»

«Εἶταν ὅμως ὁ Νάρκισσος ὥραϊος;» εἶπεν ἡ
λίμνη.

«Ποιὸς θὰ τὸ γνώριζε καλῆτερα ἀπὸ ἐσέ;»
ἀποκριθῆκαν οἱ Ὁρειάδες. «Ἐμᾶς πάντα μᾶς
παράτρεχε, ἐσένα ὅμως ἀναζητοῦσε, κ' ἔπεφτε
στάκρόλιμνά σου κ' ἐσένα χαμηλόβλεπε, καὶ
στὸν καθρέφτη τῶν νερῶν σου καθρέφτιζε τὴ
δική του τὴν ὁμορφιά».

Κ' ἡ λίμνη ἀποκριθῆκε, «Ὅμως ἐγὼ τὸ Νάρ-
κισσο ἀγαποῦσα γιατί, καθὼς ἔγερνε στάκρό-
λιμνά μου κ' ἐμένα χαμηλόβλεπε, στὸν καθρέφτη
τῶν ματιῶν του πάντα ἔβλεπε καθρεφτισμένη
τὴ δική μου τὴν ὁμορφιά».

[Ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸν ὑπὸ Ν. Π.]

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

Ετυμολογία ὀνομάσθη ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀσχολουμένη
εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ἀρχῆς τῶν λέξεων, ἢ τῆς κατα-
σκευῆς αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων· ἐκείνη δηλαδὴ ἡ ὁποία
μελετᾷ τὴν ἱστορίαν τῶν λέξεων.

Παράγεται ἐκ τοῦ ἐτυμολόγος, τὸ ὁποῖον σύνθετον
ἐκ τοῦ ἐτυμολογία, λέξεως Ἰωνικῆς σημαίνουσας τὸ ἀληθές,
καὶ τοῦ λόγος, θέλει νὰ σημαίῃ, ὅτι λέγει τὸ ἀληθές
τῆς παραγωγῆς ἢ τῆς κατασκευῆς τῶν λέξεων.

Ἐμμενε δὲ ὡς ὅρος τῆς γραμματικῆς ἀπὸ τὰς συζη-
τήσεως τὰς γινόμενας ἐν ταῖς ἀρχαῖαις φιλοσοφικαῖς
σχολαῖς τῶν Ἰωνῶν περὶ τῆς γενέσεως τῶν λέξεων.

Ἀλλὰ τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι οὔτε ποτὲ οἱ Ἕλληνες,
οὔτε κατόπιν οἱ Ῥωμαῖοι δὲν εἰργάσθησαν ἐπιστημο-
νικῶς διὰ ζήτημα τοσαύτης σπουδαιότητος. Ἀλλό-
κοτοι καὶ ἰδιόφυτοι παραλλαγῆς, συγκοπαὶ καὶ μετα-
τοπίσματα φθόγγων ἐπετραπήσαν καὶ νοήματα παρά-
λογα ἐδόθησαν, ἀρκεῖ ὅτι ἐβοήθουν τὴν φαντασιοπλη-
ξίαν τοῦ ἐτυμολόγου.

Τὸ παράτολμον αὐτὸ ἐτυμολογικὸν σύστημα ἐκλη-
ροδοτήθη ἡμῖν ὡς κακὸν μόλυσμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς
γενεάν μέχρι σήμερον, ὡς δύναται νὰ ἴδῃ τις μάλιστα
εἰς τὰ περιοδικὰ τοῦ Φιλολογικοῦ μας Συλλόγου, ὅπου
τὸ μὲν μαζοῦλὸν παράγεται ἐκ τοῦ μάω, μαζός, τὸ δὲ
ἐξομπλάζω (exemplum) ἐκ τοῦ ἐξομοιάζω κτλ. κτλ., ἢ εἰς
τὸ λεξικὸν τοῦ κ. Ζηκιδίου, ἐνθα τὸ μὲν κανόνι παρά-
γεται ἐκ τοῦ κἀνωτος (?) ἢ δὲ πάστα ἐκ τῆς Ἀττικῆς
πάσσης καὶ μυρία ἄλλα.

Εἰς τὸ πρακτικὸν μεταχειρίσματος τῆς γλώσσης οὐδό-
λως παρατηροῦν οἱ λαλοῦντες τὴν ἀρχὴν καὶ ἱστορίαν
τῶν λέξεων, ἀλλ' εὐθὺς ἐκ τῆς μανθάνουσας τὸν σύγχρονον
τύπον μὲ τὸ σύγχρονον νόημα καὶ τοῦτο τοῖς ἀρκεῖ.

Τοιοῦτοτρόπος λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κρα-
τήσουν τὴν ἱστορίαν καὶ ἐπὶ ὀλιγώτερον τὴν ἀρχὴν
πάσης λέξεως· διὰ τοῦτο τὰς περισσοτέρας τῶν λέξεων,
τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα, δὲν γνωρίζομεν καὶ νὰ
τὰς ἐτυμολογήσωμεν. Τοῦτο ὅμως οὐδὲν κώλυμα φέρει
εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν, ἀπ' ἐναντίας δ' ἐπὶ μᾶλλον
διευκολύνει τὰς γλωσσικὰς ἀνάγκας.

Τὴν ἐτυμολογίαν ζητοῦμεν, ὅχι βέβαια διὰ νὰ μά-
θωμεν ἂν εἶναι ὀρθὴ μιὰ λέξις καὶ συμφωνοῦς πρὸς τὸ
νόημα, ὅπερ τῆς δίδομεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξ ἐπιστημο-
νικοῦ ἐνδιαφέροντος. Διὰ τοῦτο ἡ ἐτυμολογία εἶναι
ἔργον τῶν ἐιδικῶν γλωσσολόγων καὶ ἐπιστημόνων, οἱ
ὅποιοι διὰ τῆς ἐμμανείας καὶ εὐφυΐας τῶν κατορθώ-
νουν νὰ ἐξηγήσουν ἱστορικῶς καὶ ὀρθῶς μέρος ἐλά-
χιστον ἐκ τοῦ ὅλου θησαυροῦ τῶν λέξεων, καὶ τοῦτο
πάντα ἕως χρονικὸν τι ὄριον· ἀλλ' ἡ πρώτη ἀρχὴ τῶν
λέξεων μένει πάντοτε ἄγνωστος.

Ἐδῶ θὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἐτυμολογίαν νεοελλή-
νικων τινων μορίων καθ' ἡμετέραν εὐρεσιν:

Ἡ πρόθεσις *πριον* εἶναι συμφωνητικὸς τῆς ἀρχαίας
πρὶν μετὰ τοῦ λατινικοῦ prius οὕτω: *πριον* + prius >
πριον κατόπιν ὁ τόνος εἰς τὴν λήγουσαν κατὰ τὸ
προτοῦ: *πριον* καὶ *πριον*, — ἀμφότεροι οἱ τύποι σώζον-
ται εἰς τὰ ἰδιωματικά (πρβλ. *μῦα* καὶ *μῦγα*) καὶ τέλος
πριον ὡς τὸ *παταχον* κτλ.

Ἡ πρόθεσις (*ἐ*)ξόν εἶναι ἡ ἀρχαία μετοχὴ τοῦ οὐδε-
τέρου κατὰ αἰτιατικὴν ἀπλότυον: *ἐξόν*, ἥτις παρετυμο-
λογηθῆ πρὸς τὸ ἔξω βοηθόντος καὶ τοῦ νοήματος.
Πρβλ. Πλάτ. Πρωτ. 358d «οὐδεὶς τὸ μείζον κακὸν
αἰρήσεται, *ἐξόν* τὸ ἔλαττον», ὅπου τὸ *ἐξόν* (αἰρέσθαι)
τὸ ἔλαττον ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ τὸ πάρῃ καὶ μὲ τὴν ση-
μερινὴν συνεκδοχὴν — *πάρξ* (αἰρήσεται) τὸ ἔλαττον
χωρὶς ν' ἀλλάξῃ οὐσαδῶς τὸ νόημα. Φαίνεται λοιπὸν
ὅτι ἐκ τοιαύτης παρανοήσεως μετέπεσε τὸ *ἐξόν* εἰς τὴν
σημερινὴν σημασίαν του. Οὕτω καὶ τὸ *ὄντας* μετοχὴ
χρονικῆς συνεφύρθη μὲ τὸ χρονικὸν μόριον *ὄντας*.

Τὸ ἐπίρρημα *τώρα* εἶναι ἡ λέξις: *ώρα* πρβλ. τὴν
φράσιν: «*ώρα* εἶναι», ἐξ ἧς ἡ λέξις *ώρα* καὶ ἄνευ τοῦ
εἶναι ὡς ἐπίρρημα, λ. γ. «*ώρα* νὰ φεύγουμε». Τοιοῦτο-
τρόπος τὸ *ώρα* ὡς ἐπίρρημα λαμβάνει ἐν ἀρχῇ τὸ δει-
κτικὸν ἢ ἀνάλογα μὲ τὸ *τότε*: (ὅτε — τότε, ὥρα — τώρα),
ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ *εἶπος* ἢ λαμβάνει ἐν ἀρχῇ τὸ *τ*
κατὰ τὸ τοιοῦτος καὶ γίνεται: *τέτοιος*.

Τὸ ἐπίρρημα *ἐδῶ* εἶναι τὸ ἀρχαῖον *ὦδε*, ὅπερ προ-
λαμβάνον ἐν ἀρχῇ ἀντὶ τοῦ *ὦ* τὸ δεικτικὸν *ἐ* (πρβλ.
ὄν > *ἐν*) γίνεται *ἐδε* τύπος ἰδιωματικὸς γνωστότα-
τος. Τὸ *ἐδε* γίνεται *ἐδῶ* κατὰ τὰ ὅμοια τοπικὰ *ἐσω*,
ἔξω κτλ. (πρβλ. *ἐδε* > *ἐδῶ* > *ἐδῶ*). Καὶ τέλος ἐτονίσθη
ἐπὶ τῆς λήγουσας: *ἐδῶ* κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ἐκεῖ*.

Τὰ ἄλλοι, *παντοῦ* δὲν εἶνε βεβαίως τὰ *ἀλλαχού*, *παν-
ταχού*, ἀλλ' εἶναι νεολογισμοί. Ὅπως δηλ. ἀπὸ τὸ
αὐτὸς τὸ δεικτικὸν ἔγινε τοπικὸν ἐπιρρημα αὐτοῦ κατὰ
τὸ *ποῦ*; τοιοῦτοτρόπος καὶ ἀπὸ τὸ *ἄλλος* > *ἄλλοι*,
πάντα > *παντοῦ*.

Τὸ *πούποτε* ἔγινε *πούπετα* κατὰ τὸ συνώνυμον: *πού-
θεν*. Καὶ τοῦτο μὲν κατόπιν κατεβίβασε τὸν τόνον εἰς
τὴν λήγουσαν κατὰ τὸ δεικτικόν: *νὰ-ἐδῶνά, ἐκεῖνά*,
οὕτω καὶ *πουθενά*, τὸ δὲ *πούπετα* ἐκράτησε τὸν ἀρχικὸν
τονισμόν.

Τὸ δεικτικὸν *νὰ* εἶναι τὸ ἀρχαῖον *ἦν*, ὅπου ἡ κατὰ-
λήξις *-ι* γίνεται *-α* κατ' ἀναλογίαν τῶν πλείστων νεοελ-
ληνικῶν ἐπιρρημάτων εἰς *-α*: *καλὰ ἄσχημα* κτλ. Πρβλ.
ἀμμή > *ἀμμά*, *δὴ* > *δά*, *εἶται* > *εἶτά*, *ἀντίκρου* > *ἀντίκρου*,
ἀλλί > *ἀλλά*, *ἐκεῖ* > *ἐκιά* κτλ. Λάθος ἔχει ὁ κ. Χατζηδά-
κης ὅδεων αὐτὸ ἐκ τοῦ *ἦν* τῇ προσθήκῃ (?) τοῦ *α*,
διότι τότε οὔτε ὁ τόνος τῆς λήγουσας, οὔτε ἡ ἀφαίρε-
σις τοῦ ἀρχικοῦ *ι* ἐξηγοῦνται ἄλλως τε καὶ παράδειγμα
προσθήκης τοῦ ἐπιρρηματικοῦ *α* σχεδὸν δὲν ἔχομεν,
ἐνῷ ἀναλογικῆς τροπῆς τοῦ τελικοῦ φωνήεντος εἰς *-α*
ἔχομεν ἄπειρα παραδείγματα.

Τὸ *ναῖσκε*. Ἡ Νεοβυζαντινὴ φράσις «*ὅχις καλὲ*» (τὸ
ς ἐπιρρηματικόν, πρβλ. *ἀντίς*), ἀπολλυμένου τοῦ νοή-
ματος τῆς δευτέρας λέξεως ἐνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως,
ἐσημάνεν ἀπλῶς *ὅχι* (Πρβλ. *ἐκεῖ* *πέρα* = *ἐκεῖ*, διὸ καὶ
ἐδῶ *πέρα* = *ἐδῶ*). Ἀπαξ δὲ ἡ φράσις γινόμενη ἐπίρ-
ρημα, ἀπεκόπη: *ὅχιςκα*. Οὕτω λέγουν καὶ σήμερον ἐν
Αἰνῷ *ἀκα* = *ἀ καλὲ*. Πρβλ. τὸ Πόντιον *ν* - *ἐμω* = *ἐμωρή*,
τὸ Ἀρκατικόν *γιοῦ* / *ἀντὶ γιοῦ* / καὶ τὸ Ἑβραϊτικόν
ἔδετα ἀντὶ *ἔδε* - *πέρα* (> *ἔδεπε* > *ἔδεπα*). Τὸ δὲ τελικόν
-α ἔγινεν *-ε* κατὰ τὸν τύπον *τίποτα* - *τίποτε*: *ὅχιςκα* >
ὅχιςκε. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπον καὶ *ναῖσκε*. Πρβλ.
τάχα: *ὀχι* - *ναῖχι*.

Τὸ νεοελληνικὸν ἐπίρρημα (*ἐ*)*νωρίς* εἶναι τὸ ἀρχαῖον:
ἐν ὥρᾳ (Πινδ. Ὀλ. 7, 28. — Ἀριστοφ. Νεφ. 1117.
Σφην. 242. Ἐκκλησ. 395. — Ξενοφ. Οἰκον. Ε', 4. Κ',
16. — Θεοκρ. ΚΑ', 40. — Πολυβ. Α', 12. ΙΖ', 9. ΙΗ',
2. — Πλουτ. Μαρ. 20, 4 κτλ.). Ἀργότερα ἐλέχθη (*ἐ*)*νώ-
ρας* κατὰ τὸ (*ἐ*)*νώρας* (πρβλ. *τάχα* *ἐπαποδῶν* κατὰ τὸ
ἐπαποδῶν). Εἰς τινὰ δὲ χωρία τῆς Κυζίκου μόνος ὁ
τύπος *νώρας* εἶναι ἐν χρήσει. Βραδύτερον δὲ *νώρας*
ἔγινε *νωρίς* κατὰ τὰ χωρία *ἐντός*, *μηχαρίς* κτλ. Κατὰ τὸ
ταυτοσημαντικὸν *ταχύτητα* ἔγινε τὸ συγκριτικὸν (*ἐ*)*νω-*

1 Τὸ δὲ *εἶπος* εἶναι τὸ *τοῖος* μὲ τὸ δεικτικὸν πρόθεμα *ε*:
πρβλ. *ε*-*τοῖος*, *ε*-*τότε*, *ε*-*σὺ* κτλ. καὶ λοιπὸν: *ε*-*τοῖος*.

2 Εἰς τὰ δύο ταῦτα καίτοι τὸ *ι* ἐτραπὶ εἰς *α* ὁ προηγούμε-
νος ὡς φθόγγος *ι* = *εἰ* Ἰταλικῶν, ἢ οὐρανικῶν μένει ἀνε-
παφός, διὸ λέγομεν *ἀλλή*, *ἐκῆ* καὶ *ὄχι* *ἀλλή*, *ἐκῆ*.

3 Μεσαιων. καὶ Ν. ἑλλ. σελ. 100.

4 Μόνον τὸ τοῦ Πόντου *ἀνεα* (ἀνευ), καθόσον γνωρίζω τὸ
δὲ *ἀντίκρου* εἶναι συμφωνητικὸς: *ἀντίκρου* + *ἀντίκρου*. Πρβλ.
ἀκρον + *ἀκρον* > *ἀκρία*.

5 Σφάλλεται ὁ κ. Χατζηδάκης λέγων (ἐν Μεσαιων. καὶ Ν.
ἑλλ. Β', σελ. 97) ὅτι τὸ *ὄρθιτερον* (γράφει *ὄρθιτερον*) τοῦ β',
πρὸ Νρ. αἰῶνος (Notis et Extr. III, 319) καὶ τὸ *ὄρπιτερος* (Ἐρ-
μηνευμ. Πουλ. Πολυδεύκ. σ. 319) εἶναι ὁδηγὸν κατὰ τὸ *ἐνωρίτε-
ρον*. Τὸ *ἐνωρίτερον* εἶναι πολὺ μεταγενέστερον τῶν δύο ἀνω-

ούτερα, ὁμοίως καὶ τὰ : *πρωτύτερα* καὶ *ἀρχύτερα*. Τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐνωρίστερον (Ἀθην. Δ', 142) συγκριτικὸν τοῦ ἐνωρον (πρβλ. *λάλον* - *λαλίστερον*), οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ νεοελληνικὸν (*ἐνωρύτερα*).

Τὸ ἔτσι ἀπὸ τοῦ 1879 ὁ Κ. Foy τὸ θέλει ἀπὸ τὸ οὐτωσί (Lautsystem der griechischen Vulgärsprache σελ. 92)· ἐγὼ ἀρκοῦμαι παράγων αὐτὸ ἀπὸ τοῦ οὐτω οὐτω : Λαμβάνει μὲν ἐν ἀρχῇ ἀντὶ τοῦ οὐ- τὸ δεικτικὸν ἐ- (πρβλ. *δὴ* > *ἐφ*, *δ* - *Γιώργης* > *ἐ* - *Γιώργης* ἐν Ἀρτάκη), ὁ δὲ τύπος *ἔτσι* λέγεται ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ λαμβάνει δὲ εἰς τὸ τέλος ἀντὶ τοῦ φθόγγου ω τὴν ἄλλην ἐπιρρηματικὴν κατάληξιν -ις (πρβλ. *σήμερο* > *σήμερις*, *ἔστερο* > *ἔστερις*)· τοιοῦτοτρόπως γίνεται ἔτσι τύπος σωζόμενος ἔτι ἐν Νάξῳ. Τὸ τελικὸν -ις γίνεται -ται

τέρω, τὰ ὁποῖα πάντως ἐγένοντο κατὰ τὸ βραδύτερον μὲν τὸ δευτέρου κατὰ τὸ ταχύτερον δὲ τὸ πρῶτον.

ἐκ μεταθέσεως (πρβλ. *τίποτις* > *τίποτι* καὶ τὰ ἄρθρα ἐνικ. γεν. *τις* > *τις* καὶ πληθ. αἰτ. *τις* > *ταί*) καὶ οὕτως ἔχομεν τὸν τύπον *ἔτσι* ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ι. Σταφίδα 437 καὶ τοῦ Ν. Σοφριανοῦ Γραμ. 82.

Τὸ *μαζί* λίαν ὀρθῶς ὁ κ. Χατζηδάκης τὸ θεωρεῖ ὡς ὑποκοριστικὸν τοῦ *μάζα* - *μαζί*(ον) — μικρὰ *μάζα* (πρβλ. Σουῖδ. ἐν λ. «*κρυμμία*, τὰ *μαζία* τῶν χρυσίων». Ἀλλ' ἂς τὸ ἐξηγήσωμεν σαφέστερον :

Ὅτι τὸ *μαζί* εἶναι τὸ ὑποκοριστικὸν τοῦ *μάζα* φαίνεται ἐναργῶς ἐκ τοῦ ἰδιωματικοῦ τύπου *μαζί*τσα = ὁμοῦ (Ἀρτάκη. Πρβλ. Ἱμπερ. καὶ Μαργ. στ. 12, 1), διότι τὸ *μαζί*τσα οὐδὲν ἄλλο ἀρχικῶς ἠδύνατο νὰ σημαίνῃ, παρὰ *μικρὰν μάζαν*. Κατήντησε δὲ ἐπίρρημα ἐκ φράσεων ὡς ἡ ἐξῆς : «οἱ φίλοι ἔρχονται *μαζί*», (ἢ *μαζί*τσα) πρβλ. «τὰ βόλια πέφτουνε βροχή», ἀντὶ σὰ *μαζί*, σὰ βροχή. Τοιοῦτοτρόπως δὲ τὸ οὐσιαστικὸν ἀπέμεινε ἐπίρρημα *μαζί* = ὁμοῦ (Διγεν. Ἀκρ. στ. 1975).

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑΣ

Θ. ΠΑΛΛΗ

ΕΙΔΩΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ—ΜΕΝΔΕΛΣΩΝ

Ένας λησμονημένος αὐτὸς ἢ μᾶλλον ἕνας παραγνωρισμένος. Ὁ Βάγνερ τὸν ἀπεστρέφεται καὶ πολλοὶ βαγνερικοὶ μιμοῦνται τὸν Βάγνερ. Ὁ κ. Λαμουρέ δὲν τὸν ἐννοεῖ, τὸν ἐκτελεῖ κακῶς, καὶ ἡ ἐν Παρισίοις Ἑθνικὴ Ἑταιρεία βεβαίως θὰ τὸν μισῇ.

Ἀλλ' ὁ Γκαίτε τὸν ἠγάπα. «Εἶμαι ὁ Σαούλ, ἔλεγεν ὁ γηραλέος ποιητὴς πρὸς τὸν ἔφηβον μουσικόν· εἶμαι ὁ Σαούλ καὶ εἶσαι ὁ Δαυὶδ. Ἐρχου πλησίον μου ὅταν εἶμαι ἄθυμος καὶ ἀποτεταρρημένος καὶ ἀπόδιδε τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὸ πνεῦμα μου μὲ τὰς ἡδυτάτας σου ἁρμονίας». Τὸν ἀπεκάλει πολὺτιμον θεῖον ἔφηβον, καὶ ἀποσπᾶσας κἄποτε μίαν ἰδιόγραφον τοῦ σελίδα τοῦ «Φάουστ» τοῦ τὴν ἐνεχείρισε μὲ τὴν ἐξῆς ἀφιέρωσιν : «Εἰς τὸν κραταῖον καὶ ἡδύτατον κυρίαρχον τοῦ κλειδοκυμβάλου».

Ἀς μιμηθῶμεν τὸν Γκαίτε. Ἀς συνταχθῶμεν μὲ τὸν Δαυὶδ κατὰ τῶν Φιλισταίων. Ἀς τὸν ἀγαπῶμεν· κανεὶς δὲν ὑπῆρξεν ἀξιαγαπητότερος. Ψυχὴν πάνθερμον καὶ καρδίαν εὐγενῆ, τὴν φαιδρότητα παιδίου, τὸν ἐνθουσιασμόν μεγάλου καλλιτέχνου καὶ τὴν σεμνοπρέπειαν νεαροῦ σοφοῦ, μίαν ἰδιοφυΐαν ἐξαισίαν ἢ ὁποῖα ἀπεκρυσταλλώθη μᾶλλον ἢ συντερίβη ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, — ὁ Μένδελσων εἶχεν ὅλας, τὰς ἀρετάς, ὅλα τὰ χαρίσματα, καὶ καθε γόητρον, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐξῆς ὑπερτάτου καὶ τόσῳ δελεαστικοῦ τοῦ γοήτρου τῆς εὐτυχίας.

Ὁ ἀστὸς (bougeois) τῆς μουσικῆς, μᾶς λέγουν τώρα· καὶ ὅσοι τὸ λέγουν, δὲν λέγουν ἢ μωρίαν. Ἀστὸς τῆς μουσικῆς ὁ συνθέτης τοῦ «Ἡλία» καὶ τοῦ «Παύλου»!

Τοῦ «Παύλου», ἐν τῷ ὁποίῳ μοῦ φαίνεται πάντοτε ὅτι ἀκούω πλανώμενον ἐπάνω ἀπὸ τὸ λείψανον τοῦ μίγτρου, τὸν ὕμνον ἐκείνον τὸν ὁποῖον τὰ βιολονσέλλα συνοδεύουν, καὶ φαίνεται ὡς νὰ ὑποβαστάζουν κἄτι τι τιμωτάτον, ἐπίσης εὐγενές, ἐπίσης ἄγνόν, ἐπίσης θεϊότατον πένθιμον ὡς ἐν τῷ περιλαλήτῳ πίνακι τῆς ἀμβροσίου «Ἀποκαθλώσεως» τὸ ἀποκαθλωμένον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ εἰς τὸν «Ἡλίαν» ἠξεύρω ἕνα ἥχον, ἢ μᾶλλον ἕνα στεναγμόν τοῦ προφήτου ὁ ὁποῖος εἶνε ἀκόμη πλέον κατάφορος ἀπὸ ἀποκαρτέρησιν, ἀκόμη πλέον βαρὺς ἀπὸ ἱερὰν ἀνίαν ἢ οἱ στίχοι τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Μωϋσέως» ὁ ὁποῖος δὲν θεωρεῖται καθόλου ὡς ὁ ποιητὴς τῶν ἀστῶν·

O Seigneur, j' ai vécu puissant et solitaire,
Laissez moi m'endormir du sommeil de la terre.

Ἴδου ἡ αὐστηρά, ἡ σεμνοπρεπής, ἡ ἰδανικὴ ὄψις τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Μένδελσων. Ἴδου ὁ

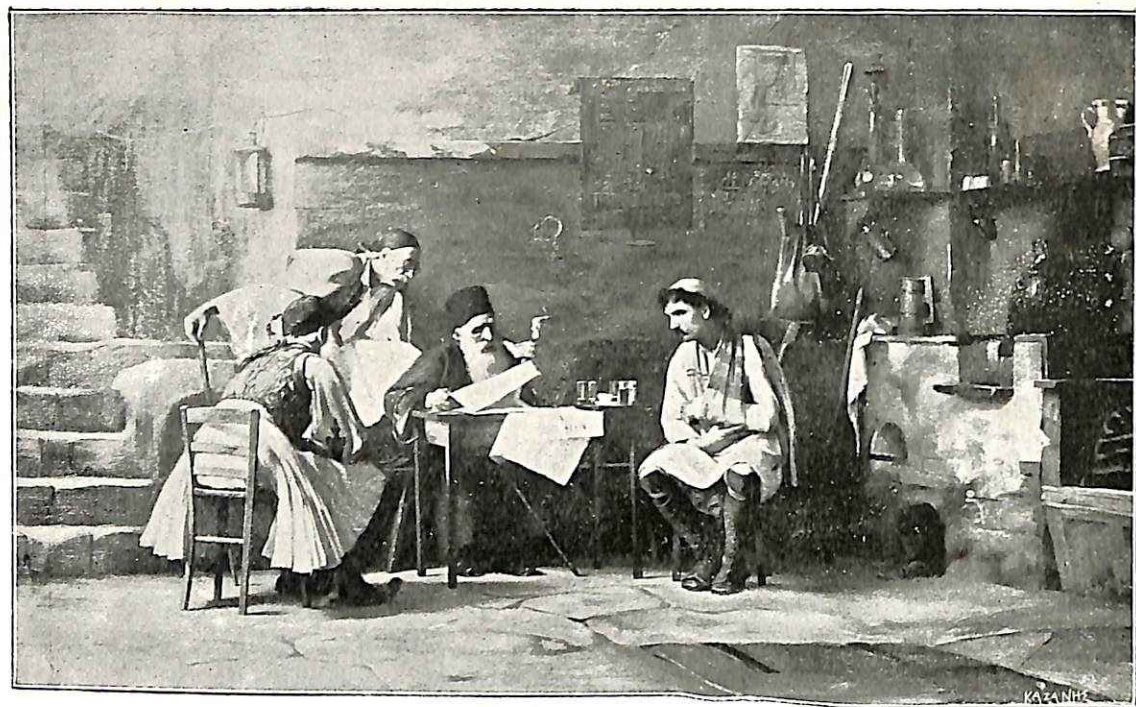
ἰσχυρὸς συνθέτης περὶ τοῦ ὁποῖου ὠμίλει ὁ Γκαίτε καὶ τὸν ὁποῖον ἴσως ἀγνοεῖτε. Ἴδου ἡδὴ καὶ ὁ ἡδὺς συνθέτης περὶ τοῦ ὁποῖου ἐπίσης ὠμίλει, — ἡδὺς καὶ ἄβρὸς καὶ κομψὸς καὶ χαρίεις ὑπὲρ πάντας, καὶ τὸν ὁποῖον γνωρίζετε καλλίτερα ὁ Μένδελσων τοῦ «Ἄντρου τοῦ Φιγγάλ», τοῦ «Ὀνειροῦ θερινῆς νυκτός», τῶν «Romances sans paroles» καὶ τῶν Συμφωνιῶν.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ «Ἄντρου τοῦ Φιγγάλ» εἶνε ἡχηρὰ ἀκουαρέλλα. Ὀλίγαι εἰκόνες εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπληροῦν ὡς αὐτὴ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ τίτλου τὸν ὁποῖον φέρουν· ὀλίγαι ἀπὸ αὐτὰς οὕτως εἶνε ἰσάξια, ἢ ἀνώτεραι τῆς ἰδέας ἢ τῆς αἰσθήσεως ἢ ὁποῖα περιέχεται εἰς τὸ θέμα τὸ ὁποῖον παριστῶσι. Ἀπὸ τὰ ὕδατα τὰ ἡμερικῶν θειρκα καὶ ἄδοντα ὕδατα ἐκεῖνα, ὁ Μένδελσων δὲν περιέγραψε μόνον ὅτι ἀκούεται· τὰς ἡχοὺς κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους, τὰ φιλήματα τοῦ σάλου ἐπάνω εἰς τὰ πλευρὰ τῶν βράχων. Προσέδωκεν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν θρασιν, προσέδωκεν εἰς αὐτὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἰριδοχρόου χώρου, τῶν ἀνταυγιῶν τοῦ μαργάρου, τῶν ὑποβρυχίων μαρμαρυγῶν καὶ ἔστιν ὅτε ἐπὶ τὰ μέτωπα ἡμῶν καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ νοτισμένη αὔρα τοῦ Φιγγάλ ἐπέπνευσεν.

Ἐπεὶ ἀπὸ τὴν μουσικὴν τῶν ὑδάτων, ἢ μουσικὴ τοῦ αἰθέρος· τὸ «Ὀνειρον θερινῆς νυκτός». Μία εἰσαγωγή ὅλως αἰθερία καὶ φρίσσουσα, ἕνα scherzo τὸ ὁποῖον σκιεῖται καὶ χοροπηδᾷ ἐπάνω εἰς τὸ ἄκρον τῶν δοξαριῶν, βόμβοι βιολονσέλλου καὶ ἀπαλὰ διολισθαίνοντα αὐλήματα διωδία ὑποψιθροῦσα κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ πάλιν οἱ πλαγιάνιοι, ἀλλὰ σοβαροὶ καὶ βραδεῖς, ἀποτελοῦν ὥσαν ἰνδαλμάτα φωτός· μία νυκτοδία κοιμωμένη ἐπάνω εἰς τὰς πρᾶσις πάρκον σαικσπηρείου ἕνα allegretto τέλος κἄπως σφριγηλόν, ἀλλὰ τόσῳ ὀλίγον ὥστε δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ἂν ἐξαγγέλλῃ τὸν φρικασμόν ψυχῆς ἢ ῥόδου, ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν συμφωνίαν ἐξαισίως γλυκεῖαν, τὴν συμφωνίαν τοῦ αἰθέρος, καὶ κανεὶς ἄλλος δὲν ἔφθασε ποτὲ τὴν διαφάνειαν καὶ τὸ οἶνεῖ αὐλὸν αὐτῆς.

Ἀλλὰ τοπία ὁποῖα τὸ «Ὀνειρον θερινῆς νυκτός» ἢ τὸ «Ἄντρον τοῦ Φιγγάλ» εἶνε τρόπον τινὰ ἀντικειμενικὰ ὡς πρὸς τὸν καλλιτέχνην. Δὲν εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ καλλιτέχνης. Εἰς τὰς «Romances sans paroles», εἰς τὰς «Συμφωνίας» πρέπει ν' ἀναζητηθῇ ὁ ἐνδόμυχος Μένδελσων, ὁ ἥχος καὶ ὁ τόνος (tonalité) τῆς γοήτιδος αὐτῆς ψυχῆς.

Καίμενα Romances, αἱ ἡδὴ ἐγκαταλελειμμένα. Αἱ χωρὶς λόγια ἀλλὰ ὅχι καὶ χωρὶς λογισμοὺς καὶ ἰδίως ὅχι χωρὶς ὄνειροπόλησεις! Ἐπλήρωσαν, λέγουν· φέρουν χαραγμένην ἐπάνω τῶν

ΚΑΚΑΙ ΒΙΑΣΕΙΣ

© ΠΑΛΛΗ

παλαιάν χρονολογίαν γλυκυτάτην, τὴν χρονολογίαν τοῦ δωδεκάτου ἔτους. Ἄλλοτε διὰ τὸν μαθητὴν ὁ ὁποῖος ἦγε τὴν ἡλικίαν αὐτὴν ἔπαιναν νὰ εἶνε ὁ ἀπηγορευμένος καρπός. Ἀνάμεσα εἰς δύο κλασικὰς σελίδας, εἰς μίαν fuga τοῦ Μπαχ καὶ εἰς μίαν étude τοῦ Κλεμέντι, μουσικοδιδάσκαλος ἐπεικὴς παρενέβαλλεν ἐνίοτε μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς μελωδίας. Ἐφεραν ὀνομασίας ποιητικὰς, καὶ τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἐμάνθανε τὸ «Ἄσμα τοῦ βοσκού» ἢ τὸ «Σύννεφο» ἐνόμιζεν ἀφελῶς ὅτι εὕρισκεν εἰς αὐτὰ τὸ ἀχανὲς τῆς μελαγχολίας καὶ τοῦ πάθους.

Μελαγχολικὸς ὁ Μένδελσων ἀσμενίζει πολὺ νὰ εἶνε ἔχει συχνὰ τὴν ψυχὴν τονισμένην εἰς ἐλάττονα τόνον, εἰς λα ἔλαττον, τὸν τόσῳ γλυκὺν τόνον τῆς «Σκωτικῆς Συμφωνίας» του. Εἶνε παθητικὸς ἐπίσης, ἀλλὰ τὸ πάθος του τὸν προσπαθεῖ χωρὶς νὰ τὸν συγκλονῇ. Τὸν ἐμψυχώνει, ἀλλὰ οὐδέποτε τὸν ταραττεῖ, οὔτε τὸν παραπλανᾷ. Ἀσμενίζει ὁ Μένδελσων εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ συγκίνησιν ἀποφεύγει τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀταξίαν καὶ τὴν παράνοϊαν.

Καὶ ὅταν ἀκόμη ἀφίγη τὸν ἑαυτὸν του περισσότερον, πάλιν εἶνε ἐφεκτικὸς καὶ κρατεῖ ἑαυτοῦ πάντοτε. Ἐχει τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐφεκτικότητος, τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ ἠθικῆς κοσμιότητος. Γογγύζει καὶ φαίνεται ὡς

νὰ δικαιολογῆται εἰς μίαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἔγραψε ταξιδεύων, διότι περιεπλανᾶτο τρεῖς ἡμέρας χωρὶς λαίμοδετον. Ὡς μουσικὸς ποτε δὲν χάνει τὸν λαίμοδετον του. Ἀπὸ τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς καὶ ἀπὸ τὴν περιβολὴν του ἔχει προγεγραμμένον τὸ ἄτακτον ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ἀτημέλητον. Προσέχει πολὺ εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ δικαίως.

Τί εἶναι ἡ Τέχνη ὑπὸ κάποιαν ἔννοιαν ἂν μὴ ἡ ὑπερτάτη εὐπρέπεια;

Οὕτως ὁ Μένδελσων δὲν εἶνε ὁ ἀνὴρ κανενὸς ἄκρου, κανενὸς παροξυσμοῦ. Ἐλάλησε σπανίως πράγματα ὑπερόχως τέλεια, πολλὰς πράγματα ἐξαισίως ἡδέα. Ἐπάνω εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὡς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς γαληνιωτάτας ἐκ τῶν ψυχῶν, κάποιαι σκιαὶ ἀντιπαρέρχονται κάπου κάπου, διότι ἦτο εὐαίσθητος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο σοφός, αἱ σκιαὶ αὐταὶ εἶναι ἀπλῶς παροδικαί.

Λοιπὸν ἀκροασθῆτε τοῦ ἐπιθαλαμίου ὕμνου τοῦ «Ὀνείρου θερινῆς νυκτός» νεαραὶ μνηστὰς τὰς ὁποίας προπέμπει οὗτος εἰς τὸν βωμόν καὶ σῆς, τοὺς ὁποίους ἐπιαναφέρει ἀπὸ αὐτόν, νεαροὶ μνηστῆρες. Ἀρμόζει εἰς τὴν μουσικὴν τοῦ Μένδελσων νὰ συνοδεύη τὰς γαμηλίους τελετάς. Ἄδει αὕτη τὸ πάθος τὸ ὁποῖον μόνον ἀποτελεῖ τοὺς ἀπολύτους ἔρωτας καὶ τὴν φρόνησιν ἢ ὁποία μόνη καθιστᾷ τὸν ἔρωτα διαρκή.

[Μετάφρασις Χ. Θ. Α.]

CAMILLE BELLAIGUE

ΣΤΟΜΑ ΜΕ ΣΤΟΜΑ

Φίλε κ. Μιχαηλίδη,

Τὸν παλαιὸν καιρὸν εἶχα γράψῃ εἰς τὸ «Μὴ χάνεσαι» περὶ ἐνὸς ἐπεισοδίου ἐν τῷ νεκροταφείῳ. Τοῦτο, ὑπὸ ὅλως ἄλλην μορφήν, σοῦ τὸ στέλλω πρὸς δημοσίευσιν.

Ὁ ἰδιὸς σου
Δ. Γε. Κ.

Ὅταν ὁ γέρο-Τριαντάφυλλος εἶναι στὸ κέφι, πάντα τὴν αὐτὴ παραγγελίαν ἀφίνει στὰ παιδιά του. Καὶ σήμερα, πάλι τὰ ἴδια εἶχαμε.

— Παιδιά μου... σὰν πεθάνω... μέσα στὸ λάκκο μου... νὰ μοῦ βάλετε δίπλα μου... στόμα μὲ στόμα... μὴ χιλιάρικη καλὸ ρετσινάτο... Ἀκοῦτε; σὰς ἀφίνω εὐχὴ καὶ κατάρρα... Ἐ!...

— Πᾶμε τώρα νὰ καταλαγιάσῃς, εὐλογημένε! Σὲ βαρέθηκε πιά ἡ ψυχὴ μου, ὅλο τὰ ἴδια μὰς κοπανᾷς κάθε μέρα, χρόνια τώρα, γέρο-παραλημένε!

Καὶ τὸν ἔπιασε ἡ γρηὶά του ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ τὸ ἄλλο τοῦ ἀγκάλιασε τὴ μέση γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴν κάμαρα.

Ὁ Τριαντάφυλλος δὲν φέρνει καμιὰ ἀντίστασι, ἀλλὰ στρατουλίζει, παραπατεῖ, περιπαίζει τὴ γρηὶά του μὲ μορφασιμὸς καὶ μουρμουρίζει:

— Γρηὶά!... πάλι τὰ ἴδια ἔχομε;... πάλι μοῦ ἀγρίεψες;... ἀγάλια νὰ μὴ γλιστρήσῃς!... ἂ! καὶ ξεκαβαντζάραμε!... Τὴν προῖκα σου τὴν ἔφαγα;... κακὸ λόγο ἄκουσες ποτές ἂπ' τὸ στόμα μου;... τί διάβολο τάχεις λοιπὸν μὲ μένα;... μὲ ταΐζεις ἢ μὲ πλένεις; Ἄς εἶναι καλὰ τὰ παιδιά μας καὶ τὰ κορίτσα μας... Οὐφ! μάγουλο ποῦχες κ' ἔχασες!...!

— Κάτω τὰ χέρια σου... θὰ σ' ἀφίσω νὰ πέσῃς χάμω!... ἂ!...

— Σὰ μεθῶ καὶ πέφτω χάμω
ἐγὼ δὲ λερόνομαι
ἀκουμπῶ τὰ δύο μου χέρια
καὶ ξανασηκώνομαι...

— Τὰ τραγούδια σοῦ λείπανε, μεπεκρούλιακα!... Ἡ πορεία ἐτελείωσε. Μὲ τὴν βοήθεια τῆς γρηὶάς του ἐγδύθη κ' ἔπεσε στὸ κρεβάτι του.

— Ἐλα ψωφολόγα τώρα!... τοῦ ἐφώνασε ἀφοῦ τὸν ἐσκέπασε καλὰ, καὶ ἔφυγε.

Ὁ γέρο-Τριαντάφυλλος ἐκοιμήθη σὰν ἀρνάκι καὶ ξύπνησε τὸ πρωὶ εὐθυμότατος.

Ἦλθε ὁμως καὶ ἡ μέρα ποῦ δὲν ἐξύπνησε. Ἦτον ἀγαθὸς ὁ μακαρίτης ὁ Τριαντάφυλλος καὶ τὸν ἔλλαψαν πολὺ οἱ δικοὶ του. Ὁ μικρότερός του ὁ γιὸς μάλιστα, ποῦ εἶχε ἀναλάβῃ καὶ τὰ τῆς κηδείας, θυμῆθηκε καὶ τὴν παραγγελίαν τοῦ πατέρα· ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε στ' ἀδέλφια του. Μὲ τὸ γέρο-νεκροθάφτη ὁμως ἔτσι μίλησε.

— Κύρ Σωτήρη, στὸ μαγαζί τοῦ Σταύρου ἔχω μὴ χιλιάρικη γεμάτη ἀπὸ τὸ καλὸ ρετσινάτο ποῦ ξέρεις.

— Ὡχ καὶ νὰ μοῦ ζήσης, νὰ τὸν θυμᾶσαι!...

— Εὐχαριστῶ, Κύρ Σωτήρη, ἀλλὰ μὴν τρέχῃς. Ὁ συχωρεμένος μὰς εἶχε ἀφίσῃ εὐχὴ καὶ κατάρρα, σὰν πεθάνῃ νὰ τοῦ βάλωμε στὸν τάφο του μὴ μπουκάλα ρετσινάτο. Ὅλοι οἱ δικοὶ μου τὸ πήραν στὸ ἀστεῖο, μὰ γὼ θὰ τοῦ κάμω τὸ θέλημά του. Σὲ θέλω λοιπὸν, Κύρ Σωτήρη. Ἀμα τὸν κατεβάσῃς στὸν τάφο, τὸν συχωρῶσιν ὅλοι καὶ τραβιχθοῦν, νὰ κάμῃς τρόπο, πρὶν γεμίσετε τὸ λάκκο, νὰ τοῦ βάλλῃς δίπλα του, στόμα μὲ στόμα, — ἔχε τὸ νοῦ σου μὴ σὲ πάρουν μυρωδιά! — τὴ μπουκάλα μὲ τὸ ρετσινάτο. Αὐτὸ ἦταν τὸ μεράκι τοῦ μακαρίτη! Σὲ ξέρω γιὰ καλὸ, γιὰ μυστικὸ καὶ γιὰ τίμιον ἀνθρώπο. Πάρε καὶ αὐτὸ τὸ τάλλαρο νὰ τὸν συχωρᾷς.

— Ἐννοια σου, Κύρ Γιαννάκη μου. Μεῖνε ἡσυχος, καὶ ἡ δουλειὰ θὰ γίνη κατὰ πῶς ἐπιθυμεῖς.

Πέρασαν τρία χρόνια. Τὰ παιδιά ἔλειπαν στὴν ξενιτειά. Οἱ γαμπροὶ καὶ ἡ κόρη θὰ φροντίσουν τώρα γιὰ τὴν ἀνακομιδὴν (Ποῦ τοὺς ἀφινε ἡ γρηὶά νὰ τὸ ξεχάσουν!...)

Ὁ κύρ-Σταυρὸς ὁ νεκροθάφτης πῆρε ἀπάνω του τὴ δουλειά. Ὁ γέρος Σωτήρης δὲ ζοῦσε πιά.

Ὅταν οἱ ἐργάται ἔβγαλαν τὰ χρώματα καὶ ἔκαμαν νὰ περιμαζέψουν τὰ ὀστᾶ γιὰ νὰ τὰ πλύνουν, ἤθραν δίπλα στὸ κρανίον τοῦ νεκροῦ μὴ χιλιάρικη μπουτίλια!

«Θαῦμα! θαῦμα εἶναι!» εἶπαν καὶ πετάχτηκαν ἔξω.

Ὁ Σταυρὸς ὁμως εἶναι ψυχρὸς ἀνθρώπος καὶ ἔακουστος χωρατατζής.

— Σταθῆτε βρε παιδιά! τί κάνετε ἔτσι!... Βάζω στοίχημα πῶς ἡ μπουκάλα ἔχει μέσα κρασί.

Ὁ μακαρίτης ὁ γέρο-Τριαντάφυλλος ἦταν γλεντζῆς καὶ παλιὸς μεπεκρῆς. Τὸ δίχως ἄλλο ἅμα ἐννοίωσε πῶς θὰ πεθάνῃ θὰ τὴν ἔκρυψε μόνος του στὴ βράκα τοῦ μέσα γιὰ νὰ πίνῃ καὶ στὸν τάφο του ἀκόμα.

Ὁ ἕνας ἐργάτης. — Ἐγὼ δὲν τᾶκούω αὐτά. Κάποιος Διάολος ἔχει ἔδω τὴν οὐρά του.

Ὁ ἄλλος ἐργάτης. — Νὰ φωνάξωμε τὸν παπᾶ!

Ὁ κύρ-Σταυρὸς. — Μπρὲ τί παπᾶ καὶ δεσπότη κάθεσαι καὶ μοῦ λές;! Γιὰ φέρτε τὴ μπουκάλα δῶ.

Καὶ τῆς ἔβγαλε μὲ ἕνα καρφὶ τὸ φελλό.

— Μωρὲ αὐτὸ μοσχοβολάει!... Δὲ σὰς τῶλεγα ἐγὼ; κρασί πρώτης!

Καὶ ὑψωσε τὴν μπουτίλια πρὸς τὸν ἥλιο.

— 'Οχτώ δάχτυλα λείπουν. Δεν ήπια και πολύ δ μακαρίτης!

Και σφούγγισε τὸ στόμα της με τὸ μανίκι του.

— Πέταχ' την ἀπὸ κεῖ, ποῦ θὰ πῆς τοῦ πεθαμένου τὸ κρασί!...

— Μὰ ξορκισμένος νᾶσαι!...

— Συχωρᾶτε με και Θιὸς σχωρᾶς' σας.

— 'Ο Σταυρὸς πίνει.

«Μωρὲ ρετσίνα πρώτης!... ἔτσι ποῦ νὰ χαρῶ τὰ μάτια μου!»

— 'Ο ἕνας ἐργάτης πείθεται και δοκιμάζει.

— 'Αλήθεια, κρασί πρώτης. Γιὰ δοκίμασε και σύ, Νικόλα.

Δοκιμάζει και ὁ Νικόλας, και πάλιν με τὴν ἀράδα πολλαῖς φοραῖς και οἱ τρεῖς.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ *

*Κέρκυρα, 9 Δεκεμβρίου Ε. Ν.

Αδελφέ. Θὰ γνωρίζεις ἤδη, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ ζῶμεν περικυκλωμένοι ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας και ἀπὸ πολλοὺς θανάτους. Εἶναι δλιγάριθμοι μὲν, ἀλλὰ ὅλον ἐν ἀνέανουν και μετέβαλαν μορφὴν και ὅλα τὰ μέρη. Δὲν πηγαίνω εἰς τὴν Ἰταλίαν, και ἐκεῖ — ἐκεῖ — δὲν θὰ ζήσω ποτέ. 'Οθεν πρέπει νὰ σοῦ εἴπω ὅτι ἡ διαθήκη μου, τὴν ὁποίαν ἔκαμα πρὸ ἐτῶν και σοῦ ἀφίνω ὅλα, ἔχει κατατεθῇ εἰς τὸν συμβολαιογράφον Μάνεσην, ὁ ὁποῖος τώρα δὲν ἔξασκει πλέον τὸ ἐπάγγελμα. Κατὰ τὰς ἐπιτά τοῦ περασμένου μηνὸς ἦλθε νὰ μ' εὔρη ἕνας ἀγαπητὸς εἰς τὴν μοναξίαν τοῦ περιπάτου μου και μοῦ εἶπεν ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐώρταζες τὸ ὄνομά σου. 'Εγὼ ἐπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν και δὲν ἔκαμα ἄλλο, παρὰ νὰ κλαίω. 'Αλλὰ με τὰ δάκρυα ἐλησμόνησα νὰ πῶ εἰς τὴν υἱείαν σου ἔπιεν ὅμως μία ἀγία οἰκογένεια, τὴν ὁποίαν ἔχω πάρει μαζί μου κατ' ἐμπνευσιν τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔλαβε ἔλεος δι' ἐμέ. Αὐτὴ πίνει εἰς τὴν υἱείαν σου κάθε Κυρινήν. 'Οθεν, πιστεύω, ὅτι τοῦτο μεσιτεύει διὰ σὲ παρὰ τῷ ἀγαθῷ Θεῷ.

Ὁ ἰδιὸς
Δ. Σ.

Ἡ οἰκογένεια αὐτὴ, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς ἐξετίμησεν, εἶναι ἡ τοῦ Κάνδουλα, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς ἐπιστολάς του συχνὰ ἀναφέρει τὸν ὑπηρέτει δὲ και ἦτο ἐντιμος και εὐγνώμων.

Τώρα μία παρὲνθεσιν εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Σολωμοῦ.

Ὡς γνωστὸν τῷ 1851 ὁ περιλάλητος ποιητὴς 'Ρεγάλης ἦτο εἰς τὴν Κέρκυραν. Οὗτος τῇ 14

* Συνέχεια: «Παναθήναια» 31 Ὀκτωβρίου σ. 57.

Εἶναι μεσημέρι. Μοναξία εἰς τὸ νεκροταφεῖον. 'Όταν ἕνα ἀπαίσιον πρᾶγμα φέρῃ εὐθυμίαν, ἡ εὐθυμία αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ μεγάλη.

Γελοῦν, ξεκαρδίζονται, κουτσοτραγουδοῦν, σηκώνουν τὸ ἕνα πόδι και πατοῦν τᾶλλο.

(Ὁ πρῶτος ἀνὴρ ποῦ πρωτοχόρεψε ἔτσι ἔκαμε).

Ποτὲ νεκρὸς δὲν ἐσχωρέθη με τόσην κατάνυξιν.

Φεύγουν και τὰ λένε στὸ δρόμο... Δὲν φιλονεικοῦν πιά. Τὸ κρασί κατορθώνει νὰ διαφωνοῦν οἱ σύμφωνοι και νὰ συμφωνοῦν οἱ διαφωνοῦντες.

Μία μόνον ἀπορία τοὺς ἔμεινε:

«Γιατὶ ἔλειπαν ὀχτὼ δάχτυλα κρασί ἀπ' τὴ μπουκάλα!»

Α. Γ. Ρ. Κ.

Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου ἔγραψεν ἐπιστολήν πρὸς τὸν φίλον του ποιητὴν Ζαλοκώσταν, ἐξ ἧς μεταφράζομεν τὸ ἐξῆς ἀπόσπασμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὸν Σολωμόν μας.

«... Σολωμός, Θωμιάσεος, Μουστοξύδης, ἰδὸν τρία ὠραιότατα ἄστρα τοῦ κεκρυφαίου οὐρανοῦ, και ἐγὼ ἀγάλλομαι ἀνάμεσα εἰς τὴν λάμψιν αὐτῶν τῶν ἐνδόξων. Σεῖς θέλετε, ἀνδρὲς σὰς παρενόησα, νὰ σὰς ὁμιλήσω μόνον διὰ τὸν Σολωμόν και διὰ νὰ σὰς εὐχαριστήσω, σὰς λέγω ὅτι ἡ συναναστροφή του εἶναι θαυμαστικὸς συνδυασμὸς ποιήσεως και λογοτεχνίας. 'Απὸ τὴν ὁμιλίαν του ἀστράπτουν συχνὰ μεγάλοι εἰκόνες και ὅταν στρέφῃ τὸν λόγον εἰς τοὺς συγγραφεῖς οἰασδήποτε ἐθνικότητος, τοὺς ἀνατέμνει με σπανίαν τέχνην. Ζῇ μονήρης, φεύγει τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. 'Οποῖος ἀγαπᾷ νὰ τὸν ἰδῇ, ἄς πάῃ εἰς τοὺς προμαχῶνας τοῦ φρουρίου, και μετὰ τὴν μεσημβρίαν θὰ τὸν ἴδῃ νὰ περιπατῇ παρὰ τὴν ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν¹ εὐχαριστημένος με μίαν ἡσυχον σκιάν, μετὰ τοῦ ναοῦ και μιᾶς ὀάχεως ἀνηφορικῶν πυργωτοῦ βράχου. Συχνὰ ἀνακατώνεται με τὰ παιγνίδια τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα πηγαίνουν εἰς τὸ σχολεῖον, πλησίον τῆς ἐκκλησίας. 'Απὸ τὸ μεδίωμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας πετᾷ ὡς αἰτὸς και μελετᾷ τὰ ἔσματα τοῦ Λάμπρου και τοῦ Μεσολογγίου. 'Επέρασα μαζί του εὐτυχισμένας ὥρας. Πολὺ μ' ἐτίμησεν. 'Αγαπᾷ τοὺς Ἰταλοὺς και ἔχει ψυχὴν ὀυμμιζομένην ἀπὸ εὐγενέστατα αἰσθήματα. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τις ἐὰν

¹ Μετὰ τὴν ἐνωσιν, ἡ ἐκκλησία αὕτη τῶν διαμαρτυρομένων, μετεβλήθη εἰς ὁρθόδοξον, ἀφιερωμένην εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον.

με περιεποικήθη εὐγενέστατα. Διὰ τώρα ἀρκεῖ. Προσθέτω ἀκόμη κατὶ. Δὲν ἀγαπᾷ τὴν νέαν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν οἱ λόγοι καταγίνονται νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ διορθώσεις τῶν λογιωτῶν εἶναι, κατ' αὐτόν, παραμορφώσεις. Αὐτὸς θὰ ἤθελε νὰ μείνῃ ἀγνή ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. 'Επὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἤκουσα πολλοὺς νὰ συζητοῦν, ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἰσεύρω εἰς ποῖον τῶν διαμαχομένων ἀνήκει ἡ δάφνη. Αἱ γλῶσσαι δημιουργοῦνται ἀπὸ τοὺς λαοὺς και ὄχι ἀπὸ τὰς Ἀκαδημίας. Οἱ κανόνες λαμβάνονται ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν μεγάλων συγγραφέων και ἰδίως τῶν ποιητῶν και οὐχὶ ἀπὸ τοὺς λογιωτάτους. Συμφώνως με τὰς ἀρχὰς ταύτας, ὁ Σολωμὸς εἶναι νικητὴς: ἀλλὰ ἴσως διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει ἐξαίρεσις, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ προσέξωμεν...»

Κλείομεν τὴν παρὲνθεσιν και συνεχίζομεν τὰς ἐπιστολάς τοῦ Σολωμοῦ μας.

«Κέρκυρα, 12 Ἰουνίου Ε. Ν. 1853

«Φίλτατέ μου ἀδελφέ,

«Παραπολὺ ἐγέλασα ποῦ ὁ Ὑπαρχος σοῦ ἐξήτησε νέον πληρεξούσιον, και δυνατὰ εἶπα εἰς τὴν μοναξίαν τῆς αἰθούσης μου αὐτὰς τὰς λέξεις. *Εὔγε!* ἐσὺ ζητεῖς καιρόν, διὰ νὰ περιπλέξῃς τὸ πρᾶγμα, ὑποθέτων ὅτι ἐγὼ ἐδῶ ἔχω ἐχθροὺς ὅλην τὴν Γερουσίαν. Καθόλου μάλιστα! 'Όταν αὐτὸς ἦλθεν ἐδῶ, ὅλοι ἦσαν περίεργοι, ἐκτὸς ἐμοῦ. Δὲν ἤξεύρω ἐὰν ἐννόησες τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι ὑποσκάπτουν εἰς τὸ νομοθετικὸν σῶμα, μετὰ τὴν βεβαίωσιν ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ γαῖδαρος ἐκεῖνος, ὁ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν. Αὐτοὶ καμαρώνουν ὡς προστάται τοῦ Μακροῦ. 'Αλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἰς τοὺς κυρίους ἐκεῖνους δὲν ἀρέσει νὰ ἔχω ἐγὼ τὴν εὐμάρειάν μου και οὔτε νὰ προστεθοῦν ἔστω και μία εἰκοσάδα λεπτὰ εἰς τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιόκοι μου κατέχουν. Ἡ ὑπόθεσίς μας ὁμως ἐτελείωσε μετὰ τινος ἡμέρας ἀπὸ τῆς τρομερᾶς σκηνῆς, μάλιστα τρομερωτάτης, ἥτις συνέβη μετὰξὺ ἐμοῦ και τοῦ Ward εἰς τὰ ἀνάκτορά του, και ἥτις ἐτελείωσεν, ἀφοῦ μοῦ ἔδωσαν διασαφήσεις ἐκ μέρους τοῦ Λόρδου διὰ μέσου τοῦ Δούσμανη, μετὰ πλήρη ἱκανοποίησιν ἀμφοτέρων. Δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ εὐρωμεν καταλληλοτέραν στιγμήν διὰ ν' ἀποκτήσωμεν ὅτι ἐπιθυ-

μοῦμεν, ἐὰν σὺ δύνασαι ὡς ἀνταλλαγὴν κατὶ τι νὰ προσφέρῃς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, κατὶ τι ὅμοιον μετὰ τὸ παρὸν συμφέρον, διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χρόνου τοῦ Μακροῦ. Αὐτὸς θὰ τὸ προσέφερε χωρὶς ἡμεῖς νὰ κινηθοῦμεν. Ὁ Νικόλαος δύναται νὰ σὲ συνδράμῃ. Παρατηρήσατε σεῖς διὰ ποῖα οἰκήματα ἔχει χρεῖαν ἡ Κυβέρνησις και ἡμεῖς νὰ τῆς προσφέρωμεν ὠφελείας και νὰ σχηματίζωμεν ποσὸν πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ τόκου.

«Διὰ τὴν χιλιοστὴν φορὰν, ὁ κόμης Δούσμανης, στενὸς φίλος ἰδιὸς σου και ἰδιὸς μου, μ' ἐπιφορτίζει νὰ σοῦ γράψω πᾶν ὅ,τι αὐτὸς πανταχοῦ λέγει ὑπὲρ σοῦ. Γράψε μου τέσσαρας γραμμὰς διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ τοῦ τὰς διαβάσω.

«Μοῦ χρειάζονται τοὐλάχιστον ἑκατὸν εἰκοσιτάλληρα. Εὔρε τα και στείλῃ μου τα. Μετὰ ἑβδομήκοντα τὸ μῆνα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζήσω, οὐδὲ μετὰ τὰς φροντίδας τῆς ἀγίας οἰκογενείας, τὴν ὁποίαν ἡ Θεία Πρόνοια μοῦ ἔστειλε διὰ τὰ γηρατεῖα.»

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΥ

Ἐταχυδρομήθη τῇ 28 Αὐγούστου 1853.

26 Αὐγούστου

«Όταν μοῦ ἔγραψες, τίποτε δὲν εἶχεν ἔλθει ἀπὸ αὐτοῦ διὰ τὴν Γερουσίαν. Δὲν ἤξεύρω ἂν σήμερον. Ὅμως θὰ διορθωθοῦν ὅλα. Διαβάζω εἰς τὴν ἐπιστολήν σου ὅτι μετὰ τὸν Μακρὸν ἐσυμφώνησες διὰ τὸ ὑπόλοιπον. Πρέπει νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ μεγάλη λύπη ποῦ εἶχες τότε, δὲν σὲ ἄφησε διόλου νὰ προσέξῃς. 'Εγὼ σοῦ ἔγραφα ὅτι με ἀνταλλαγὰς, ἐπιβοηθούμενας ὑπὸ τοῦ Νικολάου μας, ἦτο ἡ στιγμή ν' ἀποκτήσωμεν ἀπὸ τὴν Γερουσίαν ὅ,τι λογικῶς ἠθέλαμεν. Ὅθεν, σὺ τὰ ἔκαμες και σὺ διόρθωσέ τα. Ὁμίλησα μετὰ τὸν Ἰούλιον — ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε νὰ χαιρέτισω σὲ και τὸν Νικόλαον και νὰ σὰς γράψω, ὅτι πολὺ εὐχαριστήθη ἀπὸ σὰς — και μοῦ εἶπε πῶς θὰ γίνῃ, και αὐτὸς θὰ μὰς βοηθήσῃ αὐτοῦ κάτω και ἐδῶ.

«Ἡμεῖς θὰ προσδῶμεν ἐκεῖνο τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὸ συμβόλαιον μετὰ τὴν Κυβέρνησιν. Ὅταν εἴπον εἰς τὸν Ἰούλιον νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν τόκον, μοῦ ἀπήντησεν: «Ἀφήσατε νὰ ἐνεργήσῃ ὁ ἀδελφός σας και μὴ κάμετε πόλεμον κατὰ τῶν συμφερόντων σας.»

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΥ

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

[Συνέχεια]

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑΝ ΜΟΥ *

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1880, ὅταν ἡ Σούζη ἦτον ἀκριβῶς ὀκτὼ ἐτῶν, ἡ οἰκογένειά μου ἔμενεν εἰς τὴν ἑπαυλίαν τοῦ Κονάρου, ὅπως πάντοτε κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τοῦ ἔτους. Ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς τοῦ θεισμοῦ, καὶ ἡ Σούζη καὶ ἡ Κλάρα ἐμετροῦσαν τῆς ὥρας, διότι ἐπερίμεναν ἓνα μεγάλο γεγονός. Τοὺς εἶχαν ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ τῆς ἀφίαναν ν' ἀνέβουν ἐπάνω εἰς τὸ κάστρο πὺν θὰ μετέφερε τὸν σανὸν ἀπὸ τὸ χωράφι εἰς τὸ σπίτι. Τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ δικαίωμα, νὰ καθήσουν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀχρῆνιου λόφου, πὺν εἶχε τόσην γοητείαν διὰ τὴν ἡλικίαν των, δὲν τοὺς εἶχε παραχωρηθῇ ποτὲ ἕως τώρα. Ὁ ἐνθουσιασμός των δὲν εἶχεν ὅρια. Δὲν ὠμιλοῦσαν πλέον ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, παρὰ διὰ τὴν περιπέτειαν αὐτὴν πὺν θὰ ἐσημείωνεν ἐποχὴν. Ἡ ἀτυχία ὅμως ἐπρόλαβε τὴν Σούζην τὸ πρῶτ' ἀκριβῶς τῆς ἐπισήμου ἡμέρας. Εἰς στιγμὴν ξαφνικῆς παραφορᾶς, ἐκτύπησε τὴν Κλάραν μὲ ἓνα φτυάρι, ἢ ξύλο, ἢ κάτι παρόμοιον. Ὅπως δὴ ποτε, ἢ σοβαρότης τῆς προσβολῆς ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ ἐπιτετραμμένα ὅρια. Σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνας καὶ τὴν συνήθειαν τοῦ σπιτιοῦ, ἡ Σούζη ἐπῆγεν εἰς τὴν μητέρα τῆς νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σφάλμα τῆς, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ μαζί τῆς ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιβληθισμένης τιμωρίας. Ἦτο παραδεδομένον πλέον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ τιμωρία δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἔχῃ παρὰ ἓνα λογικὸν σκοπὸν — νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὑπόμνησις εἰς τὸν πταίστην, διὰ νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ πταίσμα του — τὰ παῖδιά ἦσαν ἐπίσης εἰς θέσιν νὰ ἐκλέξουν τὴν ποινὴν ἢ ὁποῖα θὰ ἦτο πλέον ἀποτελεσματικὴ καὶ δὲν θὰ ἐλησμονεῖτο εὐκολα. Ἡ Σούζη καὶ ἡ μητέρα τῆς συνεζήτησαν περὶ διαφόρων ποινῶν, καμία ὅμως δὲν ἐφαίνετο κατάλληλος. Τὸ πταίσμα ἦτο ἐξαιρετικῶς σοβαρόν, καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑψωθῇ εἰς τὴν μνήμην ἓνα σῆμα κινδύνου, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ σβύνῃ, νὰ μὴν ἐξαλείφεται, ἀλλὰ νὰ μένῃ αἰωνίως ἐκεῖ, ὡς σωτηρία προειδοποιήσις. Μεταξὺ τῶν ποινῶν ἀνεφέρθη καὶ ἡ στέρησις τῆς ἀμαξιάδας ἐπάνω εἰς τὸν σανό. Αὐτὸ φαίνεται ὅτι ἔγγιξε βαθεῖα τὴν Σούζην. Εἰς τὸ τέλος, ἀφοῦ ἀπαρίθμησε πάλιν ὅλον τὸν κατάλογον, ἡ μητέρα ἐρώτησε.

— Ποιὰ τιμωρία νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ διαλέξῃς, Σούζη;
 — Ἡ Σούζη ἐσκέφθηκε, ἐδίστασεν ἔμπρὸς εἰς τὸ καθήκον τῆς, καὶ εἶπε;
 — Ἐσύ, μαμά, τί νομίζεις;
 — Νὰ σοῦ πῶ, Σούζη, προτιμῶ ν' ἀποφασίσῃς ἐσύ. Κάμε μόνη σου τὴν ἐκλογὴν...

Ἐχοιμάσθηκε ἄγων πολὺς, σκέψις βαθεῖα καὶ πολὺ ζύγισμα, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Σούζη κατέληξεν ἐκεῖ ὅπου καθέννας πὺν τὴν ἐγνώριζεν εἰμποροῦσε νὰ μαντεύσῃ, πὺς θὰ κατέληγε.

— Λοιπόν, μαμά, θ' ἀποφασίσω τὴν ἀμαξιάδα, γιατί ξέρεις τὰ ἄλλα πράγματα δὲ θὰ μὲ κάνουν νὰ θυμηθῶ νὰ μὴν τὸ ξανακάνω, ὅμως, ἂν δὲν ἀνεβῶ ἔς τὸ κάστρο τοῦ σανοῦ, θὰ τὸ θυμῶμαι εὐκολα.

Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἡ ἀληθινὴ τιμωρία, ἐκεῖνη πὺν πονεῖ, ἐκεῖνη πὺν μένει, πίπτει πάντοτε σ' ἐκεῖνον πὺν δὲν ἔπαισε. Δὲν ἤμουν ἐγὼ πὺν ἐξύλισα τὴν Κλάραν, καὶ ὅμως ἡ ἀνάμνησις τῆς χαμένης ἀμαξιάδας τῆς καὶ μὲν τῆς Σούζης μοῦ σφίγγει πάντοτε τὴν καρδιά — ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι ἔξ χρόνια.

Εἶχαμε ἔς τὸ σπίτι ἓνα κώδωνα κινδύνου διὰ τοὺς λωποδύτας. Ὁ κώδων αὐτὸς διῆγε βίον εὐθυμον, ἄνευ φροντίδων καὶ δὲν εἶχε καθόλου ἀρχάς. Συνήθως ἦτο χαλασμένος. Ἐσυγκοινωνοῦσε μὲ ὅλας τὰς θύρας καὶ τὰ παραθύρα τοῦ σπιτιοῦ καὶ πολλὰς φορὰς μᾶς ἐτρόμαζε χωρὶς

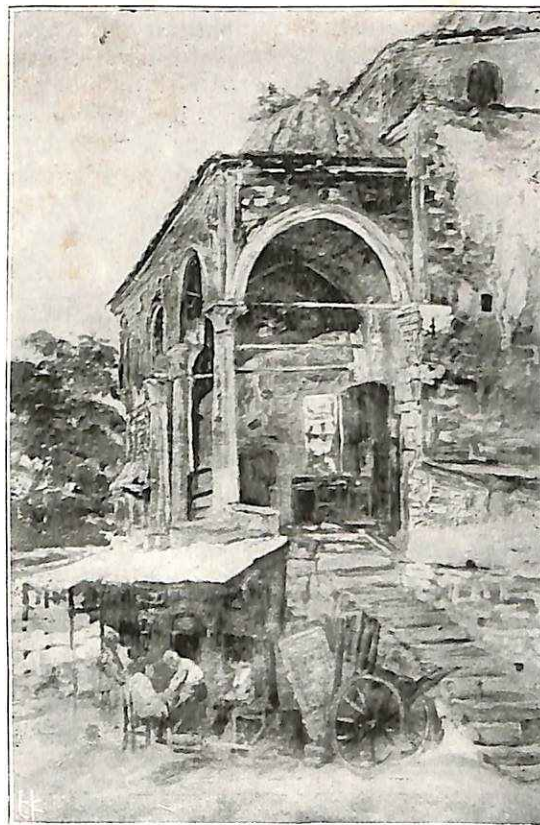
* Ἀθήναι τῆς χθὲς καὶ Ἀθήναι τῆς σήμερον. Τὸ Τζαμί ὑπὸ Α. Ζάχου. Φωτ. Σανθοπούλου.

λόγον καὶ ἀφορμὴν, ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ ἰδὲν τὸν γλέντι. Εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις ἐστὲν ἡμεῖς εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ τὸν ἠλεκτρολόγον — ἐκεῖνα τὰ χρόνια δὲν ὑπῆρχε κανεὶς εἰς ὅλο τὸ Χάρτφορντ. Ὅταν ἐτελείωναν αἱ ἐπισκευαὶ ἐξαναστήναμε τὸ μηχανήμα καὶ ἐστερεώοντο πάλιν ἡ ἐμπιστοσύνη μας εἰς αὐτό. Ποτὲ δὲν ἔκαμε σωστὴ δουλειά, παρὰ εἰς μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν. Καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον διάστημα τοῦ δαπανηροῦ του σταδίου ἦτο ἐπιπόλαιον καὶ ἄσκοπον. Ἐκεῖνην τὴν μοναδικὴν φορὰν ἔκαμε τὸ καθήκον του — σοβαρά, τέλεια, θανμάσια. Ἐνα σκοτεινὸ πρῶτ' τοῦ Μαρτίου κατὰ τὰς δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ἐκουδούνισε. Ἐπετάχθηκα ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου, διότι ἤξευρα ὅτι αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν μᾶς ἐγελοῦσε. Ἡ θύρα τοῦ δωματίου τοῦ λουτροῦ, ὅπου εὐρίσκετο τὸ μηχανήμα, εὐρίσκετο πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἰδιοῦ μου κρεβατιοῦ. Τὴν ἀνοίξα, ἀναισθητὸς τὸ φῶς, ἐξήτασα τὸν δείκτην καὶ ἐσταμάτησα τὸ κουδούνι. Ἐπειτα ἐξαναπλάγιασα. Ἡ γυναῖκα μου ἀνοίξε πρῶτὴ τὴν κουβέντα.

— Τί ἦταν;
 — Ἡ πόρτα τῆς ἀποθήκης.
 — Λὲς νὰ ἦταν λωποδύτης;
 — Καὶ βέβαια. Ὑποθέτεις ὅτι μποροῦσε νὰ εἶνε ἐπιθεωρητὴς Κυριακοῦ σχολείου;
 — Ὁχι. Τί φαντάζεσαι ὅτι θὰ θέλῃ;
 — Ὑποθέτω ὅτι θέλει διαμαντικά, δὲν ξέρει ὅμως τὰ καταιόπια τοῦ σπιτιοῦ καὶ νομίζει ὅτι εὐρίσκονται ἔς τὴν ἀποθήκην. Δὲν μ' ἀρέσει ν' ἀπογοητεύω ἓνα λωποδύτην πὺν δὲν τὸν γνωρίζω, καὶ πὺν δὲν μοῦ ἔχει κάνει κακὸ, ἂν ὅμως εἶχε τὸν κοινὸν νοῦν νὰ μοῦ ζητήσῃ πληροφορίας, θὰ τοῦ ἔλεγα πὺς ἐκεῖ κάτω δὲν φυλάγουμε τίποτε ἄλλο παρὰ κάρβουνα καὶ λαχανικά. Μ' ὅλα ταῦτα μπορεῖ καὶ νὰ ξέρῃ τὰ καταιόπια καὶ νὰ θέλῃ ἴσα-ἴσα κάρβουνα καὶ λαχανικά. Τὸ κάτω-κάτω, θαρρῶ πὺς τὰ λαχανικά εἶνε πὺν τοῦ χρειάζονται.
 — Θὰ κατέβῃς νὰ ἰδῇς;
 — Ὁχι, δὲν θὰ τοῦ ἐχρησίμευα. Ἀς διαλέξῃ μόνος του, δὲν ξέρω πὺν βρίσκεται τὸ κάθε πράγμα.

Ἐπειτα μοῦ εἶπε:
 — Φαντάσου ὅμως, ἂν ἀνεβῇ ἔς τὸ ἰσόγειο!
 — Δὲν πειράζει. Αὐτὸ θὰ τὸ μάθουμε, μόλις ἀνοίξῃ μιὰ πόρτα σ' αὐτὸ τὸ πάτωμα. Θὰ χτυπήσῃ ἡμεῖς τὸ κουδούνι.
 Ἐκεῖνην τὴν στιγμὴν ἀκούσθηκε μίαν τρομακτικὴ κωδωνοκρουσία.

Εἶπα:
 — Νὰ τος. Ἐφθάσε. Σοῦ τὸ ἔλεγα. Ξέρω ὅλα τὰ συστήματα τῶν λωποδυτῶν. Εἶνε μεθοδικοὶ ἄνθρωποι.
 Ἐπῆγα εἰς τὸ δωματίον τοῦ λουτροῦ, ἐξήτασα τὸ μηχανήμα καὶ εἶδα ὅτι εἶχα δίκαιον. Ἐστα-

* Ἀθήναι τῆς χθὲς καὶ Ἀθήναι τῆς σήμερον. Τὸ Τζαμί ὑπὸ Ν. Φερεκῆ—Φωτ. Σανθοπούλου.

μάτησα τὸ κουδούνι καὶ ἐπῆγα πάλι καὶ ἐπλάγιασα. Ἡ γυναῖκα μου εἶπε.

— Τί υποθέτεις, ὅτι γυρεύει τώρα;

Εἶπα:

— Θαρρῶ πὺς ἐπῆρε ὅσα λαχανικά τοῦ χρειάζονται, καὶ ψάχνει τώρα γιὰ πετσετοθήκες καὶ ἄλλα μικροπράγματα γιὰ τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παῖδιά του. Ὅλοι τοὺς ἔχουν οἰκογένειες — ὅλοι οἱ λωποδύται ἔχουν — καὶ πάντοτε τῆς συλλογίζονται πέρνον ἄντοτε μερικὰ χρειάζοντα γιὰ τὸν ἑαυτὸν καὶ ἔπειτα συμπληρώνουν τὸ ἔργον τοὺς μὲ ἀναμνήσεις γιὰ τὴν οἰκογένεια. Πέρνοντάς τα, δὲν μᾶς λησμονεῖ οὔτε μᾶς. Αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα θὰ τὸν κάνουν νὰ μᾶς θυμᾶται καθὼς καὶ ἐμᾶς νὰ θυμούμεθα αὐτόν. Ποτὲ δὲν τὰ ξαναβρίσκουμε ἢ ἀνάμνησις τῆς φιλοφρονήσεώς του μένει βαλσαπωμένη μέσα εἰς τὴν καρδιά μας.

— Θὰ πᾶς κάτω νὰ ἰδῇς τί θέλει τώρα;

— Ὁχι, εἶπα, δὲν ἐνδιαφέρομαι τώρα περισσότερο ἀπὸ προτιήτερα. Οἱ λωποδύται εἶνε πεπειραμένοι ἄνθρωποι. Ξέρουν πολὺ καλά τί θέλουν δὲν θὰ τοῦ ἐχρησίμευα εἰς τίποτε. Μοῦ φαίνεται πὺς θὰ γυρεύῃ ἀγαθὰ καὶ ἄλλα κομψοτεχνήματα. Ἄν ξέρῃ καλά τὸ σπίτι θὰ

* Συνέχεια: «Παναθήναια» 31 Ὀκτωβρίου.

τὴν βαθύτητα, τὴν δεμένην μὲ ὑπέροχον ἀπλότητα, τῆς ψυχολογίας του, τὴν θαυμαστὴν του ἀντίληψιν τῆς ἀλλοτρίοτης καὶ τοῦ συμβόλου, ἐνωμένην μὲ τὸ μοναδικὸν χάρισμα τοῦ ὁμοῦ καὶ σχεδὸν ἀγρίου πραγματισμοῦ, — εἰς τρόπον ὥστε (προσθέτει ὁ Φαγκέ) ὁ ποιητὴς ἐξείνους μοῦ φαίνεται ὅχι μόνον ἱστάμενος μεταξὺ τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Σαίξπηρ, ἀλλὰ περιγλείων μέσα του καὶ τοὺς δύο».

ΚΑΙ, προχωρῶν ὁ ἐπικριτικὸς — ἄς τὸν ὀνομάσωμεν ἔτσι — Φαγκέ, ἐνθυμίζει πόσον ἐχθρική πρὸς τὸν Δάντην ἐφάνη ἄλλοτε ἡ γαλλικὴ κριτικὴ. Ὁ Βολταίρος ἐγράφη δοκιμὴν ἐκατοντασέλιδον περὶ ἐπιχειρήσεως, ὅπου οὔτε λέξιν ἔχει διὰ τὸν Δάντην. Ἡ σωπὴ τὸν εἶναι πολὺ ἐνδεικτικὴ. Καὶ τοῦ ἔχει μὲν εἰς τὸ *Φιλοσοφικὸν Λεξικὸν* τὸν ἄρθρον, ἀλλὰ τί τοῦ γράφει, Χριστέ μου! — “Ἐγράφη ὁ Δάντης μίαν κομμάδιαν διὰ τὴν Κόλασιν, τὸν Παράδεισον καὶ τὸ Καθατήριον, καὶ ἡ κραιτοσαλτάειν αὐτὴ ἐθεωρήθη ὡς ὠραῖον ποίημα”. Καὶ παρατάει: “Ὁλ’ αὐτὰ εἶναι γραμμένα μὲ τὸ κομικὸν ὕφος; Ὁχι. Ὁλ’ αὐτὰ εἶναι τοῦ ἡρωϊκοῦ εἶδους; Ὁχι. Σὲ τί *ροῦστο* εἶναι τὸ ποίημα αὐτό; Σ’ ἓνα ἀλλόκοτο *ροῦστο*.” Καὶ ἀρκεῖται να προσθέσῃ ὅτι «ὑπάρχουν ἐκεῖ μέσα στίχοι τόσοι καλὸι τοῦχοι καὶ τόσοι ἀρεταῖς ὥστε δὲν ἐγέρασαν ἀπὸ τετρακοσίων ἐτών καὶ δὲν θὰ γεράσουν ποτέ», καθὼς καὶ ὅτι, «ποίημα, ἄλλως, ὅπου στέλλονται πάσαι εἰς τὴν κόλασιν προκαλεῖ πολὺ τὴν προσοχήν». Τὴν ἰδίαν περίπτω ἐποχὴν ἔγραφεν ὁ Βολταίρος πρὸς τὸν αἰδισμῶτον Μπετινέλην εἰς Βεροῦναν: «Ἐκτιμῶ πολὺ τὸ θάρρος μὲ τὸ ὁποῖον ἐτολμήσατε να εἰπῇτε ὅτι ὁ Δάντης ἦτο τρελλὸς καὶ τὸ ἔργον του τέρας. Μάρεσουν ὁμῶς πολὺ περισσότερον εἰς αὐτὸ τὸ τέρας *καμιά πενηνταριά στίχοι* ἀνώτεροι τοῦ αἰῶνος του, παρὰ ὅλα τὰ σχοληζακία τὰ λεγόμενα *σοφῆτα*, πού γεννῶνται καὶ πεθαίνουν κατὰ χιλιάδας, σήμερον, ἀπὸ τὸ Μιλάνον ἕως τὸν Τάραντα».

Ἀλλὰ καὶ ὁ Σατωβριάνδος — παραξενεύεται δὲ μέ-
γιστον ὁ Φαγζέ — ἀμέλησε νὰ γράψῃ διὰ τὸν Δάντην
εἰς τὴν ἐπισκοπῆσιν του διὰ τοὺς μεγάλους ποιητὰς
καὶ τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας ὅσοι ἐνεπνεύστησαν
ἀπὸ τῆν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ὅλίγας μόνον λέξεις
λέγει δι' αὐτόν, γενικὰς, παραπολὺ γενικὰς μάλιστα.
Δὲν εἶχε λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἐμβαλῇ εἰς τὸν Δάντην.
Καὶ μόλις τὸν δέκατον ἑνατοῦ αἰῶνα ἅλτισσμο ποιητὰ
εὐρύχῃ χάριν εἰς τὰ ὅμματα τῶν Γάλλων ποιητῶν.
"Ὅλοι πλέον — Οὐγγῶ καὶ Μπαρμπιέ, Γκιوتيὲ καὶ Λα-
εῖτε ὡς ὁμότιμόν των, καὶ πάντες ἐχαιρέτισαν τὴν
«μεγάλην ψυχὴν, τὴν ἀθάνατα λυπημένην, καὶ ἀθά-
νατα γόνιμον τῶν μεγάλων σκέψεων».

ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. ὁ Γάλλος συγγραφεὺς κ. Jules Bois ὠμίησεν ἕνα βράδυ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου. Θέμα «Ἡ θεία ἀνθρωπότης». Διέκρινε τὸν μισρόν, τὸν ταπεινὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ υπερτέρου· δύο ἰδιότητες αἱ ὁποῖαι, συνυπάρχουσαι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, παρῶν τὸν υπεράνθρωπον τὸν πλησιάζοντα πρὸς τὸ θεῖον. Καὶ τῆς υπερανθρώπου ζωῆς ἡ ὑψίστη ἐκδήλωσις εἶναι τὸ ἀριστοῦργημα τῆς τέχνης, ἡ Ἀκρόπολις. Γύρω τῆς ιδέας αὐτῆς ἐπλέξεν ὁ συγγραφεὺς ὠραίας φράσεις, με μίαν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν. — «Ὁ Θεά» — τῆς εἶπε μετὰ ἄλλων — «τοῦ χιτῶνός καὶ ἐσθλῆτος σου αἱ πτυχαὶ

Jules Bois

εἶναι ποιήματα καὶ προσταγαί. Θέλομεν νὰ σὲ ὑπακούσωμεν καὶ νὰ σὲ τραγουδήσωμεν. Θέλομεν νὰ σὲ διμυονήγῃσωμεν πάλιν εἰς τὸν κόσμον. Ἦσο ἄλλοτε ἡ κόρη ἐνὸς θεοῦ θὰ ὑψωθῇ ἀκόμη περισσότερον, θὰ γείνηται τῆς Ἀνθρωπότητος ἡ κόρη. Καὶ σύμφωνα μετὰ τὴν σκέψιν σου καὶ τὸν ρυθμὸν σου, θάνοικοδομήσωμεν ἡμεῖς τὸ Ἄστυ, τὴν Τέχνην καὶ τὸν Ἔρωτα». Ἡ θεὰ ἐνωτίσθη τῆς φωνῆς τὸν ἀπὸ τὰ βάθην τὸν αἰώνων, καὶ ἔδωκεν εὐμενῇ εἰς τὸν ξένον Τῆς ἀπόκριων . . .

ΜΙΑΣ κόρης ἐλλεικτῆς ὁ θάνατος, ἀπ' ἐξεῖνες ποῦ
ἦ κοινοῖνα τῶν Ἀθηναίων υπερήφανα θά ἤθελε νὰ
ἐπιδείξῃ, τῆς Ραχὴλ Μερκζάτι, ὅπου τὴν σκεῖνιν τῆς
ἐχάριζε εἰς τὴν τέχνην καὶ μ' αὐτὴν ἐστολίζε τὴν ζωὴν
τῆς, ἐνέπνευσε εἰς τὸν ν. Μαλακάσην τοὺς στίχους
αὐτοὺς:

ΕΠΙΤΑΦΙΟ ΣΤΗ ΜΑΚΑΡΙΑ ΚΟΡΗ Ρ. ΜΕΡΚΑΤΗ

Ἀπὸ βαθεῖας, βγαλμένο, καὶ ἀγιάτρευτες πληγὰς
 Τὸ Πνεῦμα ἐδὼν τοῦ πόρου πιστότατο ἄγουρά.·
 Ἐντυχισμένην ποῦ εἶσαι! καρεῖς δὲ σὲ ξυπνὰ,
 Νῦν δῆς! τί παροχυμένες παρόθυμες κωδοῖς.
 Παοῖα 11 Ν/βρίου 1909 Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΔΤΟ τομίδια με ποιήματα είδαν μαζί τὸ φῶς, αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Τοῦ ἐνὸς ὁ πατέρας «ἐπῆρε πλεον τὸν κατάφορο σπῶν χροόνον τὴν κοιλάδα», ὅπως λέγει ὁ Ὅθελλος. Τοῦ ἄλλου, ἔχει πολὺν ἀνήφορον ἀκόμη ἐμπρός του. Δὲν ἐκλέγμεν, - παίρνομεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ποίημα καὶ ἀπὸ τὴν μίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην συλλογὴν, κατὰ σειρὰν πρεσβείων:

ΑΤΤΙΚΗ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ

Ἀῦρα τερπνὴν μῦθον δοοσὶς σοροπίζει
 "Ὅθεν περὶν, καὶ τὸ γλυκὸ φεγγάρι
 Μ' ἔναν γαλακτεροῦ πέπλοιοιολίζει
 Τῇρ Πλάσιν ὀλη. "Ὡ τῆς νυχτὸς ἡ χάρις!

Ἔστιν σιγαλιὰ πρὸς γύρω εἶναι ἀπλωμένη,
Ἄπ' τὰ βαθιὰ τῆς γῆς τῆς δοξασμένης
Κάτω χωρὸς ἔς καὶ σιγὰ ἀρεβαίνει,
Κάτω ὅαν στεναγμὸς ζωῆς θαμμένης,

Ζωῆς μεγάλης . . . Καὶ σὺ ξύπνημά της,
Περὶ λυπή, ὅαν' κείνοι ποῦ ἐπιζοῦνε
Σ' ἄλλους, γλυκοὺς, ἢ Ἀκροπόλι στενάζει.

Τοῦ Φιλοπάππου τὸ μνημεῖο, σμὰ τῆς
 Δεξ. γράζει τοὺς θνητοὺς τὰ ὀνειδισθούρε.
 Βορβήξ, μαρμαρωμένης Σφίγγας μοιάζει.
 [«Στίχου»] ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Σὰν νομισμένοι δραζόντες ἔ ἀπογχεμένα
Τὰ βράχια τὸ χωριό μου περιζώνουν·
Πεῖδ' ἡγαστό τὸ φῶς τοῦ ἥλιου δείχνουτε
Καὶ πεῖδ' μεγάλες τῆς σκιᾶς ἀπλώνουν

Καὶ τὰ μικρὰ κατέλυνε σπιτάκια του
 Στὰ πόδια τους, σὰ φοβιστά, σκουπιούνται
 Σφιγξαγκαλιάζοντας τὴς πέτρες ποὺ πρὶν ζήσουνε
 Ὕπνο βαρὺ καὶ ἀτάραχο κοινοῦνται.

Μόλις πὺν τῆς ζωῆς ὁ ἀνασασμὸς
Ὡς μέσα στὸ χωριό μου φτάνει,
Κι' αὐτὸς ἀντὶς γιὰ λούλουδα κι' ἀνθόδετρα
Ἐλῆξ' καὶ κυπαρίσσια μόνο φτάνει.

ἝΑθαλῆς μοῖρας ἡ κατὰ τὸ ἀνάθρεψε,
Μὰ τὸ φτωχὸ χροῖό μου δὲν παρᾶσσεται.
Κυτάζει ἀπὸ μακρὰ κάποια λογιῖδα θάλασσης
Καθὼς ἐλπὶδα κ' ὅλο συλλογιέται...

[Σὰν ὄνειρα]

ΟΥΡΑΝΗΣ

ΕΝΑ νομοσχέδιον, ἐνδιαφέρον τὴν πνευματικὴν παραγωγὴν, — μισό καὶ αὐτό, διότι περιορίζετο εἰς τὴν ἀναγνωρίσιν τῶν ἰδιοκτησιῶς μόνον τῶν θεατρικῶν ἔργων ἐφ' ὅσον πλῆθονται ἀπὸ σκηνῆς, — ἐσκόντανεν εἰς τὴν ἀντίδρασιν, ὥστε ἐβούλιαξεν εἰς τὰ ἅπαντα νερά τῆς Ἑμερησίας Διατάξεως, καὶ ἀμφίβολον εἶναι ἂν θὰ προφθῇ νὰ ψηφισθῇ ἀπὸ τὴν Βουλὴν. Καὶ ὅμως ἂν ἐψηφίζετο, θὰ ἦτο μία καλὴ ἀρχή, μ' ὅσα καὶ ἂν λέγουν ἐναντίον του οἱ ἀντιδρόντες. Καὶ τὸ περίεργον εἶναι — θὰ ἦτο ἀφύσικον ἂν εἰς τὸν τόπον μὴ δὲν παρουσιαζέτο καὶ τὸ περίεργον αὐτό — ὅτι ἡ ἀντίδρασις ἤλθεν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου κανεὶς δὲν τὴν ἐπερίμενε, ἀπὸ ἀνθρώπους καυχωμένους ὅτι εἶναι πνευματικοὶ μεγαλοκτησιαῖαι.

Τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ ἀφῆρωμεν ὅτι εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς προστασίας τῶν ἔργων τοῦ πνεύματος ἔπρω-
τοστάτησαν αἱ ἐφημερίδες «Νέον Ἄστυ», «Καιροὶ»
καὶ «Ἐλληνικὸς Κόσμος». Οἱ «Καιροὶ» μάλιστα ἀφιέ-
ρωναν εἰς τὸ ζήτημα κῆρα ἄρθρα, ὅπου ἀνεγνώριζε
καθεὶς τὴν δικαιοσύνην ὑπὸ τὴν πέναντα τοῦ διεθνικοῦ
τῶν. Εἰς ἕν ἀπὸ αὐτὰ εἶδαμεν καὶ τὴν πληροφορίαν
ὅτι ὁ θιασάρχης κ. Δ. Ταβουλάρης πρῶτος ὥρισε πο-
σοστὰ διὰ τὸν ὁραματικὸν συγγραφεῖς... Ἄλλα φαί-
νεται καὶ δὲν θέλουν οἱ πνευματικοὶ νομοθέται μᾶς
νὰ ψηφίσουν τὸν νόμον, φοβούμενοι μίπως ἐκλείβῃ
καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἕνας σπουδαῖος κλάδος τῆς πνευ-
ματικῆς παραγωγῆς; ὁ τῆς συγγραφῆς ἄρθρων καὶ
μελετῶν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ιδιοκτησίας!

ΜΕ μνημόσυνον σεμνὸν εἰς τὴν Μητροπόλιν τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας ἐφορτάσθῃ ἐφέτος (8 Νοεμβρίου) ὑπὸ τῶν Κρητῶν ἡ ἐπέτειος τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς ἱστορικῆς μονῆς τοῦ Ἀρχαίου. Ὁ κ. Γ. Στρατήγης ἀπήγγειλε θυμωρεαίον ἐνθουσιώδη πρὸς τὴν Κρήτην· ἴδου ἡ ἀρχὴ του :

«Ὁ πνεῦμα τῆς Ἑλευθερίας ἀθάνατο,
Ποῦ βῆγῃκες ἀπ' τῆς Ἰδιᾶς πρῶτα τὸ βουνό,
Μ' ἀτέλειωτην ἀρχὴ καὶ τέλος ἀναρχο,
Σπαθὶ στὸ χέρι καὶ στὸ μάτι κεραννό'

Μ' ἕνα σου βλέμμα ἠλόγισε τὰ στήθη μου,
Τὸ τρώπαιο τῆς Κρήτης μας νὰ πῶ
Καὶ τοὺς νεκροὺς τῆς ἡρώας μὲ τὴ λύρα μου
Ὅχι νὰ κλάψω, μὰ νὰ πῶ πινδάρειο σκοπὸ...

[illegible]

σπιστῶν ἐπέζησαν, ἄλλοι ἐσφάγησαν καὶ ἄλλοι ζωορ-
θιέντες ἐτουφεκίσθησαν . . .

Ὁ κ. Κονδυλάκης διηγείται διάφορα ἐπεισόδια τῆς πολιορκίας. Παραθέτομεν ἕν ἀπὸ τὰ συγκινητικώτερα, ὅπου τὸ πρόσωπον τοῦ προδότη ἔπαιξε ἓνα ἄκακο περιστέρι :

Ἐξ Ἀφου συνέλθθησαν καὶ ὠδηγήθησαν πρὸς τὸν πασσαῖν οἱ τελευταῖοι τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Ἀρχαίου, εἰς τὸν Τούρκων ἰδὼν μίαν περιστερὰν καθήμενην ἐπὶ τῷ κωδωνοστασίῳ τοῦ ναοῦ τὴν ἐπιρροήσασα καὶ τὴν ἐφρόνουσεν. Ἀλλ' ἡ περιστερὰ, ἀντὶ νὰ πέσῃ κάτω εἰς τὴν αὐλήν, ἔπεσεν εἰς τὸν θόλον. Ὁ Τούρκος εὔρε μίαν κλίμακα καὶ ἀνέβη εἰς τὴν στήγην τοῦ ναοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖ, ἐκτός τῆς περιστερᾶς, εὔρε καὶ ἓνα νέον κωποτόμενον μεταξὺ τῶν δύο θόλων, τὸν ὁποῖον ἔσφαξεν. Ἀν' ἔλειπεν ἡ περιστερὰ, ὁ δυστυχὴς ἐκείνος πιθανώτατα θά ἐσώζετο*.

ΕΙΣ τὸ τελευταῖον Δελτίον τῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας δημοσιεύονται μερικοὶ νεοελληνικοὶ μῦθοι, τοὺς ὁποίους ἔστειλεν ἐν Πατρῶν ὁ κ. Χ. Π. Κορύλλος. Παίνομεν ἓνα, χαρακτηριστικώτατον:

«Ὁ σκανιζόχερας καὶ ἡ ἀλπού».

«Μιά φορά ὅπου ἔβριγε καὶ ἔπερτε καὶ χαλάζι, ἕνας σκαντζόχερος εὐρέθη ὡς τὸ λόγκο καὶ δὲν ἤξερε ποὺ νὰ τροπώσει γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ χαλάζι. Σὲ λίγο ἤγρε μιά ἀλποτρόικα καὶ εἶπεν γιὰ νὰ μὴ μέσῃ, ἀλλὰ ἢ ἀλποὺ ποὺ ἦταν μέσα δὲν τὸν ἄφηνε. Ἐκεῖνος τῆς εἶπε παρακαλῶντας νὰ τὸν ἀφήσῃ γὰ βάλῃ τὸ κεφάλι του μόνον ὡς τὴν τροῦπα καὶ γιὰ τὸ χορμὶ του δὲν τὸν ἔμελε. Ἡ ἀλποὺ μὲ τὰ πολλὰ τὸν ἄφρησε καὶ ἔβαλε τὸ κεφάλι του μέσα· ἀλλὰ ὁ σκαντζόχερος λίγο λίγο ἐμπαινε, καὶ ὄντας ἐξύγωνε τὴν ἀλποὺ, ἐσήκωνε τὰ ἄγκυθια του καὶ τὴν τροῦπαγε. Ἡ ἀλποὺ, τί νὰ κάμῃ; ἐτραυγιώτανε ὡς τὴν ἄκρη, καὶ ὁ σκαντζόχερος οὐλοῦ ἔμπαινε. Ἐτοί λίγο λίγο ἐπέταξε τὴν ἀλποὺ ἀπὸ τὴν τροῦπα καὶ ἔβρινε ἐκεῖνος μέσα νοικοκύρης».

«Ὡς σημειώμενοι ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, ὁ μῦθος οὗτος ὑποστηρικτῶς ἀπὸς μεσοαντικινη ἐλληνικὴν παροίμιαν, πιδάμενος ἐξ αὐτοῦ συμπληρωθεῖσαι, ἥτις, παραφρασθεῖσα ἐκ τῆς δημόσιας ἐσώθῃ παρὰ Πλανοῦδι· «Ποίησον με ἔνοικον, ἵνα σὲ ποιήσω ἔξοικον», καὶ παρ' Ἀποστόλου: «Ἐργήσω τὸν ἔνοικον».

ΠΑΙΝ ἑορτάς εἶχαν οἱ Γερμανοὶ διὰ τὰ τιμῆσθαι ἕνα μεγάλον ποιητὴν — τὸν Σίλλερ. Ὁ παγκόσμιος φιλολογικὸς τύπος εὐρῆκεν ἀφορμὴν ν' ἀδελφώσῃ πάλιν τὸ νόημα τοῦ δραματογράφου τῶν «Ληιστῶν» μὲ τὴν δόξαν τοῦ Γκαίτε. Εἶναι ἤδη ἀδελφωμένοι οἱ ἀνδριάντες τῶν ἐνόντιον τοῦ θεάτρον τῆς Βαϊμῆς — τῆς μικρᾶς πρωτεύουσας μιᾶς ἄσημον ἡγεμονίας, ποῦ ἐδοξάσθη ἀπὸ τὴν ποιητικὴν διάδα. Καὶ ἀνασκαλευόμεναι τὰ παλαιὰ χρονικά διὰ τὰ δημοσιεῦσθαι ἐκ γένου τὰ δεινοπαθήματα τῆς νεανικῆς ζωῆς τοῦ Σίλλερ ποιεῖ ἐλλόγιον τὴν ὑγίαιον τὸν καὶ πρόωρον τὸν ἔφεραν εἰς τὸν τάφον. Καὶ παρατίθενται διὰ τοὺς δύο ποιητὰς καὶ φίλους παραλληλισμοὶ ὅπου δοξάζει ἡ ἔρευνα τῶν κριτικῶν ἐνὸς ὁλοκλήρου αἰῶνος. Ἄλλ' ἰδοὺ ἐν ἀποσπασμα διὰ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Γκαίτε ἐπὶ τοῦ Σίλλερ, ὅπως ἀπὸ τὸν διὰσημον κριτικὸν Chamberlain, τὸν ἐκδόστην τῆς ἀλληλογραφίας τῶν δύο ποιητῶν:

Ο Γκαίτε — ο κόσμος που ήταν η σκέψις του Γκαίτε — έγινε δια των Σίλλερ στοιχείον, νέα άτμοσφαίρα, όπου ήμπορούσε ποιητικός νάνασπλιτ, όπως πρώτητα άρρηρημένως μόνον άντελαμβάνετο. Διά να μεταχειρισθώμεν μίαν οικείαν τον εικόνα, ο Γκαίτε είχε καταστή δια των Σίλλερ καθρέπτης, παγκύβη καθρέπτης. Βεβαίως δέν ύπάρχει εις τας τελευταίας τραγωδίας του Σίλλερ ούτε μία μεγάλη μορφή που δάητο ότι είναι δίχως την παρουσία του Γκαίτε, όχι

πὼς δὲν εἶναι, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, αἱ μορφαὶ αὐτῆς δημιουργημα τοῦ Σίλλερ· ἀλλὰ ἐκ τῆς συναφείας του μὲ τὸν Γκαίτε ἔβλεπεν ὁ Σίλλερ νὰ ἐνδύῃ μὲ σχῆμα σαφές καὶ ἀκριβές πᾶν ὅτι τὸν ἔκαινε τὸ πνεῦμα του νὰ συλλάβῃ... Ὁ Σίλλερ ἐξ ἄλλου ἐνεθάρρυνε τὴν ἐπάνοδον τοῦ Γκαίτε εἰς τὴν ποιήσιν, καὶ τὰ γράμματά του τὸν ἀποδεικνύουν ὅτι πολλὰκις τὸν ἐφώτισε ὡς πρὸς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν γουερμεμένων του. Ἄλλα αὐτὰ ὅλα εἶναι τῆς ἐπιφανείας πράγματα· κατὰ βάθος, ἡ ποιητικὴ δημιουργία τοῦ Γκαίτε ἦτο ἄτρωτος πλέον ἀπὸ τὴν ἐπιρροήν τοῦ Σίλλερ.

— « Ἐβαλα πάντοτε τὰ δυνατόν μου νάντιστέχωμαι, ἔλεγεν ἀργότερα ὁ Γκαϊτε πρὸς τὸν Ἑκκερμαν, καὶ νὰ προσπλῶ τὰ ἔργα μου, καὶ τὰ διζὰ του, ἐναντίον τῶν ἐπιτροπῶν αὐτοῦ τοῦ εἵδους.

«Εἰς ἀνταποδοσιν ὅμως ὁ Σίλλερ ἀνυπολόγιστον εἶχεν ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἑσωτερικὴν ἐξέλιξιν τοῦ πνεύματος τοῦ Γκαίτε· διὰ τοῦ Σίλλερ οὗτος ἔφθασεν εἰς τὴν πληρῆν καὶ τελικὴν αὐτεπίγνωσίν του. Ἄν ὁ Γκαίτε ἦτο καθρέπτης διὰ τὸν Σίλλερ, ὁ Σίλλερ ὅμως τοῦ ἦτο πω-
σός. Ἐρρίχεν ἐπ' αὐτοῦ φῶς, μὲ τὸ ὅποιον ὁ Γκαίτε ἐνε-
βάθυνεν ὁριστικὰ εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς φύσεως καὶ
ὅλης τῆς φιλοσοφίας του. Ἔως τότε ὁ Γκαίτε ἐταλαν-
τεῦτο ἀνάμεσα εἰς ἀόριστον σπινωζικὸν μυστικισμόν
καὶ τὸν πρωτόγονον ἀκόμην καὶ θολὸν νατουραλισμόν.
Ὁ Σίλλερ, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν σχέσεών των, τοῦ ἔδειξε
αὐτὴν τὴν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν του, καὶ κατοπινὸν τὸν
ἐξύψωσεν εἰς τὴν ἀληθινὴν κριτικὴν τῆς γνώσεως,
ὁποῖαν τὴν ὥρισεν ὁ Πλάτων καὶ ὁριστικὰ τὴν διευ-
πῶσεν ὁ Κάντ... Ἄλλὰ δὲν περιορίσθη ἔως ἐδῶ ἡ
ἡ ἐπιρροή του ἐπὶ τοῦ Γκαίτε. Εἶχεν οὗτος βάθος
λαθύνον ἰδεαλισμοῦ, διανοητικοῦ καὶ αἰσθηματικοῦ
συχρόνως, τὸ ὅποιον αἱ διάφοροι περιστάσεις τῆς ἑσω-
τέρας ζωῆς του τὸν εἶχαν πάντοτε ἐμποδίζει νὰ δεῖξῃ
καὶ χάρις πάλιν εἰς τὸν Σίλλερ τὸ ἐγνώρισε. Ἔως τότε
εἶχε σὺν δεμένῳ, ἐκουσῶς, τὰ πτερά του· ὁ Σίλλερ,
ἀληθινά, τοῦ τὰ ἔλυσε.»

ΤΟ βραβεῖον Νόμιτελ διὰ τὴν Χημείαν ἀπενεμήθη ἐφέτος εἰς τὸν Γουλιέλμον Ὀστβαλδ, τὸν ἐπιδρανὴ Γερμανὸν καθηγητὴν τῆς Φυσικῆς Χημείας εἰς τὴν Λειψίαν. Μαθηταὶ του εἶναι ὅλοι, καὶ ἰδίως οἱ νεώτεροι, τῶν σημερινῶν χημικῶν μας. Μεταξὺ τούτων καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου π. Κ. Ζέγγελης, ὅστις ἀφιέρωνται εἰς τὸν διδάσκαλόν του, ὡραῖον ἄρθρον, δημοσιευθὲν εἰς τὴν «Ἑστία». Εἰς αὐτὸ βλέπομεν ὅτι, ἀποσυρθεὶς ἀπὸ τὰ χημικὰ περὶ-αμα καὶ τὴν καθηγησίαν, ὁ Ὀστβαλδ ἐπεδόθη εἰς τὴν «Φυσικὴν Φιλοσοφίαν». Τὸ σύστημα του, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «*Ενεργητικῆς*», βάσιν ἔχει τὴν ἀναγωγὴν καὶ ἐξήγησιν πάντων τῶν φαινομένων διὰ τῆς *ἐνεργείας*. Αὐτὴ καὶ ἡ ἰλὴ εἶναι οἱ δύο παράγοντες, ἔξ ὧν ὁ φυσικὸς μετὰ τοῦ χημικοῦ ἀνοικοδομοῦσι καὶ ἀναπτύσσονται τὴν Φύσιν σύμφωνα. Ἄλλ' ὁ Ὀστβαλδ ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν *ἐνέργειαν*, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιχειρεῖ τὰ ἐξηγήσῃ τὰ πάντα, θεωρεῖ δὲ τὴν ὅλην ἀπλῶς ἄριστον συμπελοκὴν μορφῶν εἰς ὁρισμένον ὥρον. Προβαίνει καὶ τολμηρότερον—εἰς ὁμοίαν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τῆς *ζωῆς*. Ἄλλ' ἀπὸ αὐτὰ ἔως τὰ ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ ἢ ἀπόστασις εἶναι μηδαμυνή, διότι τὸ κέντρον τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐκδηλώσεως αὐτῶν εἶναι ἔν καὶ τὸ αὐτό. Διανύει λοιπὸν καὶ τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀπόστασιν τὸ τολμηρὸν πνεῦμα τοῦ Ὀστβαλδ, «καὶ ἰδοὺ—γράφει ὁ π. Ζέγγελης—νέα μορφή ἐνεργείας, ἀδελφὴ τῆς χημικῆς ἐνεργείας, τῆς θερμοτῆτος ἢ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἡ *πνευματικὴ ἐνέργεια*, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται ν' ἀναχθῶσι τὰ πνευματικὰ φαινόμενα. Καὶ ἰδοὺ μερὶς τῆς χημικῆς *περιόματα ἀναλογούντα* πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς *ζῆως* ἢ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς *μνήμης*. Καὶ ἰδοὺ τὰ αἰσθημάτων γεννώμενα κατὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ἐνεργείας εἰς *νευροκίνητην ἐνέργειαν*, ὅπως γεννᾶται

φῶς κατὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ηλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς ἀκτινοβολον ἐν τῷ ηλεκτρικῷ λαμπτήρι. Ὑγεία, εὐεξία, εὐχαρίστησις, χαρὰ, ἡδονὴ προσέρχονται, κατὰ τὸν Ὁσβαλδ, ἐκ πλεονασμοῦ ποσοῦ τινος ἐνεργείας· ἀσθένεια, δυσθυμία, λύπη, προδίδουν ἐλάττωσιν τοῦ ἀναγκασιούτσου ποσοῦ ἐκ ταύτης... Εἰς τὰς φιλοσοφίας αὐτὸν ἀπώλπει ταύτας προσέβη ἐνίοτε μέχρις ὑπερβολῆς. Οὕτω εἰς τινὰ περιωμνιον διάλεξιν αὐτοῦ ἐν Βιέννῃ, ἔφθασε μέχρ' οὗ τοῦ σημείου νὰ γράῃη καὶ τὸν χημικὸν τύπον... τῆς εὐτυχίας».

Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος τῶν «Παναθηναίων», ἔξηγῶν ὁ συνεργάτης μας κ. Δὲ Βιάξης τὰς ἐπιστολάς τοῦ Σολωμοῦ, ὅπου ἀναγράφεται ὅτι ἔκαμε μαχαρὰς συνομιλίας μὲ τὴν ἀποθιμάνην ἀνεύριαν του, παρατηρεῖ ὅτι «ὁ ποιητής, ὡς πολλοὶ μεγάλοι ἄνδρες, ἔβλεπε θάματα καὶ ἐνόμιζεν ὅτι συνδιελέγετο μὲ προσφιλῆ πρόσωπα ἀποθιμὰ ἢ ἀπόντα». Κατὰ σύμπτωσιν, εἰς ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα τεύη της «Ἑρμῆνης» τοῦ κ. Π. Δρακοῦλη βλέπομεν ὅτι οἱ «μυχιολόγοι» τοῦ Λονδίνου θεωροῦν καὶ τὸν Γκαίτε ὅτι ὑπῆρξε μυχιολόγος. Ἐπίστευεν ὁ μέγας ποιητὴς ἀκαθάρτως εἰς τὴν μετενάρκωσιν καὶ εἶχε βαθὺ σέβας πρὸς τὰ μυχιολογικὰ φαινόμενα, κρίνοντι ὅτι πᾶν φαινόμενον δύναται νὰ ἔξηγηθῇ ὑπὸ νόμον διαφευγόντων τὴν ἡμετέραν ἐτίμωσιν. «Εἶμαι πεπεισμένος, εἶπε κάποτε ὁ Γκαίτε, ὅτι ἔξησσε ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου χιλιάδες πρὸς τὴν ἐνεστώσης ζωῆς μου, καὶ ἐλπίζω νὰ ἐπιστρέψω χιλιάδες μετ' αὐτῆς», εἶχε δὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἡδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ περιστάσεις τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἔζησεν ἐπὶ αὐτοκράτορος «Ἀδριανου» ὡς Ρωμαίου πολίτης... Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἦτο μὲ φίλους του, ἠκουσθῆναι τραγμὸς ζύλου καὶ τὸ ἀρριδωτὸν κάλυμμα ἐνὸς γραφεῖου του ἔρραγισθον εἰς δύο, χωρὶς αἰτίαν κατὰ τὰ φαινόμενα. Ἐγνώσθη μετ' ὀλίγου ὅτι ἔγινε πυρκαϊὰ εἰς γειτονικὴν οἰκίαν κ' ἐκὰς ὅμοιοι γραφεῖοι, κατασκευασθὲν ἀπὸ τοῦ ἰδίου τεμάχου ζύλου καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τεχνίτην. Συνεπέραναν λοιπὸν ὅτι, ἐπειδὴ ἐκὰς τὸ ἐν, τὸ ἄλλο κατὰ μυστηριώδη συμπτάνειαν ἔρραγισθον. «Γοιῶτα συμπεράσματα ἡμπορεῖ νὰ περιγελῶνται, εἶπεν ὁ Γκαίτε, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἔχει ἐνδιαιφερόν, ὅχι διότι δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἢ διότι εἶναι πιθανόν, ἀλλὰ διότι εἶναι ἀληθές».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Δὲν εἶναι ἴσως ἄσκοπον νὰ δηλωθῇ, ἅπαξ διὰ παντός, ὅτι αἱ «Γελοιογραφίαι τοῦ Δεκαπενθήμερου» ἀναδημοσιεύονται εἰς τὰ «Παναθηναϊκά» ὄχι πρὸς ἀνασταυρωσιὸν τῶν γελοιογραφουμένων, ἀλλ' ἁπλῶς διὰ τὴν ἱστορίαν ἐν γένει, καὶ διὰ νὰ βέλπουν οἱ ἀναγνώσταί μας τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐλληνικῆς γελοιογραφικῆς τέχνης.

Εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ἑλλην. Λογογραφικῆς Ἑταιρείας ἀναφέρων ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης κρίσιν ἐπὶ τῆς συλλογῆς Δημοτικῶν Τραγουδιῶν τοῦ κ. Ἀγίδος Ἐθρουν δημοσιუθεύσαν εἰς τὰ «Παναθηναῖα» μετ' ὑπογραφῆν Μ. συμπληρώνει τὸ ὄνομα: *Μηχαλίδης*. Δὲν ἐφαντάσθη ὁ κ. Πολίτης ὅτι καὶ ἄλλων συνεραφῶν μας τὸ ὄνομα ἀρχίζει ἀπὸ Μ. καὶ ὅτι ἡ συμπληρωσις πολὺ δυνατόν νά ᾔτω — ὅπως καὶ εἶναι — ἀνακριβής.

Μία νεκρανάστασις πού θά κάμῃ τὰ δαρνρόδετρα
νά τρέμουν καί τὴν Τέχνην νά ἐγείρῃ ἀπὸ τὴν παγεράν
πνοὴν τῶν ἀριστοτελείων κανόνων περὶ δράματος!
Συνεπληρώθῃ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὰ τελευταῖα
τὸ τελευταῖον — μῆπως θά ὑπάρξῃ ἀργότερα καὶ ἴστα-
ται; — Λαοσάειον δραματικὸν διαγώνημα. Τὸ Πανε-
πιστήμιον ἐπροζήρυνε τὸν ἀγῶνα. Οἱ ὅροι του εἶναι
εἰς πάντα "Ἕλληνα γνωστοί, ὥστε περιττὸν νὰ τοὺς
ἀνατυπώσωμεν. Ἐνθυμιζόμεν μόνον ὅτι τὰ βραβεῖα
εἶναι δύο, χιλιόδραγμα, τὸ ἓνα διὰ τὴν τραγωδίαν καὶ

τὸ ἄλλο διὰ τὴν κωμωδίαν, καὶ ὅτι τὰ ἔργα γίνονται
δεκτὰ ἕως τὴν 31 Μαρτίου 1910.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς παρέτεινε μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1910 τὴν προθεσμίαν πρὸς ὑποβολὴν μεταφράσεων ποιητικῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος, διὰ τὸ ποιητικὸν διαγώνισμα ποῦ εἶχε προκηρῦξει πρὸ τινων ἡγῶν.

“Ἀν ἑξαίρεση κανεῖς τοὺς περαστικοὺς γαλλικοὺς θιάσους εἰς τὸ Δημοτικὸν καὶ εἰς τὸ Βασιλικόν, θεατρικὴ ἀπαξία κυριαρχεῖ τὸν τρέχον φθινόπωρον εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ κ. Οἰκονόμου εἰς τὸ «Πανελλήνιον», τὸ σκεπασμένον πάλιν μὲ τὴν πισσωμένην τένταν του, συνέτιξε θιάσον ἑλληνικὸν εὐπόρσωπον καὶ ὑπόσχεται νὰ μᾶς δώσῃ συγχυτικαίς τῆς καλῆς τέχνης, — ἀνέβασεν ἤδη τὸ *Εἰς τὸν Βυθόν* τοῦ Γκόρνυ. Ἀλλὰ πῶς θέλετε νὰ ἐργασθῇ ἡ σκηνὴ, ὅταν οἱ Μαικίνοι τῆς μετροῦν τὴν θεατρικὴν ἐπιτυχίαν μὲ τὰ ποτήρια ποῦ ξοδεύει τὸ γειτονικὸν ζυθοπωλεῖον;

Ὁ ἑλληνικός μελοδραματικός θίασος ὑπὸ τὸν κ. Λαυράγκα, ἔκαμε τὸ τέλμημα νὰ κἀμῃ τὸν Μαλέαν καὶ νὰρᾶξῃ τοὺς Κορροῦς. Τὸ ἀποτελέσμα ἐσπερά-
 γωσε τὴν πεποιθὴσιν τοῦ μαέστρου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν.
 Ἐνα τηλεγράφημα πρὸ ἡμερῶν ἀνῆγγειν ὅτι ἐνδο-
 σίσθησαν οἱ τόσον δύσκολοι, μουσικοὶ, Κερκυραῖοι.
 Ἐπαίξαι τὸ «Ὑποψήριος Βουλευτής» τοῦ Ξύντα, ποὺ
 εἶχε πρωτοπαχιδῇ ἐκεῖ πρὸ 42 ἐτῶν. Ἐχειροκροτήθη
 ὁ θίασος, ἐθαύμασεν ἡ κ. Κυπαρίσσι, ἐπευφημήθη ὁ
 ἐπιζών λιμπερτίστας τοῦ ἔργου κ. Ι. Ρινόπουλος.

Ἡ Βουλὴ ἐψήφισε νομοσχέδιον περὶ συγκεντρώσεως
 πινάκων καὶ ἄλλων ἔργων γραφικῆς τέχνης ἐπὶ τῶν
 Ἑθνικῇ Πινακοθήκῃ. Ὅσα καλλιτεχνικά ἔργα εἰς τὴν
 ἀγορᾶς, δωρεᾶς ἢ κληροδοτημάτων, θὰ κατατίθενται
 εἰς τὴν Πινακοθήκην καὶ θὰ στατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐπι-
 βλεψιν εἰδικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ Τουρκία ἐχορήγησεν ἀτέλειαν εἰς τὰ ἐπιστημονικά καὶ φιλολογικά συγγράμματα, «ὅχι ὁμῶς καὶ εἰς τὰ μουσικά καὶ γλυπτικά ἐργαλεῖα» — ὡς λέγει μία ἐπίσημος ἀνακοίνωσις.

ΤΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

Ὁκτωβρίου 26. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν
ἐκφράζει εὐχαρίστησιν πρὸς τὴν φρουρὰν τῶν Ἀθηνῶν
ἐπὶ τῇ ὑπερόχῳ καὶ ἀξίᾳ ἐθιμικῆς εὐγνωμοσύνης συμ-
περιφορᾷ τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν περίηλη τῆς 10ης ».

27. Συζητήσις εἰς τὸν τρίτον περὶ τῆς ἐκ-
τάτης ἐκλογικῆς περιφερείας· νομοσχέδιον τοῦ ὑπο-
γείου· Γεωργίας, βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου. Νέα δια-
κοίνωσις τῆς Πύλης πρὸς τὰς Δυνάμεις διὰ τὸ Κρητικόν.

28. Ὁ ἄγγελος παρουσιάζει τὴν ἐλπίδα ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ἀπὸ τὴν ἐγγὺς Ἀνατολήν. Ὁ Κλεμανσὸ διαφενδεύει ὅτι ὑπεσχέθη τὴν Κρήτην εἰς τὸν βασιλεῖα μας.

29. Νομοσχέδια περί πανεπιστημιακού καθεστώτος, καὶ ἐν γένει διανομῆς τῶν ἐκπαιδευτικῶν πόρων, ἀποβλέπουσιν ἐν ὅλῳ ἐπὶ τῇ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ ἐπὶ τῇ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ κράτους καὶ ἐπὶ τῇ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ λαοῦ.

30. Ἐχουν πλέον παραδοχή καὶ οἱ ἀσύλληπτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ κινήματος· αἱ

31. Λέγεται πώς αἱ Δυνάμεις θὰ δηλώσουν ὅτι θεωροῦν πάλιν ἀκατάλληλον τὴν ἐποχὴν διὰ τὴν ἀνακί-

νησιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἀλλ' ὁ ξένος τύπος
θορυβεῖ περὶ αὐτό.

Νοεμβρίου 1. Συνέρχεται και συνεδριάζει εις τὰς Ἀθήνας Πανελληνίον Συνέδριον Γεωργίας, Βιομηχανίας καὶ Ἑμπορίου μετ' πρακτικώτατον πρόγραμμα. Ἡ περίφημη «τραγικὴ χώρα», ἡ Στάϊνελ, πού ἐδικαζέτο σὸ Παρίσι ὡς δολοφόνος τοῦ συζύγου καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἀθώωνται. Ξαναρχίζει ἡ Τουρκικὴ Βουλὴ· πρόεδρος τῆς πάλιν ὁ Ἀχμέτ Ριζά. Ἀναβρασμός καὶ παραχωδὸς συλλαλητήριον εἰς τὸν Βόλον διὰ τὴν ἐλαιοδεξάνην.

2. Φαίνεται πώς ἔγιναν προτάσεις εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ δάνειον 200 ἑκατομμυρίων μὲ συμφέροντας ὄρους.

3. Τρικυμιάι και ναυάγια, βροχαί και πλημμύραι
 Λία δι'ην βορβίσσά ανάβει στα Χανιά. Ἡ Τουρκία στέλ-
 λει ἐνισχύσεις εἰς τὰ σύνορά μας. Ἡ βουλευτική ἀντί-
 δρασις ἐναντίον τῆς ἐκδυτάτης κορυφώνεται παρ' ὀλί-
 γον ὑπουργίῳ κρείστῃ 4 ἀξιώματι τοῦ Στρ. Συνέδ-
 ρσιου παρουσιασθῆσαν εἰς τὸν πρωθυπουργόν, ἐνθ' ἐσυ-
 ζητεῖτο τὸ νομοσχέδιον κινήσις στρατιωτικὴν εἰς τοὺς
 διαδρόμους καὶ τὰ θεωρεῖται τῆς Βουλῆς, ἥ ὅποια
 ἀμέσως ψηφίζει: 16 νομοὶ, 16 ἐκλογικὰς περιφερείας.

4. Εἰς τὸν «Χρόνον» (τῶν Ἀθηναίων) ἄρθρον σημαίνοντι, ὅτι ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος «ἔχει στεροάνη ἀπόφασιν να ἰδῇ συντελιζόμενον τὸ ἔργον του ἐν τῇ δολότητι αὐτοῦ». Ὁ Μ. Βεζύρης εἶπεν εἰς τοὺς συνυπουργοὺς του διὰ τὸ Κρητικόν: «Ἐγγείναμεν γελοῖον πλῆον!»

6. Ἀναξίη ἡ τουρκικὴ λογοκορσία: ἀπηγορεύθη ἡ εἰσαγωγὴ διαφόρων ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Συζήτησις εἰς τὴν Βουλὴν μας διὰ τὰς οἰκονομίας· ἐξαμίζονται τὰ περισσεύματα τοῦ γ. Εὐταζία.

7. Νομοσχέδιον περὶ φορολογίας τοῦ οἴνου πνεύματος, καὶ ἐξέγερσις τῶν ποτοποιῶν. Φῆμαι βαλκανικῆς ὁμοσπονδίας.

8. Παρ' ὄλγον συλλαλητήριον εἰς τὸν Πειραιᾶ κατὰ νομοσχέδιον διὰ τὸ λιμενیزῶν ταμεῖον· ἀλλὰ τὸ νομοσχέδιον παραπεμπεῖται εἰς ἐπιτροπὴν, καὶ τὸ συλλαλητήριον δὲν γίνεται. Ἀνοίγει τὰς πύλας τοῦ τὸ κλειστὸν Β. Θέατρον· παίζει περαστικὸς ὁ Γάλλος ἡθοιοὺς Φερδινὸ μὲν τὸν διάσπον του.

9. Ἀρχὴ προσωπικῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν: ἄφρονος τοῦ «Χρόνου» καταγγέλλει παρανομίας τοῦ ν. Καββαδία, γενικοῦ ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων κλπ. Συγκρίνεται ματαιοῦτα ἡ συνειδητοποίησις τῆς Βουλῆς· ὑπουργοὶ καὶ συμβούλιον φοβοῖ ὑπουργικῆς κρίσεως. Ὁ ἐπιστοπος Λαρίσης Ἀμβρόσιος ἀπευθίνει εἰς τὴν Ι. Σύνοδον. Οἱ εὐεργετικοὶ ἀξιοματικοὶ διατυπώνουν ἀξιώσεις ἀφορισμοῦ εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν. Ἀρζιζε εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ ἀγών τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν Λόκων.

10. Δεύτερον ἄρθρον εἰς τὸν Χρόνον ἀπαιτεῖ ἐκκαθαρίσιν τοῦ διπλωματικοῦ σώματος· ὁ Στρ. Σύνδεσμος ἀποτρέπει παραίτησιν τῆς Κυβερνήσεως.

11. Ψηφίζεται νόμος περί Κυριακής αργίας. Αυτό-
κτονεί ο Κ. Μιστριώτης, υιός του καθηγητού.

12. Ο κ. Καββαδίας ανέχθηκε διὰ Βιέννην. Μεταρ-
ρυθμίζεται τὸ ὄριον ἡλικίας τῶν ἀξιωματικῶν.

ΗΜΕΡΟΒΙΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ε. Σ. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἀναδημοσιεύουν ἀπὸ τὰ «Παναθηναῖα» χορὸς νὰ τ' ἀναφέρουν. Ἀλλ' ἡ «Διάπλασις τῶν Παιδῶν» εἰμένα βέβαιοι ὅτι τὸ ἔκαμε ἀπὸ ἀπορροσθέν ἢ τὸ πολύ, ἐπειδὴ ἄλλως μερικὰς φράσεις, νὰ λησμονῶντες ὅτι ἡ βασις ἦτον ἡ μεταφρασις τῶν Παναθηναίων. — *Ρ. Βεβαίως, ὁ «Δαυὶδ Κότ-*

περφηλδ» τοῦ Δίκηνος εἶναι θαυμάσιον ἀγγλικὸν μυθιστόρημα, καὶ σὰς συμβουλευόμεν νὰ τὸ παρακολουθήσετε, ἂν καὶ ἡ μετάφρασις γίνεται κατὰ θαυμασιώτερον τρόπον ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Ὁ Δαυὶδ δὲν ἐγεννήθη μαλ' ἀγρός, ἀλλὰ μὲ τὴν σκέπην (τὸ ἄμμιον) γύρω εἰς τὸ κεφάλιν πολλὰ μωρὰ γεννῶνται ἔτσι, καὶ ὁ λαὸς τὰ θεωρεῖ τυχερά, καὶ εἰς τὰ μέρη μας ἀκόμη. Οἱ Γάλλοι λέγουσιν τὴν σκέπην αὐτὴν coiffe, καὶ ὁ μεταφραστὴς, βαρυνθεὶς νάνοιξ τὸ λεξικόν του, τὴν... πῆρε γὰρ μαλλὶ καὶ βγήκε κουρεμένος. — *Τραγικόν.* Ἀφοῦ ἐπιμένετε, σώνει καὶ καλὰ, νὰ διαβάσετε κριτικὴν διὰ τὴν «ἐν λόγῳ» κωμωδίαν, σὰς παραπέμπωμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Παντελεΐδου ποιητικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1908 (σ. 5 καὶ 6) ἂν ἔχετε πεποίησιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ εἰσηγητοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου, θὰ ἴδῃτε ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλως πρᾶγμα νὰ παρασταθῇ, διότι «καὶ τὰ πρόσωπα καὶ αἱ πράξεις αὐτῆς εἶναι ὅσον καὶ ἡ γλώσσα αὐτῶν ψευδεῖς», ὁ δὲ συγγραφεὺς «εἰσάγει πολλοὺς μετημφιεσμένους, ἕνα εἰς ὑπερσυντέλιον, ἄλλον εἰς ἀπαρέμφοτον, τούτων εἰς Παρθενό, ἐκεῖνον εἰς εὐκτιζήν, ἄλλον εἰς γλωσσικὸν ζήτημα, σημειῶν μόνον ἀπλῶς ὅτι παριστῶσι ταῦτα συμβολικῶς». Ἄν ἔχετε τὴν σκηνοθετικὴν ἐπιτηδειότητα ὥστε νὰ προσωποποιήσετε συμβολικῶς τὴν εὐκτιζήν καὶ τὸν ὑπερσυντέλιον, καὶ μάλιστα εἰς ἐρασιτεχνικὸν θέατρον, αἱ, μὰ τότε δὲν κάνετε γιὰ δῶ, — πρέπει νὰ σὰς πᾶρουν σκενοποιῶν εἰς τὴν παρὴν «Ὀπεραν!» — Ὑδροπότην. Πολὺ καλὰ τὸ εἶχτε ἀκούσει. Ὁ Γάλλος λογογράφος κ. Jules Bois ὁ ἴδιος τὸ ὑποστήριξεν, ὅτι τὸ μικρόν του ὄνομα ἐλληνικὰ πρέπει νὰ λέγεται *Ἰούλιος* καὶ ὄχι *Ἰούλιος*. Φαντασθῆτε ὅμως νὰ σὰς ἐπὶ ἤρχετο ἡ φιλοδοξία νὰ τοῦ ἐξελληνίσετε καὶ τὸ ὄνομα, κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον, πού ἐβάπτιζε τὸν Boileau μὲ τὸ δικό σας τὸ ψευδώνυμον *ξύλο* πού θὰ σὰς λειβότανε!

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Λαογραφία, Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, τεύχος Β' καὶ Γ', σελ. 169-460. Ἀθήναι, τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἡ Ἀθηνα, μηνιαῖον ὄργανον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συλλόγου «ὁ Αἰσχρὸς». Ἔτος Α', ἀριθ. 1, Σεπτέμβριος 1909. Ἀλεξάνδρεια, καταστήματα Σ. καὶ Γ. Βαλινάκη.

Στίχοι, Γεωργίου Λαμπελέτ, ποιήματα. Κέρκυρα, χρωμοτυπολὺ. ἡ «Ἑλπίς» ἀδελφῶν Γ. Ἀσιωτῆ.

Σὰν ὄνειρα, Οὐράνη, ποιήματα. Ἀθήναι, ἔκδοσις Ταρουσοπούλου, δρ. 2.

Ὁρατίου Ποιητικὴ, μετέφρασε Δρ. Ν. Λιβαδάς. Ἀθήναι, Ἑλληνικὴ Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία, τυπογραφ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, δρ. 1.

Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν (Α', Β', Γ'), πιστὴ μετάφρασις Μ. Γ. Κουλουμπῆ Δ. Φ. Ἀθήναι, ἔκδοτης Ἡλίας Ν. Δικαῖος, δρ. 1.

Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι (1204-1566), Οὐίλλιαμ Μίλλερ, μετάφρασις Σπυρ. Π. Λάμπρου μετὰ προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων. Ἀθήναι, Ἑλληνικὴ Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία, τυπογραφ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, τεύχος Α', δρ. 1.

Ἀπόλλων, μηνιαῖον μουσικὸν περιοδικόν, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου συλλόγου. Ἐπανέλαβε τὴν ἐκδόσιν του. Τεύχος 56-58. Ἀθήναι, τυπογρ. «Ἑστία» Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη.

Les Mauroyéni, histoire d'Orient (de 1700 à nos jours) par Théodore Blancard. Paris, Ernest Leroux éditeur, 2 tomes, 15 fr.

Byzantinische Zeitschrift, Karl Krumbacher und Paul Mark. Leipzig, 10 September 1909.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2.473.35

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλίγον ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν με τοὺς στίχους τοῦ ὕμνου τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

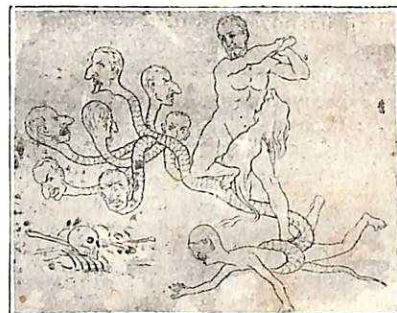
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

«Ἑλλάς», σκ. Στεφ. Ξενοπούλου:
— Ἰδομεν τί γεννᾷται μὲ τὰ ἐκ-
παιδευτικὰ νομοσχέδια.
— Φαίνεται ὅτι θὰ ἀναβληθῶσι,
διότι ἡ Κυβέρνησις περισπάται...
— Προσπαροῦνται, ἀγράμματα!!

«Ἑλλάς», σκ. Στεφ. Ξενοπούλου:
— Λαμπρὸ παιδί ἀλλὰ κοφάλαλο δὲν
ἔχω τί νὰ τὸ κάνω.
— Κοφάλαλο εἶναι; . . . δὲν τὸν κά-
νετε βουλευτή;

«Χρόνος» — Τὸ ἔργον τῆς ἐκκαθαρί-
σεως: Ἡ πολυκέφαλος Λερναία Ὑδρα
τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

FILTRE CHAMBERLAND

Système PASTEUR

Le seul autorisé par
Pasteur à porter son nom.
Le seul s'opposant à la
transmission de la fièvre
typhoïde par les eaux
d'alimentation.

Représentant Général

J. B. RODIER

50 rue Hippocrate — Athènes

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ — ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ — ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθεὶς τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὧν ἡ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, διὰ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τῇ Κεντρικῇ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὧν ἡ ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὧν ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσού δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσού τούτου τοῦ τόκου δοῖσιν ἐν ὧν 1 τοῖς % κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσού τούτου εἰς 1 1/2 τοῖς %. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 6 μηνῶν τοῦλάχιστον. — 2 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 9 μηνῶν τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 12 μηνῶν τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ 15 μηνῶν τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἐτῶν τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἡ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἐπὶ ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἡ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ:

1 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 6 μηνῶν τοῦλάχιστον
2 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 1 ἔτους
3 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 2 ἐτῶν
4 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 4 ἐτῶν
5 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ καταθ. 5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληροῦνται παρὰ τῇ Κεντρικῇ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτῇ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. ΧΡ. 15.000.000. — ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ καὶ ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ: ἐν Μοναστηρίῳ, Μυτιλήνῃ, Περγᾷ, Μαγνησίᾳ.

Προεξοφλήσεις, Ἐξοφλαὶ γραμματίων, Τηλεγραφικαὶ πληρωμαὶ, Ἐπιταγαί, Πιστώσεις, Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαί, Δάνεια ἐπὶ χρεωγράφων, Ἐμπορευμάτων καὶ γραμματίων, Φύλαξις τίτλων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων. Ἐντολαὶ χρηματιστηρίου κλπ.

Καταθέσεις Δραχμῶν. — 3 1/2 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὧν, καὶ Ἀνοικτοὺς Λ/σμοὺς μέχρι Δρχ. 25.000. — 3 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὧν καὶ Ἀνοικτοὺς Λ/σμοὺς, μέχρι τοῦ ποσού Δρχ. 100.000. — διὰ τὰ πέραν τῶν 100.000 ποσὰ ὑπολογίζεται τόκος 2 % ἑτησίως.

4 1/2 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν.

5 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις 1 ἔτους καὶ ἐπὶκεῖνα.

Καταθέσεις Χρυσοῦ. — Τόκος κατὰ 1 1/2 % ἐπὶ ἑλαττον τῶν εἰς Δραχμάς καταθέσεων. — 4 % διὰ καταθέσεις μέχρι τοῦ ποσού Δρχ. 2.000. —

Αἱ καταθέσεις ἀπυδίδονται εἰς τὸ νόμισμα ἐγένετο.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΤΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεὶ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100.000 Δρ. — 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100.000 Δρ. — 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

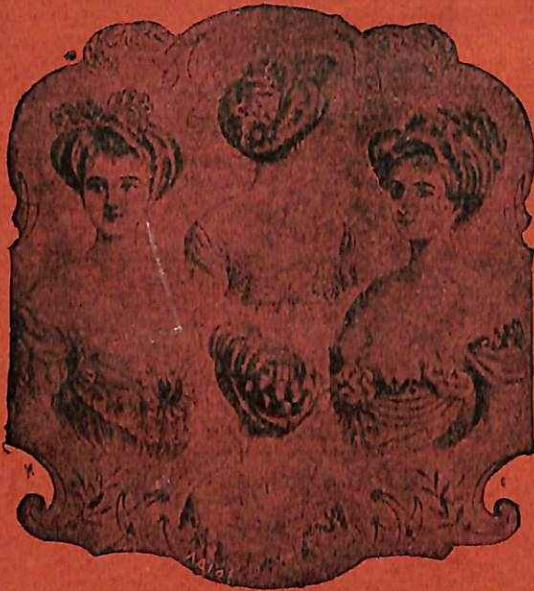
Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαίωματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κοζωνία

Κορυμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, Πλατεῖα Συντάγματος.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐδωδιμοπωλεῖα

Β. Ἀπότσου πρῶην **Γουλιέλμου**, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐσαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεζυθετριάτορια

Πανελληνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ
ΚΙΝΗΣΙΣ

Δι' οἶνοπνεύματος ἐκ Σταφίδος

ΜΑΡΜΕΛΑΔΑΙ

ΚΟΜΠΟΣΤΑ ΕΚ ΝΩΠΗΣ ΣΤΑΦΥΛΗΣ. 世世世世世世世世
Ἡ ΘΡΕΠΤΙΚΩΤΕΡΑ ΕΥΓΕΣΤΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΑ ΤΡΟΦΗ

ΝΕΚΤΑΡ

ΠΟΤΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΟΝ